

---

*YVA-menettelystä ympäristöluvaksi*  
*Saumatonta vai ei?*



Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö  
Ympäristötekniikan koulutusohjelma

Hämeenlinna, kevät 2019

*Ilona Joensuu*

Ilona Joensuu



Hämeenlinna  
Ympäristötekniikan koulutusohjelma  
Suuntautumisvaihtoehto

**Tekijä**

Ilona Joensuu

**Vuosi** 2019

**Työn nimi**

YVA-menettelystä ympäristöluvaksi – Saumatonta vai ei?

## TIIVISTELMÄ

Työn taustalla ovat ympäristövaikutusten arviointimenettelyn (YVA) lainsäädännön valmistelutyöt Etelä-Suomen aluehallintovirastossa ja Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa. Osia opinnäytetyön tuloksista on julkaistu osana ”Sujuvammasta ympäristömenettelystä yhteistyöllä – YVA- ja lupamenettelyjen yhteyden vahvistaminen”-raporttia.

Työn lähtöaineistona olivat Suomessa YVA-menettelyn vuosina 1994–2015 ja 2005–2015 läpikäyneet hankkeet sekä annetut lupapäätökset. Tarkastelu rajattiin Etelä-Suomen aluehallintoviraston (ESAVI) alueeseen ja Uudenmaan, Hämeen, Varsinais-Suomen ja Kaakkois-Suomen ELY-keskusten YVA-menettelyihin ja ympäristölupapäätöksiin.

Vuosina 2005–2015 ESAVI:n alueella tehtiin YVA-menettely 160 hankkeelle ja annettiin 5 751 lupapäätöstä. Lähes puolet Suomen YVA-menettelyistä ja noin kolmasosa päätöksistä olivat ESAVI:n toiminta-alueella. YVA-menettely ja sitä seurannut ympäristölupa löydettiin 39 hankkeelle. Yleisimmin hankkeet liittyivät jo olemassa olevan toiminnan muuttamiseen tai jätehuoltoon. YVA-menettelyjen keskimääräinen kesto oli noin 12 kk, ympäristölupamenettelyn 16–23 kk ja vesilain mukaisten asioiden 8–12 kk. YVA-menettely otettiin ympäristölupapäätöksissä ja lupamääräyksissä huomioon vaihtelevasti.

Hakija voi vaikuttaa itse YVA-vaiheeseen ja ympäristölupamenettelyn keston parhaiten miettimällä hankekokonaisuuden huolellisesti, tekemällä hyvän hakemuksen, olemalla aktiivinen ja toimittamalla pyydyt täydennykset ajallaan sekä laadukkaina.

**Avainsanat** YVA-menettely, ympäristölupa, vesilain mukainen lupa, Etelä-Suomi, aluehallintovirasto.

**Sivut** 84 s.

Unit Hämeenlinna  
Name of degree programme  
Option

---

<b>Author</b>	Ilona Joensuu	<b>Year</b> 2019
<b>Subject of Bachelor's thesis</b>	From EIA to environmental permit – A flowing process?	

---

ABSTRACT

This thesis is part of the preparation works of new Environmental Impact Assessment (EIA) legislation in Regional State Administrative Agency of Southern Finland (RSAA Southern Finland) and Uusimaa Centre for Economic Development, Transport and the Environment (EDTE-Centre). Part of this thesis was published in “More flexible environmental processes through cooperation – Strengthening the connection between EIA and permit processes”-report.

The basic material was the EIA-processes performed an environmental permits given in Finland during the years 1994–2015 and 2005–2015. Main focus was in RSAA Southern Finland region and Uusimaa, Häme, South-west Finland and Southeast Finland EDTE-Centres.

In RSAA Southern Finland region 160 EIA-processes were performed and 5 751 environmental permits were issued between 2005 and 2015. That is almost half of the EIA-processes and one third of the environmental permits issued in Finland. EIA-process and the following environmental permit was issued to 39 projects. The most common topics of EIA-processes were changes in existing processes and waste management. The length of the EIA-process on average was approximately one year. The average length of environmental permit processes varied between 16 and 23 months and in water issues between 8 and 12 months. The way EIA-process was taken into account in environmental permits varied.

The activity of the operators, the quality of the created documents as well as the delivery speed essentially impact the overall duration of the environmental permit and other environmental processes. Operators can expedite the process by submitting sufficient information and documents to the authorities in a timely fashion and by reporting any changes in the project without delay.

**Keywords** EIA-process, Environmental permit, Regional State Administrative Agency, Southern Finland

**Pages** 84 p.

# SISÄLLYS

SANASTO/ TERMEJÄ.....	6
1 JOHDANTO.....	1
2 LAINSÄÄDÄNTÖ.....	2
2.1 Ympäristövaikutusten arviointimenettely .....	3
2.1.1 Ympäristövaikutusten arviointimenettely (468/1994) 1.9.1994–15.5.2017.....	4
2.1.2 Ympäristövaikutusten arviointimenettely (252/2016) 16.5.2017– .....	6
2.2 Ympäristönsuojelulaki .....	7
2.2.1 Ympäristölupamenettely.....	8
2.3 Vesilaki.....	10
2.3.1 Vesilain mukainen lupamenettely .....	10
2.4 Ympäristölain ja vesilain mukaisten lupien valvonta .....	12
3 OPINNÄYTETYÖSSÄ KÄYTETTY AINEISTO .....	12
3.1 Valtakunnallinen aineisto .....	12
3.2 Aineisto Etelä-Suomen aluehallintoviraston alueelta .....	13
3.3 YVA-menettelyt ja niihin liittyvät ympäristöluvut .....	14
3.4 Tarkastelujoukko ja erityistarkastelujoukko .....	14
3.5 Esimerkkihankkeet .....	15
3.6 Muut aineistot.....	15
4 TULOKSET .....	15
4.1 YVA-menettely .....	15
4.1.1 YVA-hankkeet Suomessa vuosina 1994–2015 ja 2005–2015.....	15
4.1.2 Hakijoiden YVA-menettelyt ESAVI:n alueella .....	20
4.1.3 YVA-hankkeet ja taloudellinen tilanne Suomessa .....	20
4.1.4 YVA-menettelyyn jääneet hankkeet.....	22
4.2 YVA-menettelystä lupahakemukseksi .....	23
4.2.1 Määrät, aika ja hanketyypit .....	23
4.3 Ympäristölupien ja vesilain mukaisten lupien käsittelyt.....	25
4.3.1 Ympäristölupapäätökset Suomessa vuosina 2005–2013.....	25
4.3.2 ESAVI:n ympäristölupapäätökset ja vesilain mukaiset luvat vuosina 2000–2015.....	28
4.4 YVA-menettelyt ja niihin liittyvät ympäristöluvut .....	33
4.4.1 Tarkastelujoukko .....	33
4.4.2 Erityistarkastelujoukko.....	34
4.4.3 Esimerkkihankkeet .....	37
5 ESIMERKKIHANKKEET.....	38
5.1 Espoon vesi, Espoon jäteveden käsittelyvaihtoehdot, HSY:n Blominmäen jätevedenpuhdistamon ympäristölupa ja toiminnan aloittamislupa.....	39
5.2 Seepsulan kiviaineshankkeet.....	40
5.3 Porin akkuterminaali .....	42
5.4 Sikalatoimintojen laajennushanke, Lapinjärvi .....	43

5.5	Ämmäsuon jätteenkäsittelykeskus.....	45
6	TULOSTEN TARKASTELU .....	49
6.1	Käsittelyajat.....	49
6.1.1	Aineistot .....	49
6.1.2	YVA-menettely .....	50
6.1.3	Lupien käsittelyajat .....	52
6.2	Hankemäärät.....	54
6.2.1	Aineistot .....	54
6.2.2	Lupamäärät .....	55
6.2.3	YVA-menettely ja ympäristölupapäätökset .....	56
6.2.4	Taloudellisen tilanteen vaikutus .....	56
6.3	Alueellinen jakautuminen .....	58
6.3.1	YVA-menettelyt .....	58
6.3.2	Ympäristöluvut ja vesilain mukaiset luvat .....	59
6.3.3	Hanketyypit .....	59
6.3.4	Lupakäsittelyt .....	61
6.3.5	Hankekategoriat.....	63
6.4	YVA-vaiheeseen jääneet hankkeet.....	64
6.5	YVA-menettely ympäristölupapäätöksissä .....	66
6.6	SAUMATONTA VAI EI? .....	68
	LÄHTEET .....	70

---

Haluan kiittää työnantajaani Etelä-Suomen aluehallintovirastoa mielenkiintoisesta tutkimusaiheesta sekä mahdollisuudesta osallistua YVA-lain valmistelutyöhön OHKE-rahoitusta saaneessa osahankkeessa.

Kiitos YVA- ja lupamenettelyjen sujuvoittamistyön työryhmälle eli Marja-Terttu Parsamalle, Raija Aaltoselle ja Arja Johanssonille Etelä-Suomen aluehallintovirastosta sekä Liisa Nyrölälle, Eija Lehtoselle, Heli Antsonille, Mikko Kantokarille, Leena Eerolalle ja Sami Rinteelle Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta.

Erityinen kiitos lähimmälle esimiehelleni Päivi Jaaralle, joka jaksoi kahlata läpi opinnäytetyön ensimmäisen version ja antaa arvokkaita kommentteja. Kiitos Malin Kuurbergille opastuksesta USPA-järjestelmän käytössä.

Kiitos kärsivällisyydestä rakkaalle tyttärelleni Marialle sekä perheen karvakorville vastapainon antamisesta opinnäytetyön tekemiselle.

## SANASTO/ TERMEJÄ

AVI	Aluehallintovirasto.
ESAVI	Etelä-Suomen aluehallintovirasto
ISAVI	Itä-Suomen aluehallintovirasto
LOSAVI	Lounais-Suomen aluehallintovirasto
LSSAVI	Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto
LAPAVI	Lapin aluehallintovirasto
POSAVI	Pohjois-Suomen aluehallintovirasto
ELY-keskus	Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Hoitavat valtionhallinnon alueellisia toimeenpano- ja kehittämistehtäviä Suomessa, kuten mm. ympäristönsuojelu- ja vesilain mukaisia valvontatehtäviä
EPO, EPOELY	Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
ESA, ESAELY	Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
UUD, UUDELY	Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
HAM, HAMELY	Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
VAR, VARELY	Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
KAI, KAIELY	Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
KAS, KASELY	Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
KES, KESELY	Keski-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
LAP, LAPELY	Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
PIR, PIRELY	Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
POK, POKELY	Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
POP, POPELY	Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
POS, POSELY	Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
ht	Valtioneuvoston asetuksessa ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (713/2006) luetellut hanketyypit, joita ovat 1=Eläinten pito, 2= Luonnonvarojen otto ja käsittely, 3= Vesistön rakentaminen ja säännöstely, 4= Metalliteollisuus, 5= Metsäteollisuus, 6= Kemianteollisuus ja mineraalituotteiden valmistus, 7= Energian tuotanto, 8= Energian ja aineiden siirto sekä varastointi, 9= Liikenne, 10= Vesihuolto, 11= Jätehuolto, 12= Hankkeen muutos ja 13= Erillinen päätös YVA-menettelyn tarpeellisuudesta yksittäistapauksessa
TEM	Työ- ja elinkeinoministeriö
YMPÄRISTÖKESKUS	Vuosina 1995–2009 valtion ympäristöhallinnon tehtäviä hoidettiin 13 alueellisessa ympäristökeskuksessa (Uusimaa, Lounais-Suomi, Häme, Pirkanmaa, Kaakkois-Suomi, Etelä-Savo, Pohjois-Savo, Etelä-Savo, Pohjois-Karjala, Keski-Suomi, Länsi-Suomi, Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu ja Lappi)
YVA- menettely	Ympäristövaikutusten arviointimenettely.

---

YVA-hankkeen vireille tulo

Arviointimenettely käynnistyy, kun hankkeesta vastaava toimittaa arviointiohjelman yhteysviranomaiselle.

YVA-vaiheen kesto

Vireille tulosta yhteysviranomaisen arviointilausunnon antopäivään (kk) ja arviointilausunnon antopäivästä lupahakemuksen vireille tuloon kulunut aika (kk).



## 1 JOHDANTO

Pääministeri Juha Sipilän hallituksen strategisessa ohjelmassa 29.5.2015 Ratkaisujen Suomi todetaan, että hallituksen tavoitteena on nostaa Suomen talous kestäväksi kasvun ja kohenevan työllisyyden uralle sekä turvata julkisten palvelujen ja sosiaaliturvan rahoitus (Valtionneuvoston kanslia 2015, 10.). Suomen talouden perimmäiset ongelmat ovat rakenteellisia ja hallitus toteuttaa rakenteellisia uudistuksia, jotka edistävät työllisyyttä, yrittäjyyttä ja talouskasvua (Valtionneuvoston kanslia 2015, 10.). Hallituksen tavoitteisiin pyritään muun muassa purkamalla turhaa sääntelyä ja byrokratiaa sekä käyttämällä tehokkaammin hyödyksi digitalisaation mahdollisuuksia. (Valtionneuvoston kanslia 2015, 26.). Määrätietoisella johtamismallilla kehitetään käyttäjälähtöiset, tuottavuutta ja tuloksellisuutta nostavat yhden luukun digitaaliset julkiset palvelut (Valtionneuvoston kanslia 2015, 26.). Lueteltuja keinoja hallituksen tavoitteisiin pääsemiseksi ovat muun muassa turhan sääntelyn purkaminen, hallinnollisen taakan keventäminen ja lupaprosessien sujuvoittaminen, säädöspolitiikan ohjauksen selkeyttäminen, sääntelyn nettomääräinen keventäminen ja säädöksen vaihtoehtoisten ohjauskeinojen käytön lisääminen sekä lupa- ja valitusprosessien sujuvoittaminen (Valtionneuvoston kanslia 2015, 27.). Osana tätä prosessia on julkisen aluehallinnon järjestämisen yksinkertaistaminen kunnista, alueista ja valtiosta koostuvasta hallinnosta valtion aluehallintoon ja maakuntahallintoon. (Valtionneuvoston kanslia 2015, 30.).

Ministeri Lauri Tarasti johtaman arviointiryhmän raportissa ”Ympäristömenettelyjen sujuvoittaminen ja tehostaminen” esitettiin sujuvoittamisen edistämiseksi yhden luukun periaatteen hyötyjen ja haittojen selvittämistä (Ympäristömenettelyjen arviointiryhmä 2015). Ehdotukset oikeudellisen sääntelyn kehittämiseksi ympäristöasioissa siten, että yhden luukun periaatteen toteutuminen on mahdollista, päätöksenteko sujuvampaa ja tehokkaampaa julkaistiin ”Yhden luukun periaatteen toteuttaminen ympäristöasioissa”- raportissa (Belinskij, Warsta, Ekroos, Soininen, Määttä, Pölönen, Heinonen. ja Malin 2016).

Osana ympäristöllisten menettelyjen sujuvoittamista on ollut ympäristövaikutusten arviointi (YVA)-menettelyn lainsäädännön uudistaminen. YVA-menettely sinällään ei ole uusi asia, sillä tämän Yhdysvalloista lähtöisin olevan suunnittelukeinon keskeinen säädös tuli voimaan jo vuonna 1970 (National Environmental Policy Act, NEPA)(Pölönen 2007, 25.). YVA-direktiivin valmistelu Euroopan Unionissa aloitettiin 1973 ja komission virallinen ehdotus YVA-direktiiviksi valmistui vuonna 1980. (Pölönen 2007, 28.). Suomeen YVA-lainsäädännön tulon taustalla olivat erityisesti EY-oikeuden ja kansainvälisten sopimusten tuomat velvoitteet. YVA-direktiiviä on uudistettu vuosina 1997, 2003, 2011, 2014 ja viimeksi vuonna 2017.

Opinnäytetyön aiheesta teki ajankohtaisen valtion tavoitteiden lisäksi myös YVA-menettelyn lainsäädännön uudistamiseen liittyvät valmistelutyöt, johon liittyen Etelä-Suomen aluehallintovirastossa (ESA VI) ja Uudenmaan elinkeino- ja ympäristökeskuksessa (UUELY) toteutettiin vuosina 2015-

2017 YVA- ja ympäristölupamenettelyjen yhteyden vahvistamiseen ja viranomaisten yhteistyön parantamiseen liittyvä hanke. Hankkeen nimi työvaiheessa oli ”Luvituksen ja YVA:n yhteyden vahvistaminen ja prosessien sujuvoittaminen”. Hankkeen ensimmäisessä osassa painopisteenä oli ympäristövaikutusten arviointien (YVA) ja ympäristölupamenettelyjen yhteyden vahvistaminen (Nyrölä 2016). Hankkeen toisessa vaiheessa keskityttiin prosessien sujuvoittamiseen ja viranomaisyhteistyön parantamiseen liittyviin kysymyksiin (Nyrölä, Joensuu ja Johansson 2017). Hankkeesta puhutaan tässä julkaisussa tuttavallisemmin nimellä OHKE.

Osa opinnäytetyön tuloksista hyödynnettiin OHKE-hankkeen toisen vaiheen taustatietona ja -analyysinä ja julkaistiin OHKE-hankkeen loppuraportissa ”Sujuvammasta ympäristömenettely yhteistyöllä - YVA- ja lupamenettelyjen yhteyden vahvistaminen” (Nyrölä ym. 2017, 58–61.). Loppuraporttiin koottiin keskeiset tulokset, johtopäätökset ja suositukset, jotka perustuvat hankkeiden asiakirjoihin, kyselyihin, haastatteluihin, työpajaan, keskustelutilaisuuteen ja yhteisneuvottelukokeiluihin. Hankkeeseen osallistui laaja joukko valtion ja kuntien virkamiehiä, toiminnanharjoittajia, konsultteja ja tutkijoita. Opinnäytetyö kartoitti OHKE-hankkeen yhteydessä YVA-menettelyn läpikäyneiden hankkeiden toimialat, tunnisti merkittävimmät YVA-menettelyä lupavaiheeseen edenneet toimialat, toimintojen alueellisen jakautumisen sekä käsittelyn eri vaiheiden keston YVA-vaiheessa. Asiaa havainnollistettiin hanke-esimerkkien avulla.

OHKE-hankkeen jälkeen opinnäytetyön tekijän mielestä jäi edelleen vastaamatta sellaisiin kysymyksiin, kuin miksi vain osa hankkeista eteni lupamenettelyyn, miksi lupakäsittelyyn eteneminen ja lupapäätöksen saaminen kestivät kovin eripituisia aikoja. Aineiston analysointia YVA- ja lupa-asiakirjojen pohjalta jatkettiin pidemmälle ja tarkasteltiin erityisesti YVA-menettelyn jälkeisiä vaiheita lupaviranomaisten käsittelyssä. Opinnäytetyön aineistoja ja käytettyjä tutkimusmenetelmiä on kuvattu tarkemmin luvussa 3.

## 2 LAINSÄÄDÄNTÖ

Perustuslaki, normaalit lait, asetukset ja viranomaismääräykset muodostavat Suomen oikeusjärjestyksen. Säädös on kokonainen laki tai asetus. Säännös on säädöksen yksittäinen osa, kuten vesilain 3 luvun 4 §. Lainsäädäntövalta kuuluu Suomessa eduskunnalle. Eduskunta säätää paitsi perustuslain, myös normaalit lait.

Kaiken lainsäädännön ja julkisen vallan käytön perusta on suomalaisen kansanvallan keskisimmät pelisäännöt, arvot ja periaatteet sisältävä perustuslaki (Oikeusministeriö n.d.). Vuonna 1999 säädetty Suomen perustuslaki tuli voimaan 1.3.2000, mutta sitä on edeltänyt neljä vanhaa perustuslakia.

Normaalien lakien teksti pohjautuu aina hallituksen esitykseen. Lakiehdotukset on pääosin laadittu hallituksen alaisissa ministeriöissä virkamiesten

toimesta. Eduskunta voi muuttaa hallituksen esityksiä, hyväksyä ne sellaisenaan tai hylätä lain kokonaan. Presidentti vahvistaa lain eduskunnan hyväksynnän jälkeen.

Jonkin lain soveltamisesta annetaan valtuutussäännöksen nojalla tarkempia määräyksiä asetuksella. Asetuksen antaa yleensä hallitus, mutta myös presidentti ja ministeriö voivat antaa asetuksia. Presidentin antamissa asetuksissa säädetään erityisesti Suomea velvoittavien kansainvälisen sopimusten voimassaolosta ja ministeriöiden asetuksissa ministeriön omaan toimivaltaan koskevista asioista. Monien lakien pariin annetaan samanniminen tai lähes samanniminen asetus. Ympäristönsuojelulain (86/2000) parina oli ympäristönsuojeluasetus (169/2000), mutta nyt voimassa olevan ympäristönsuojelulain (527/2014) parina on valtioneuvoston asetus ympäristönsuojelusta (713/2014). Ympäristönsuojelulain (527/2014) säännöksiä noudattamien parina on useita muitakin asetuksia, kuten esimerkiksi valtioneuvoston asetus (VNA) titaanioksidia tuottavien laitosten ympäristönsuojeluväitelmistä (712/2014), VNA eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisesta (1250/2014), VNA romuajoneuvoista sekä vaarallisten aineiden käytön rajoittamisesta ajoneuvoissa (123/2015).

Suomessa EU-direktiivit pannaan täytäntöön lakien ja asetusten kautta. Euroopan Unionin asetukset ja päätökset sen sijaan ovat voimaantulopäivänään automaattisesti sitovia koko Euroopan Unionin alueella (Euroopan komissio n.d.).

Hallituksen esitykset ja eduskunnan valiokuntien mietinnöt taustoittavat sitä, mitä lakia laadittaessa on tarkoitettu ja mitä haettu. Laintulkintaa ohjaa myös oikeuskäytäntö. Korkeimpien oikeusasteiden (Korkein oikeus, KKO ja Korkein hallinto-oikeus, KHO) ennakkoratkaisut linjaavatkin oikeudenkäyttöä epäselvien lainkohtien tulkinnassa.

## 2.1 Ympäristövaikutusten arviointimenettely

Ympäristövaikutusten arviointi- eli ns. YVA-menettelyn tarkoituksena on selvittää merkittävien, haitallisten ympäristövaikutuksia aiheuttavien, hankkeiden tai toimintojen ympäristövaikutukset sekä lisätä kansalaisten tiedon- saantia ja mahdollisuuksia osallistua hankkeiden suunnitteluun. YVA-menettelyn aikana on arvioitava myös ihmisiin kohdistuvat vaikutukset (IVA). Vaikutuksiltaan valtion rajat ylittävien hankkeiden, suunnitelmien ja ohjelmien YVA-arviointi tehdään yhteistyössä toisen valtion kanssa. Sellaisissa hankkeissa, joissa vaikutukset voivat ulottua Suomeen tietojen vaihdosta toisen valtion kanssa hankkeen vaikutusalueella asuvien ihmisten osallistumisesta arviointiin huolehtii Ympäristöministeriö. (Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu (n.d), Nurmeksen kaupunki 2015, 19.).

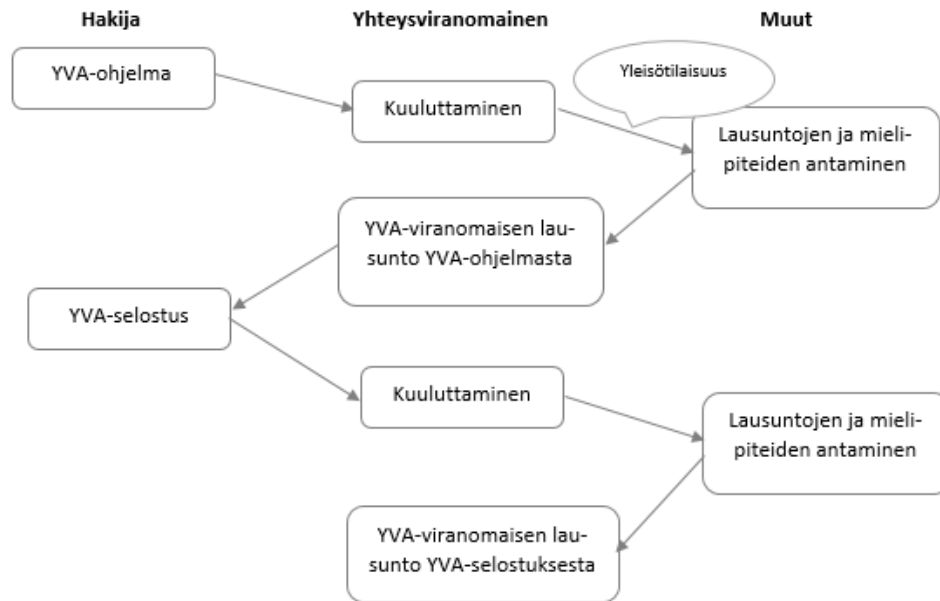
Ympäristövaikutusten arviointi tehdään ennen lupien hakemista ja hankkeen toteutus päätöstä. YVA-menettely ei siis itsessään ole päätöksentekoa tai lupamenettelyä.

### 2.1.1 Ympäristövaikutusten arviointimenettely (468/1994) 1.9.1994–15.5.2017

Tämän työn aineiston keräämisen, analysoinnin ja kirjoittamisen aikaan voimassa oli vuoden 1994 YVA-laki (468/1994), valtioneuvoston asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (713/2006) sekä laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista (SOVA, 200/2005), valtioneuvoston asetus viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnissa (347/2005) sekä kaavoituksen osalta maankäyttö- ja rakennuslain 63 § (MRL 132/1999). Asetuksissa on luetteloitu hankkeet, joihin YVA- tai SOVA-menettelyä tulee soveltaa. Tapauskohtaisen harkinnan perusteella arviointimenettelyä voidaan kuitenkin edellyttää tehtäväksi myös luettelon ulkopuoliselle hankkeelle silloin, kun muun muassa hankkeen ominaisuudet, hankkeen sijainti, luonnon sietokyky, vaikutusten luonne, laajuus, kesto, toistuvuus ja palautuvuus sitä edellyttävät. SOVA-menettely tehdään viranomaisten laatimille tai lakiin, asetukseen tai hallinnolliseen määräykseen perustuvilla suunnitelmilla ohjelmilla.

YVA-menettelyssä on kaksi vaihetta ja molempiin vaiheisiin sisältyy laaja kansalaisten kuuleminen (kuva 1). Ensimmäisessä vaiheessa hankkeen toteuttamista suunnitteleva taho (myöhemmin hankkeesta vastaava) laatii ohjelman, jota toteuttamalla on tarkoitus arvioida ajatellun hankkeen vaikutuksia. Arviointiohjelmavaiheessa määritetään selvitykset ja hankkeen toteuttamisvaihtoehdot sekä rajataan tarkasteluun tuleva vaikutusalue. Tämä on YVA-menettelyssä hyvin merkittävä vaihe. Ohjelmassa esitetään lisäksi esimerkiksi ympäristön nykytila, hankkeen perustiedot, suunnitelma tiedottamisesta sekä arvio hankkeen aikataulusta.

Arviointimenettely käynnistyy, kun hankkeesta vastaava toimittaa arviointiohjelman yhteysviranomaiselle. Yhteysviranomainen on lähes poikkeuksetta paikallinen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus). Ydinvoimahankkeissa yhteysviranomaisena toimii työ- ja elinkeinoministeriö. Yhteysviranomainen kuuluttaa arviointiohjelman ja asettaa sen kansalaisten nähtäville sekä pyytää lausunnot viranomaisilta ja kunnilta. Mielenpitoja voivat esittää kaikki ne kansalaiset ja yhteisöt, joiden oloihin ja etuihin, kuten asumisiin, liikkumiseen, työntekoon, vapaa-ajanviettoon tai muihin elinoloihin esitetty hanke saattaa vaikuttaa. Kuulutuksessa kerrotaan, miten kansalaiset voivat jättää huomautuksia ja muistutuksia arviointiohjelmasta. Hanketta voidaan esitellä yleisötilaisuuksissa, joiden tarkoituksena on tiedottaa hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnin suunnittelun etenemisestä, hankkeen ympäristövaikutuksista sekä mahdollisesti jo saaduista tuloksista. Yleisöllä on mahdollisuus esittää tilaisuuksissa kysymyksiä sekä mielipiteitä hankkeesta ja YVA-ohjelmasta tai -selostuksesta. Kuulutuksen päättymisen jälkeen yhteysviranomainen esittää omassa lausunnossaan yhteenvedon annetuista mielipiteistä ja lausunnoista.



Kuva 1. Ympäristövaikutusten arviointi (YVA)-menettelyn vaiheet

Varsinainen ympäristövaikutusten arviointi tehdään menettelyn toisessa vaiheessa arviointiohjelman, siitä saadun ELY-keskuksen lausunnon ja mielipiteiden sekä lausuntojen perusteella. Arvioinnin tulokset esitetään ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa. Esitettäviä asioita ovat muun muassa:

- Hankkeen ja sen vaihtoehtojen suhde maankäyttösuunnitelmiin ja hankkeen kannalta olennaisiin luonnonvarojen käyttöä ja ympäristönsuojelua koskeviin suunnitelmiin ja ohjelmiin.
- Keskeiset ominaisuudet, tekniset ratkaisut ja kuvaus suunnitellusta toiminnasta.
- Ympäristön nykyinen tila sekä arvio hankkeen ja sen vaihtoehtojen ympäristövaikutuksista, käytettyjen tietojen puutteista, keskeisistä epävarmuustekijöistä, arvio mahdollisista ympäristöonnettomuuksista ja niiden seurauksista.
- Selvitys hankkeen ja sen vaihtoehtojen toteuttamiskelpoisuudesta sekä vaihtoehtojen vertailu.
- Ehdotus toimista, joilla haitallisia ympäristövaikutuksia voidaan ehkäistä tai rajoittaa.
- Ehdotus seurantaohjelmasta.

Yhteysviranomainen kuuluttaa valmistuneen arviointiselostuksen samalla tavalla kuin oli kuuluttanut arviointiohjelman. Annettujen lausuntojen ja mielipiteiden pohjalta yhteysviranomainen laatii oman lausuntonsa viimeistään kahden kuukauden kuluttua nähtävillä olon päättymisestä. Yhteysviranomaisen antama lausunto päättää YVA-menettelyn.

Laissa ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä todetaan, että hankkeesta vastaavan tulee toimittaa arviointiohjelma yhteysviranomaiselle mahdollisimman varhaisessa vaiheessa hankkeen muu valmistelu huomiioon ottaen. Tällöin YVA-menettely muokkaa hankkeita ja niiden vaihtoehtoja. Joissakin hankkeissa YVA-menettelyä jopa käytetään keskeisenä

suunnittelutyökaluna. On kuitenkin olemassa hanketyyppejä, joissa arviointimenettelyn vaikutus suunnitteluun on vähäinen. Tällaisia ovat esimerkiksi olemassa olevien toimintojen muutos- ja laajennushankkeet. YVA-laissa on yhteysviranomaisen eri työvaiheille asetettu selkeät määräajat.

### 2.1.2 Ympäristövaikutusten arviointimenettely (252/2016) 16.5.2017–

Opinnäytetyön viimeistelyvaiheessa voimaan tuli 16.5.2017 uusi YVA-laki (252/2017) ja valtioneuvoston asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (277/2017). YVA-lain uudistamisen taustalla on Euroopan Unionin ympäristövaikutusten arvioinnista annettu direktiivin muutos (2014/52/EU) ja hallitusohjelman kirjaukset, joiden tavoitteena on ympäristöllisten menettelyiden uudistaminen. Kaikkiaan lainmuutos aiheutti YVA-lain lisäksi muutoksia 13 lupalain säännöksissä sekä luonnonsuojelulaissa. (YVA ry n.d.).

Uudessa laissa huomiota kiinnitetään erityisesti merkittäviin ympäristövaikutuksiin ja YVA-menettelyn lopputuloksessa pitää olla aiempaa korostetummin esittää näkemys hankkeen merkittävistä vaikutuksista. Arvioinnissa tulee esittää myös sellaiset vaikutukset, joiden merkittävydestä ei ole selvyyttä, vaan asiaa tulee selvittää tarkemmin. Vähäiset vaikutukset voidaan jättää uuden lain mukaan arvioinnin ulkopuolelle. Lisäksi asetettiin vaatimuksia YVA-menettelyn laatijan asiantuntemukselle. (YVA ry, n.d.).

Hankeluetteloä päivitettiin ja lisäksi YVA-menettelyä voidaan jatkossa vaatia hankkeille, joista voi aiheutua merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia. Mikäli hanke voidaan kuitenkin suunnitella sellaiseksi, ettei merkittäviä haittavaikutuksia tule, niin YVA-menettely voidaan yksittäistapauksissa jättää tekemättä. (YVA ry, n.d.).

Perustellun päätelmän hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista laatii jatkossa yhteysviranomainen. Hankkeesta vastaavan on toimitettava viranomaiselle tarvittavat tiedot päätöksenteon tueksi. Arviointiselostusta voidaan täydentää silloin, kun yhteysviranomainen ei annetun selostuksen puutteellisuuden vuoksi pysty tekemään perusteltua päätelmää. Mikäli hankkeesta vastaava on noudattanut yhteysviranomaisen arviointiohjelmasta antamaa lausuntoa ja ohjausta ei arviointiselostusta voida katsoa puutteelliseksi. (YVA ry, n.d.).

YVA-menettely voidaan jatkossa tehdä kaavoituksen yhteydessä yhteismenettelynä, YVA-menettelyn sekä kaavoituksen kuulemisvaiheet voidaan yhdistää tai menettelyt voidaan tehdä toisistaan erillisinä. Natura-arviointi voidaan jatkossa tehdä YVA-menettelyn yhteydessä. Natura-lausunnon johtopäätöksen on sisällytettävä perusteltuun päätelmään ja annetut lausunnon on sisällytettävä päätelmän liitteisiin. (YVA ry, n.d.).

Natura-menettelyn yhdistäminen YVA-menettelyyn lyhentää Natura-lausunnon antamisaikaa 2–3 kuukaudella. Arviointiohjelman kuulemisaikaa

lyhennettiin 60 vrk:sta 30 vrk:een ja -ohjelman sekä -selostuksen sisältövaatimukseen on tullut muutoksia. (YVA ry, n.d.).

Asukkaiden ja paikallisten toimijoiden vahva osallistamismahdollisuus säilyy jatkossakin eli kuulemismenettely säilyy aiemmin kuvatun kaltaisena. Viranomaismenettelyjen kokonaisuuden hallintaa on parannettu mahdollistamalla hankkeesta vastaavan ja keskeisten viranomaisten ennakkoneuvottelun mahdollisuuden avulla (YVA ry, n.d.). Tämä parantaa mahdollisuutta ottaa huomioon sekä ajoittaa järkevästi koko suunnitteluvaiheen tarvittamat ympäristöselvitykset.

Lupaviranomaisen on osoitettava päätöksessään, miten YVA-menettelyn tulokset on huomioitu ja miten merkittävät vaikutukset tulevat kokonaan poistetuiksi tai ainakin lievennetyiksi. Lupaviranomaisen käyttämän perustellun päätelmän on lisäksi oltavan ajan tasalla lupa-asiaa ratkaistaessa. (YVA ry, n.d.).

## 2.2 Ympäristönsuojelulaki

Ympäristönsuojelulaki (YSL, 527/2014) on ympäristön pilaantumisen torjunnan yleislaki, joka koskee kaikkiin ympäristön osiin kohdistuvaa pilaantumista tai sen vaaraa. Ympäristölupa edellytetään ympäristön tai vesistöjen pilaantumisen vaaraa aiheuttavilta, ympäristöä laajalti muuttavilta toiminoilta, kuten teollisuuslaitoksilta, energiantuotannolta, jätteenkäsittelyltä, jätevesien puhdistukselta, turvetuotannolta ja kalankasvatukselta. Luvanvaraisista toiminnoista säädetään tarkemmin YSL:ssa ja sen liitteessä 1. Lain lähtökohtana on nimenomaan päästöperäisten vaikutusten torjuminen. (Ekroos ja Warsta 2012, 30.).

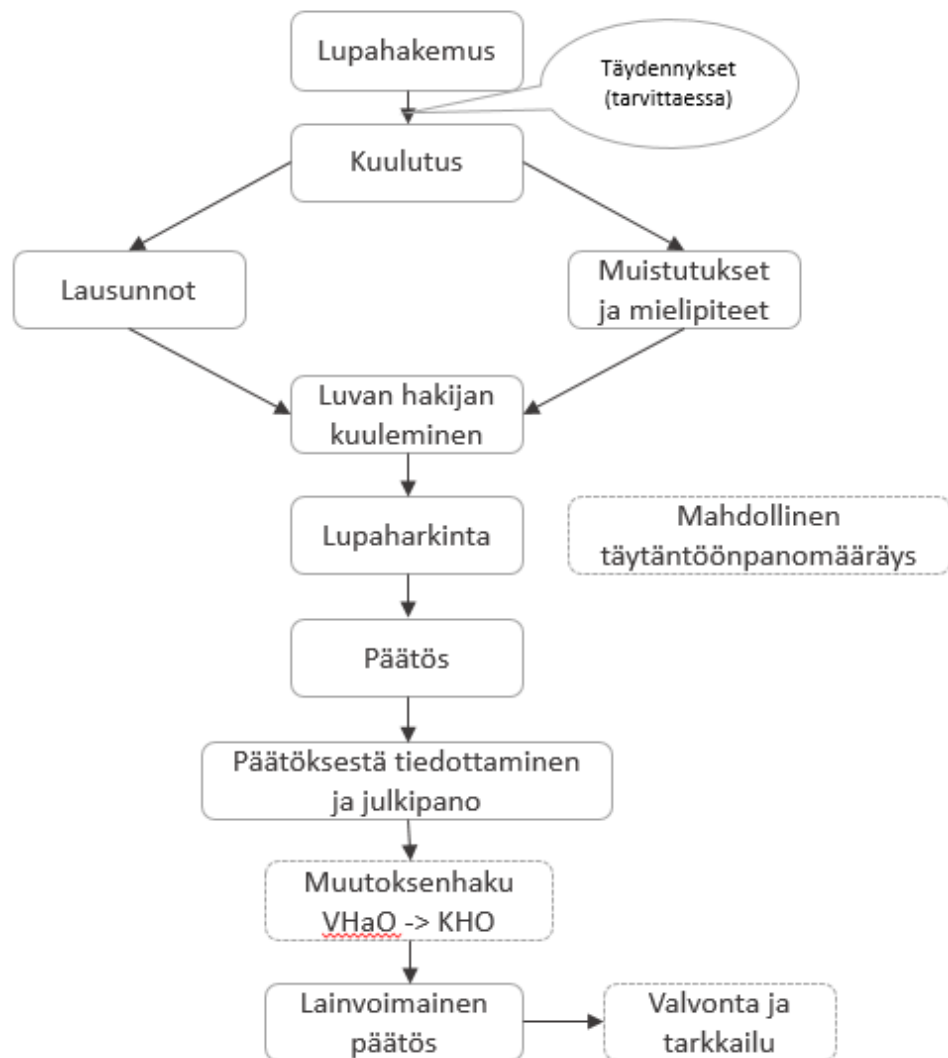
Ympäristölupa myönnetään, jos toiminta täyttää ympäristönsuojelulain (527/2014) 48 §:n 2 momentin ja jätelain (646/2011) vaatimukset. Toiminnasta, asetettavat lupamääräykset ja toiminnan sijainnin huomioon ottaen, ei tule aiheutua yksinään tai yhdessä muiden toimintojen kanssa merkittävää ympäristön pilaantumista tai muuta YSL (527/2014) 49 §:ssä kiellettyä seurausta. Ympäristönsuojelulain (527/2014) 52 §:ssä luetelluista, ympäristön pilaantumisen tai sen vaaraa mahdollisesti aiheuttavien toimien, ehkäisemiseksi tai vähentämiseksi on annettava tarpeelliset määräykset ympäristöluvassa. Haettavan toiminnan on oltava ympäristöllisesti hyväksyttävää ja se on voitava toteuttaa esitetyssä paikassa. Sijoituspaikan harkinnassa on huomioitava läheisyydessä sijaitsevat kohteet, mahdollisten onnettomuustilanteiden vaikutukset, sijoituspaikan ominaisuudet ja luontoarvot, muu läheisyydessä oleva toiminta ja kaavoituksessa alueelle annetut määräykset. Luvassa tulee olla riittävät määräykset tarkkailusta ja määräykset jätelain (646/2011) 120 §:ssä säädetystä jätehuollon seurannasta ja tarkkailusta (YSL 527/2014 § 62). Ympäristöluvuissa tulee myös ottaa huomioon, mitä muissa laeissa määrätään.

Ympäristönsuojelulain (527/2014) neljännessä luvussa määritellään ympäristöluvan tarve eli riittääkö toiminnon rekisteröinti ympäristönsuojelun tie-

tojärjestelmään, ilmoitus laissa määritellylle viranomaiselle vai onko toiminnalle syytä hakea ympäristölupaa. Tarpeen määrittävät toiminnan laajuus, sijaintipaikka sekä vaikutukset ympäristöön. Rekisteröinti- ja ilmoitusmenettelyjä tai muiden viranomaisten myöntämiä lupia ei käydä tarkemmin läpi tässä opinnäytetyössä.

### 2.2.1 Ympäristölupamenettely

Ympäristönsuojelulain (527/2014) 5 luvussa kuvataan lupamenettely vaiheineen ja luvuissa 6–10 käsitellään lupaharkintaan ja lupamääräyksiin, direktiivilaitoksiin, lupapäätöksiin, luvan voimassaoloon ja muuttamiseen sekä toiminnan lopettamiseen ja eräitä toimialoja koskeviin säännöksiin liittyviä määräyksiä. Lupamenettelyn vaiheet on esitetty kuvassa 2.



Kuva 2. Ympäristölupahakemuksen käsittelyn vaiheet



Hakemuksen tulee täyttää YSL:n (527/2014) 39 §:ssä esitetyt vaatimukset. Tarkempia säännöksiä hakemuksen sisällöstä, lupaharkinnan kannalta tarpeellisista selvityksistä ja sähköisestä muodosta annetaan valtioneuvoston asetuksessa (713/2014). Puutteellista hakemusta on täydennettävä tai asian ratkaisemisen kannalta erityinen selvitys on annettava viranomaisen niin pyytäessä annetussa määräajassa (YSL 527/2014 § 40). Täydentämättä jäänyt hakemus voidaan jättää tutkimatta tai erityisistä syistä täydennettävä hakijan kustannuksella. Mikäli samalla toiminta-alueella olevilla luvanvaraisilla toiminnoilla on tekninen ja toiminnallinen yhteys, jonka vuoksi ympäristövaikutuksia tai jätehuoltoa on tarpeen arvioida yhdessä voivat hakijat hakea lupaa yhdessä tai erikseen (YSL 527/2014 § 41).

Lupaviranomaisen on pyydettävä hakemuksesta lausunto kunnalta ja tarvittaessa vaikutusalueen kunnilta, kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta, sijaintikunnan terveydensuojeluviranomaiselta, yleistä etua valvovilta viranomaisilta, lupaharkinnan kannalta muilta tarpeellisilta tahoilta ja valtion valvontaviranomaiselta (YSL 527/2014 § 42). Asianosaisille eli tahoille, joiden oikeutta tai etua asia saattaa koskea, tulee varata tilaisuus tehdä muistutuksia lupa-asian johdosta. Myös muille kuin asianosaisille on varattava tilaisuus ilmaista mielipiteensä (YSL 527/2014 § 43). Lupahakemuksesta on tiedotettava kuuluttamalla vähintään 30 päivän ajan toiminnan vaikutusalueen kuntien ilmoitustauluilla, lupaviranomaisen internet-sivuilla sekä vähäistä merkittävimmistä hankkeissa ilmoitettava ainakin yhdessä yleisesti leviävässä sanomalehdessä (YSL 527/2014 § 44). Lisäksi kuulutus on annettava erikseen tiedoksi niille asianosaisille, joita asia erityisesti koskee. Asiasta on tiedotettava myös järjestäytymättömille osakaskunnille alueella. Hakemusasiakirjat on oltava nähtävillä kunnassa ja ainakin tiivistelmä lupahakemuksesta on oltava ympäristölupaviranomaisen sekä kunnan internet-sivuilla. Tiedot on pyynnöstä lähetettävä kelle tahansa niitä pyytäneille sähköisin viestein sen mukaan, kuin viranomaisen tietojärjestelmä niin sallii (YSL 527/2014 § 45). Hakijalle varataan mahdollisuus vastata annettuihin lausuntoihin ja mielipiteisiin eli antaa vastine.

Jos eri toiminnoilla on lupaharkinnan kannalta huomattavaa yhteisvaikutusta ja toimintojen lupa-asiat ovat vireillä samassa lupaviranomaisessa, on asiat käsiteltävä ja ratkaistava samanaikaisesti. Näin on tarvittaessa toimitettava silloinkin, kun luvat on pantu vireille eri lupahakemuksilla (YSL 527/2014 § 46). Vesilain mukaisen hakemuksen ja ympäristölupahakemuksen yhteiskäsittely on tarpeen, jollei sitä erityisestä syystä ole pidettävä tarpeettomana. Jos lupa-asian käsittelyn yhteydessä ilmenee, että myös vesilain mukainen lupa on tarpeen, on hakijan tehtävä vesilain mukainen lupahakemus tehtävä kohtuullisessa ajassa. Muussa tapauksessa vireillä oleva lupahakemus voidaan jättää tutkimatta (YSL 527/2014 § 47).

Kuulutusmenettelyn ja luvan hakijan kuulemisen jälkeen hakemus siirtyy lupaharkintaan. Päätöksestä tiedotetaan aiemmin kuultujen tahojen lisäksi muistutuksia jättäneille ja vähäistä merkittävimmistä hankkeissa ilmoitettava sanomalehdessä. Päätöstiedonanto on nähtävillä kunnan ja vaikutusalueen ilmoitustaululla. Merkittävien hankkeiden päätöksen antamisesta tulee lisäksi tiedottaa sanomalehdessä ja valtion ympäristölupaviranomaisen

on julkaistava antamansa lupapäätös internetsivuillaan. Päätös tulee lainvoimaiseksi vasta julkipanon päätyttyä, mikäli siitä ei ole valitettu. Päätöksestä voivat Vaasan hallinto-oikeuteen valittaa ne, joiden oikeutta tai etua asiaa saattaa koskea, sekä vaikutusalueella ympäristö-, terveyden- tai luonnonsuojelun tai asuinympäristön viihtyisyyden edistämiseksi toimivat rekisteröidyt yhdistykset tai säätiöt, asianomaiset kunnat, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen, kuntien ympäristönsuojeluviranomaiset ja muut asiassa yleistä etua valvovat viranomaiset. Vaasan hallinto-oikeuden päätöksistä valitetaan korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

## 2.3 Vesilaki

Vesilakia (587/2011) sovelletaan vesitalousasioihin. Laki ohjaa vesien käyttöä ja rakentamista siten, että vesivarojen kestävä käyttö toteutuu, vedestä ja vesiympäristön käytöstä aiheutuvat haitat ehkäistään ja vesivarojen sekä vesiympäristön tila paranee. Vesitaloushankkeella on oltava lupaviranomaisen lupa, jos se voi muuttaa vesistön asemaa, syvyyttä vedenkorkeutta tai virtaamaa, rantaa tai vesiympäristö taikka pohjavedenlaatua tai määrää (VL 587/2011 3 luku § 2). Lupa on oltava, jos muutos aiheuttaa edunmenetyksiä toisen vesialueelle, kalastukselle, veden saannille, maalle kiinteistölle tai muulle omaisuudelle eikä haitasta kärsivä edunhaltija ole antanut hankkeeseen kirjallista suostumusta sekä ylittää vesitaloushanketta, joka loukkaa laissa määritellyllä tavalla yleisiä tai yksityisiä etuja. Aina luvanvaraisia hankkeita ovat esimerkiksi yli 500 m<sup>3</sup>:n ruoppaukset, vesistön ylittävät sillat, vesistöön sijoitettavat johdot ja kaapelit sekä satamien, laiturien tai muiden vastaavien rakenteiden rakentaminen (VL 587/2011 3 luku § 3). Vesilaissa määriteltyjä ilmoitusmenettelyjä tai muiden viranomaisten lupasioita ei käydy tarkemmin läpi tässä opinnäytetyössä

Vesistön pilaantumisen vaaraa aiheuttavaan vesitalousasiaan sovelletaan mitä ympäristönsuojelulaissa (527/2014) säädetään, silloin kun asia ei edellytä vesilain mukaista lupaa. Vesilakia sovellettaessa ja lupaharkintaa tehtäessä on lisäksi noudatettava, mitä muissa laeissa määrätään.

### 2.3.1 Vesilain mukainen lupamenettely

Vesilain (587/2011) 11 luvussa kuvataan koko lupamenettely vaiheineen hakemusasian vireillepanosta aina päätöksen antamiseen ja siitä tiedottamiseen. Lupamenettelyn vaiheet on esitetty kuvassa 2.

Hakemuksen tulee täyttää vesilain (587/2011) 11 luvun 4 §:ssä ja hakemuksen laatijan 5 §:ssä esitetyt vaatimukset. Tarkempia säännöksiä hakemuksen sisällöstä annetaan valtioneuvoston asetuksen (1560/2011) 1 luvussa. Puutteellista hakemusta on täydennettävä tai asian ratkaisemisen kannalta erityinen selvitys on annettava viranomaisen niin pyytäessä annettussa määräajassa (VL 587/2011 § 5). Täydentämättä jäänyt hakemus voidaan jättää tutkimatta tai erityisistä syistä täydennyttää hakijan kustannuksella.

Lupaviranomaisen on pyydettävä hakemuksesta lausunto valtion valvontaviranomaiselta, asianomaisilta yleistä etua valvovilta viranomaisilta, kunnalta tai vaikutusalueen kunnilta, kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta ja lisäksi voidaan pyytää asiaan liittyviä tarpeellisia lausuntoja ja selvityksiä. Jos yhteiskunnallisesti tärkeästä hankkeesta voi aiheutua huomattavia tai laajalle ulottuvia vaikutuksia on pyydettävä lausunto valtioneuvostolta (VL 587/2011 § 6). Asianosaisille eli tahoille, joiden oikeutta tai etua asia saattaa koskea, tulee varata tilaisuus tehdä muistutuksia lupa-asian johdosta. Myös muille kuin asianosaisille on varattava tilaisuus ilmaista mielipiteensä (VL 587/2011 § 7). Hakijalle ja muille asianosaisille on tarpeen mukaan varattava tilaisuus selityksen antamiseen annetuista lausunnoista, muistutuksista ja mielipiteistä (VL 587/2011 § 8).

Lupahakemuksesta on tiedotettava kuulutuksella vähintään 30 ja enintään 45 päivän ajan toiminnan vaikutusalueen lupaviranomaisen ja hankkeen vaikutusalueen kuntien ilmoitustauluilla sekä vähäistä merkittävimmissä hankkeissa ilmoitettava ainakin yhdessä yleisesti leviävässä sanomalehdessä. Merkitykseltään vähäistä suuremmissa hankkeissa hakemusasiakirjat on pidettävänä nähtävänä asianomaisessa kunnassa, kuulutuksessa mainitussa paikassa. Jos asialla on vaikutusta ainoastaan hakijan oikeuteen tai etuun asiaa ei tarvitse antaa tiedoksi (VL 587/2011 § 10). Kuulutuksesta on tiedotettava niitä asianosaisia, joita asia erityisesti koskee sekä alueen osakaskunnille. Järjestäytyneille osakaskunnille tieto laitetaan puheenjohtajan kautta, mutta järjestäytymättömissä osakaskunnissa tieto tulee laittaa osakkaalle (VL 587/2011 § 11). Hakijalle varataan mahdollisuus vastata annettuihin lausuntoihin ja mielipiteisiin vastaus eli selitys.

Vesilain mukaisen hakemuksen ja ympäristölupahakemuksen yhteiskäsittelyssä noudatetaan, mitä ympäristönsuojelulain (587/2011) 47 §:ssä säädetään. Jos hakemukset liittyvät läheisesti toisiinsa ne voidaan käsitellä yhdessä eikä yhteinen käsittely kohtuuttomasti viivytä asian käsittelyä tai aiheuta muuta haittaa (VL 587/2011 § 13). Lupaviranomainen tai sen palveluksessa oleva virkamies voi suorittaa asiassa hallintolain (434/2003) 39 §:ssä tarkoitetun tarkastuksen. Tarkastuskertomus on liitettävä asiakirjoihin (VL 587/2011 § 14). Katselmuksen yhteydessä voidaan vakuutuksen nojalla kuulla todistajaa sekä asianosaista suullisesti. Asianosaiselle, jota kuuleminen koskee, on varattava tilaisuus olla läsnä (VL 587/2011 § 15). Erityisen selvityksen hankkiminen on mahdollista vesilain (587/2011) 16 §:n edellyttämällä tavalla.

Kuulutusmenettelyn ja luvan hakijan kuulemisen jälkeen hakemus siirtyy lupaharkintaan. Päätöksestä tiedotetaan aiemmin kuultujen tahojen lisäksi muistutuksia jättäneille ja vähäistä merkittävimmissä hankkeissa ilmoitettava sanomalehdessä. Päätöstiedonanto on nähtävillä kunnan ja vaikutusalueen kuntien ilmoitustaululla. Päätös saa lainvoiman vasta nähtävillä oloajan päätyttyä siinä tapauksessa, ettei siitä ole valitettu. Päätöksestä voivat valittaa asianosainen, rekisteröity yhdistys tai säätiö, jonka tarkoituksena on ympäristö-, terveyden- tai luonnonsuojelun taikka asunoympäristön viihtyisyyden edistäminen ja jonka sääntöjen mukaisella toiminta-alueella kysymyksessä olevat ympäristövaikutukset ilmenevät, vesitaloushankkeen

sijaintikunta ja muu kunta, jonka alueella hankkeen ympäristövaikutuksen ilmenevät, valtion valvontaviranomainen sekä hankkeen sijaintikunnan ja vaikutusalueen kunnan ympäristönsuojeluviranomainen, muu laissa määriteltä yleistä etua valvova viranomainen ja saamelaiskäräjät silloin, kun hanke tai sen vaikutukset ulottuvat heidän alueelleen. Vaasan hallinto-oikeuden päätöksistä valitetaan korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

## 2.4 Ympäristölain ja vesilain mukaisten lupien valvonta

Ympäristönsuojelulain (527/2014) 3 luvun 23 §:ssä yleisiksi valvontaviranomaisiksi määritellään ELY-keskus ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Valtion lupaviranomaisten eli aluehallintovirastojen myöntämien lupien toimeenpanoa ja säännösten noudattamista valvovat paikalliset ELY-keskukset. Kunnalle kuuluvasta lupatehtävien valvonnasta määrätään ympäristönsuojelulain (527/2014) 3 luvun 22 §:ssä ja saman pykälän nojalla paikallinen ELY-keskus voi siirtää laissa tarkoitettua valvontaa kunnalle. Kunnalle kuuluvien lupatehtävien valvonnasta vastaa kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annetun lain (64/1986) 7 §:ssä määrätyn oikeuden nojalla siirtää laissa tarkoitettua toimivaltaansa viranhaltijalle.

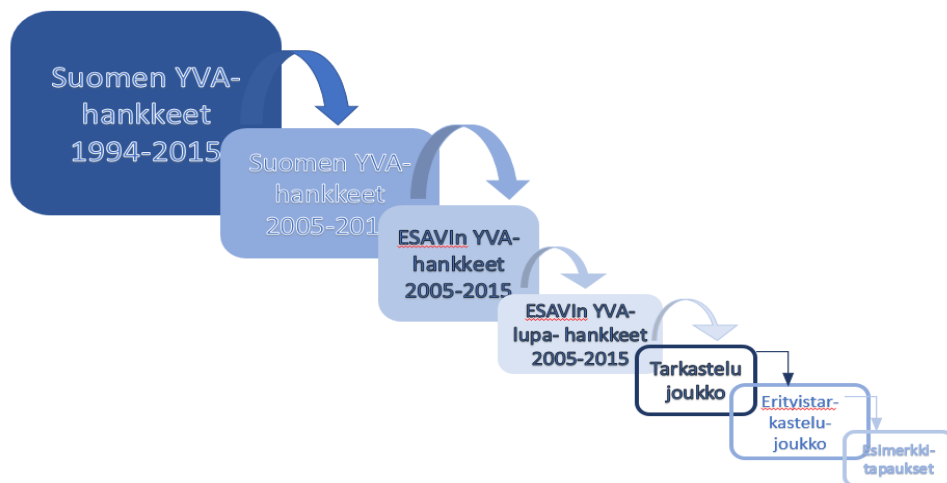
Vesilain mukaisissa kysymyksissä valtion valvontaviranomaisena toimii ELY-keskus, mutta myös kunnan ympäristönsuojeluviranomainen muun muassa ojituksiin kysymyksissä. Kalatalousviranomaisena toimii se ELY-keskuksen vastuualue, jolle kalatalousasiat kuuluvat.

## 3 OPINNÄYTETYÖSSÄ KÄYTETTY AINEISTO

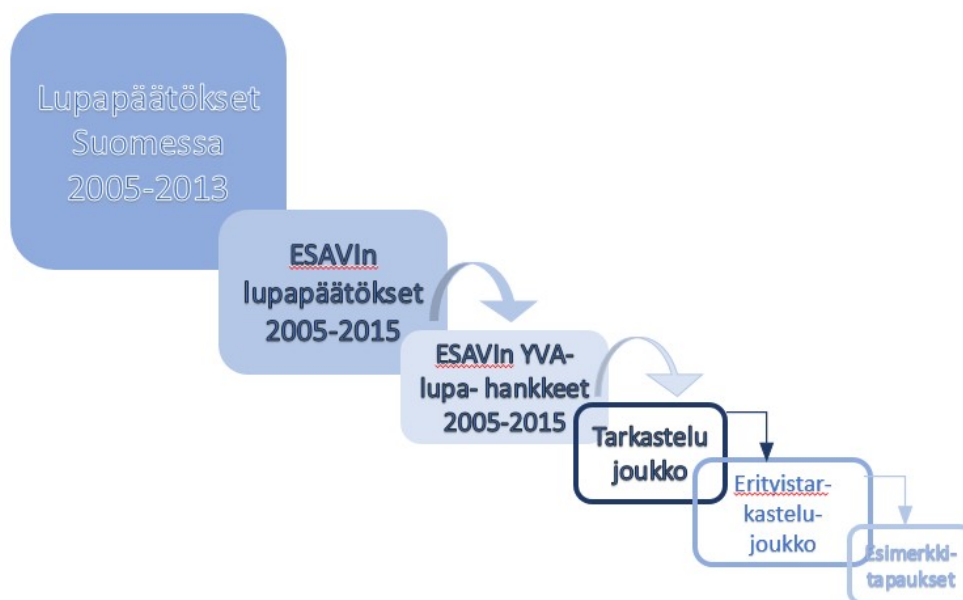
### 3.1 Valtakunnallinen aineisto

Aineisto Suomessa YVA- menettelyn läpikäyneistä hankkeista vuodesta 1994 aina kesäkuuhun 2015 asti saatiin Suomen Ympäristökeskuksesta (Suomen YVA-hankkeet 1994–2015, kuva 3). Lakimuutosten vuoksi tapahtuneiden muutosten vuoksi valtakunnallista tarkastelujoukkoa rajattiin vuosiin 2005–2015 (Suomen YVA-hankkeet 2005–2015, kuva 3).

Ympäristönsuojelulain mukaisia lupapäätöksiä koskeva valtakunnallinen aineisto on poimittu Mikko Attilan Suomen ympäristökeskuksen raportteja-sarjassa julkaistuista raporteista 14 (2006), 27 (2007), 22 (2008), 9 (2013), 13 (2015a) ja 14 (2015b) (kuva 4) ja tarkastelujakso rajoittuu vuosiin 2005–2013. Joitakin tietoja poimittiin Attilan (2017) ympäristölupamenettelyn pullonkauloja ja kestoä käsitelleestä Ympäristöministeriön raportista 5.



Kuva 3. Opinnäytetyössä tarkastellun aineiston yhteys toisiinsa tarkastelujoukoittain.



Kuva 4. Attilan (2006; 2007; 2008; 2013.; 2015a; 2015b; 2017) raporttien pohjalta koottu Suomessa vuosina 2005–2013 tehtyjen ympäristönsuojelulain mukaisen lupapäätösten tarkastelujoukko, Etelä-Suomen aluehallintovirastossa vuosina 2005–2015 tehdyt ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaiset lupapäätökset ja näistä lupapäätöksistä tässä opinnäytetyössä tarkasteltujen aineistojen välinen yhteys toisiinsa.

### 3.2 Aineisto Etelä-Suomen aluehallintoviraston alueelta

YVA-aineiston käsittelyä rajattiin pian ESAVI:n alueelle eli Uudenmaan (UUELY), Hämeen (HAMELY), Varsinais-Suomen (VARELY) ja Kaakkois-Suomen (KASELY) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten alueille (ELY-keskus) vuosina 2005–2015 (ESAVin YVA-hankkeet 2005–2015, kuva 3).

ESAVI:n ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisia lupapäätöksiä koskeva aineisto vuosilta 2005–2015 on poimittu valtion hallinnossa käytössä olevasta USPA-järjestelmästä (kuva 4). Koska hanketyyppejä ei ole USPA-järjestelmään kirjattu Suomen ympäristökeskuksesta saadussa YVA-aineistossa käytetyn valtioneuvoston asetuksen ympäristövaikutusten arvioinnista (713/2006) mukaisen hanketyypin luokittelun mukaisesti aineisto luokiteltiin manuaalisesti vuosille 2005, 2010 ja 2015. Jaottelun tekeminen koko tarkastelujaksolle ei ollut järkevää aineiston laajuuden sekä tietojen puutteellisuuden vuoksi. Koska Attilan aineistoissa oli tarkasteltu ainoastaan ympäristönsuojelulain nojalla annettuja päätöksiä, lajiteltiin päätökset manuaalisesti ensimmäiseksi ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisiin päätöksiin. Ympäristönsuojelulain mukaiset ympäristölupapäätökset luokiteltiin jäteasioita, eläinsuojia, energian tuotantoa, turvetuotantoa, jätevedenpuhdistamoita ja kalankasvatusta koskeviin päätöksiin. Kaikki luokittelut tehtiin pelkästään nimien perusteella. Vaikka useissa lupapäätösten nimissä oli mainittu toiminnan olennainen muutos, lupamääräysten tarkistaminen, määräjän jatkaminen, muutoksen haku tai toiminnan muuttaminen, oli monissa lupapäätöksissä käsitelty kuitenkin useita hanketyyppejä. Pelkän nimen perusteella ei YVA-lain mukaisten ympäristölupapäätösten luokittelu ollut mahdollista.

### 3.3 YVA-menettelyt ja niihin liittyvät ympäristöluvut

Jokaiselle ESAVI:n alueella vuosina 2005–2015 YVA-menettelyssä olleelle hankkeelle etsittiin vireille tullut lupa-asia sekä annettu lupapäätös ympäristöhallinnon USPA-asianhallintajärjestelmästä (ESAVI:n YVA-lupa-hankkeet 2005–2015, kuva 3). Jatkotarkasteluun tulivat ainoastaan sellaiset hankkeet, jotka etenivät YVA-menettelystä luvan vireille laittamiseen. Tarkasteluaikana ympäristölupia myöntänyt viranomainen oli vuoden 2009 loppuun asti paikallinen ympäristökeskus sekä ympäristölupavirastot ja vuoden 2010 alusta lähtien aluehallintovirastot. Kuntien antamia lupapäätöksiä ei otettu tarkasteluun mukaan. Vuonna 2010 tapahtuneen organisaatiouudistuksen jäljiltä vanhat asiat ovat osittain siirtämättä nyt käytössä olevaan asioiden hallintaan tarkoitettuun USPA-järjestelmään. Tämän vuoksi ympäristökeskusten päätöksiä sekä YVA-menettelyjen loppulausuntoja haettiin ELY-keskusten internet-sivustoilta. Viimeisimmät päätökset on saatu lupaprosessissa mukana olleilta henkilöiltä.

YVA-menettelyjen tarkasteluvaiheessa jatkotarkasteluun oli otettu mukaan ainoastaan sellaiset hankkeet, jotka etenivät YVA-menettelystä luvan vireille laittamiseen ja tätä joukkoa kutsuttiin ESAVI:n YVA-lupahankkeiksi 2005–2013 (kuva 4).

### 3.4 Tarkastelujoukko ja erityistarkastelujoukko

Karsinnasta huolimatta aineisto oli edelleen niin laaja, ettei analysointia voitu tehdä edes ESAVI:n aineistolle. Tarkastelu rajattiin siksi yleisimpiin

YVA-menettelyn hanketyyppeihin eli jätehuoltoon (ht 11) ja toiminnan oleelliseen laajentamiseen (ht 12) liittyviin hankkeisiin ja niihin liittyviin lupapäätöksiin (Tarkastelujoukko, kuva 3). YVA-lausunnoista tarkasteltiin mm. laadullisten sekä tutkimuksellisten puutteiden kirjaamista (liite 1) ja lupapäätöksistä YVA-menettelyn näkyvyyttä sekä vaikuttavuutta (Liite 2).

Tarkempaan analysointiin poimittiin kunkin ESAVI:n alueelta kaksi jätehuoltoon (ht 11) ja kaksi toiminnan olennaiseen muuttamiseen (ht 12) liittyvää hanketta YVA-menettelyineen sekä lupapäätöksineen sekä kaksi muuta mielenkiintoista ja ajankohtaista hanketta. Nämä 20 hanketta on esitelty tarkemmin liitteessä 2 (Eritystarkastelujoukko, kuva 3).

### 3.5 Esimerkkihankkeet

Esimerkkitapaukset ovat luvussa 6. esitellyt viisi hankekokonaisuutta niihin liittyvine lupapäätöksineen (kuvat 3 ja 4). Tiedot esimerkkitapausten kuluista on poimittu USPA-järjestelmästä. Vanhemmat päätökset eivät ole nähtävillä USPA-järjestelmässä kuin osittain ja USPA-järjestelmän kirjauksissa on jonkin verran vaihtelua. Tämän vuoksi tietopoimintoja ei ole voitu tehdä kaikkiin hankkeisiin samalla tarkkuudella.

### 3.6 Muut aineistot

Kunakin tarkastelujakson vuonna konkurssin tehneiden yritysten kappalemäärätiedot valtakunnassa ja ESAVI:n alueella poimittiin ELY-keskuksittain tilastokeskuksen internet-sivuilta 20.5.2016. Teollisuuden uudet kappalemääräiset tilaukset valtakunnallisesti haettiin tilastokeskuksen tietojärjestelmistä 10.5.2016.

## 4 TULOKSET

### 4.1 YVA-menettely

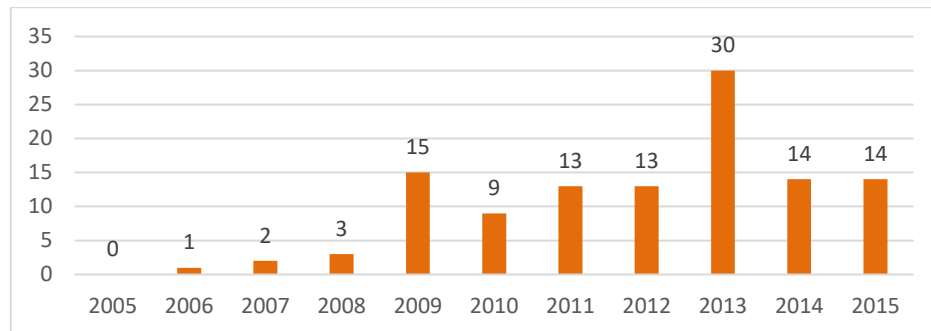
#### 4.1.1 YVA-hankkeet Suomessa vuosina 1994–2015 ja 2005–2015

##### 4.1.1.1 Hankemäärät ja tuulivoima

Vuosina 1994–2015 tehtiin valtakunnallisesti YVA-menettely kaikkiaan 748 hankkeelle. YVA-menettelyt painottuvat vuosille 2005–2015, sillä tuolloin tehtiin 62 % menettelyistä (4 64 kpl) ja vuosittain tehtiin keskimäärin 42 menettelyä. Näissä määrissä on mukana tuulivoimaan liittyvät YVA-menettelyt. Ympäristönsuojelulaissa lähtökohtana on, ettei tuulivoimalai-

toksille yleensä vaadita ympäristönsuojelulain- tai vesilain mukaista ympäristölupaa, vaan rakentamisen ohjaus tapahtuu pääasiassa kaavoituksella ja rakennusluvilla. Tuulivoimahankkeita on tämän vuoksi tuloksissa tarkasteltu ainoastaan tässä luvussa 4.1.1.

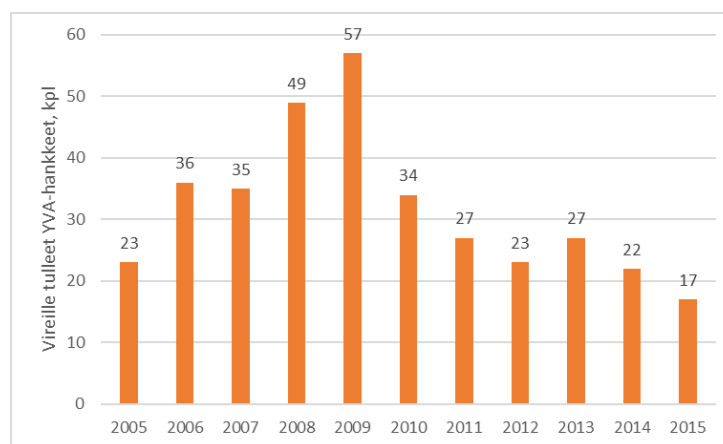
Kaikista vuosina 2005–2015 käynnissä olleista hankkeista joka neljäs liittyi tuulivoimaan (114 kpl). Tuulivoimaan liittyvät hankkeet lisääntyivät vuoden 2009 jälkeen (kuva 5). Eniten hankkeita oli Etelä-Pohjanmaalla (39 kpl), Pohjois-Pohjanmaalla (34 kpl) ja Lapissa (17 kpl) eli lähes 80 % hankkeista sijoittui näiden kolmen ELY-keskuksen alueelle. Sen sijaan ESAVI:n alueella tuulivoimahankkeita on ollut vain vähän. Vuosina 2005–2015 niiden osuus kaikista ESAVI:n alueen hankkeista oli vain 13 %, eikä hankkeita ole laitettu vireille enää vuoden 2013 jälkeen. Hankkeet painoutuivat Varsinais-Suomeen (10 kpl) ja vuosiin 2010–2012 (6 kpl). Uudellamaalla ja Kaakkois-Suomessa oli tarkastelujaksolla molemmissa kaksi hanketta ja Hämeessä vain yksi.



Kuva 5. Tuulivoimahankkeiden lukumäärä (kpl) vuosina 2005–2015 Suomessa.

#### 4.1.1.2. Alueellinen jakautuminen ja hanketyypit vuosina 2005–2015

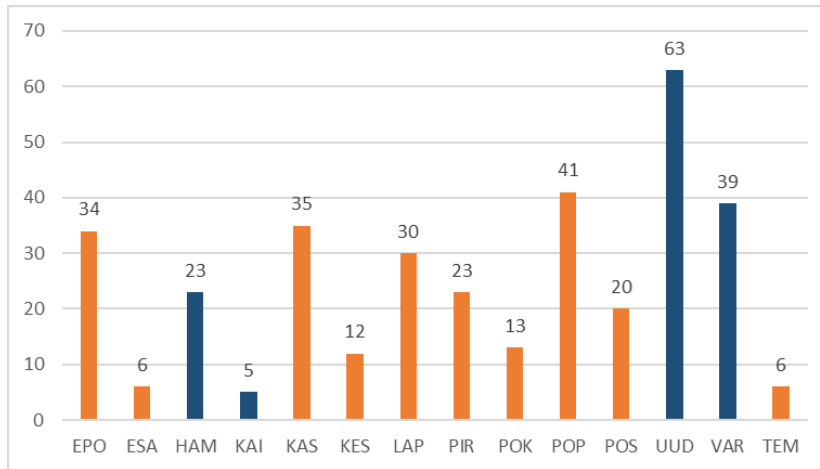
Ympäristövaikutusten arviointimenettely tehtiin 350 hankkeelle eli keskimäärin 32 hankkeelle vuodessa, mediaanin ollessa 27 kpl. Eniten YVA-menettelyssä hankkeita oli vuonna 2009 (kuva 6).



Kuva 6. Suomessa YVA-menettelyssä olleet hankkeet (kpl) vuosina 2005–2015

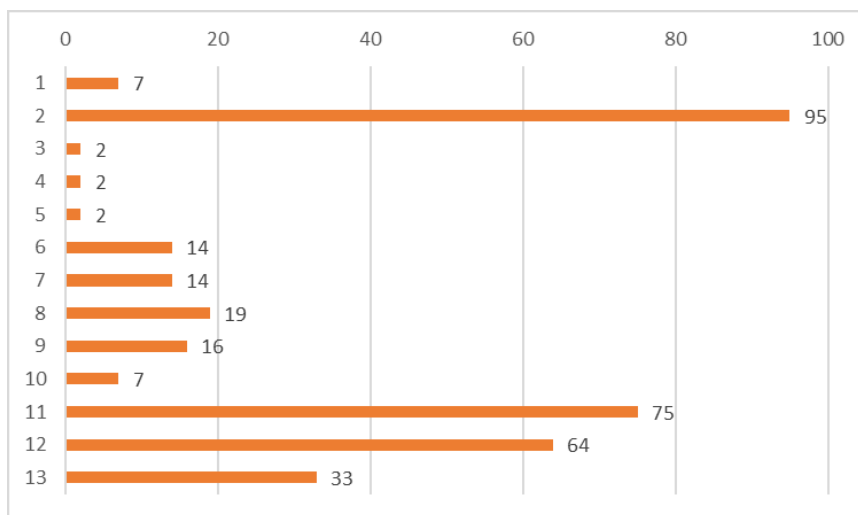


Lähes joka viides hanke oli vireillä Uudellamaalla (18%), noin joka kymmenes Pohjois-Pohjanmaalla (12 %), Varsinais-Suomessa (11 %), Kaakkois-Suomessa (10 %), Etelä-Pohjanmaalla (10 %) tai Lapissa (9 %) (kuva 7).



Kuva 7. YVA-menettelyssä olleiden hankkeiden kappalemäärät (kpl) ELY-keskuksittain vuosina 2005–2015. EPO=Etelä-Pohjanmaa, ESA= Etelä-Savo, HAM= Häme, KAI= Kainuu, KAS= Kaakkois-Suomi, KES= Keski-Suomi, LAP= Lappi, PIR= Pirkanmaa, POK= Pohjois-Karjala, POP= Pohjois-Pohjanmaa, POS= Pohjois-Savo, UUD= Uusimaa, VAR= Varsinais-Suomi ja TEM= Erillinen päätös YVA-menettelyn tarpeellisuudesta yksittäistapauksessa. Etelä-Suomen aluehallintoviraston alueen ELY-keskusten tolpat on merkitty sinisillä tolvilla.

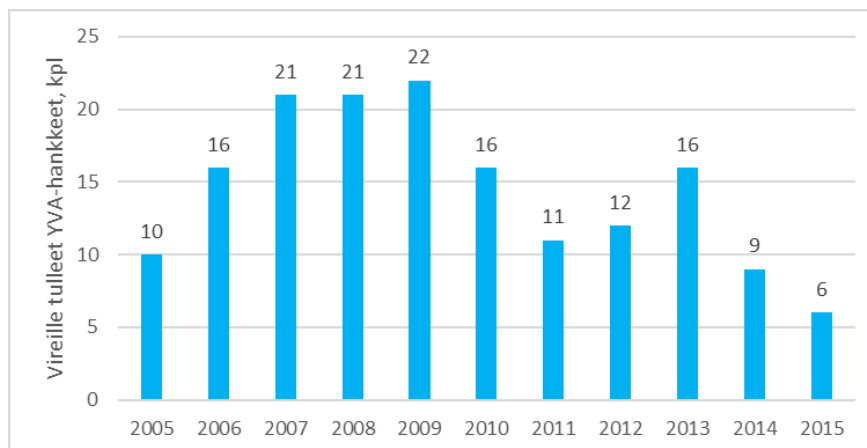
Useampi kuin joka neljäs hanke liittyi luonnonvarojen ottoon ja käsittelyyn (ht 2; 27 %) ja noin joka viides joko jätehuoltoon (ht 11; 21 %) tai olemassa olevien hankkeiden muutokseen (ht 12; 18 %, kuva 8).



Kuva 8. YVA-menettelyssä vuosina 2005–2015 olleet hankkeet hanketyypeittäin (kpl). 1=Eläinten pito, 2= Luonnon-varojen otto ja käsittely, 3= Vesistön rakentaminen ja säännöstely, 4= Metalliteollisuus, 5= Metsäteollisuus, 6= Kemianteollisuus ja mineraalituotteiden valmistus, 7= Energian tuotanto, 8= Energian ja aineiden siirto sekä varastointi, 9= Liikenne, 10= Vesihuolto, 11= Jätehuolto, 12= Toiminnan olennainen muutos ja 13= Erillinen päätös YVA-menettelyn tarpeellisuudesta yksittäistapauksessa.

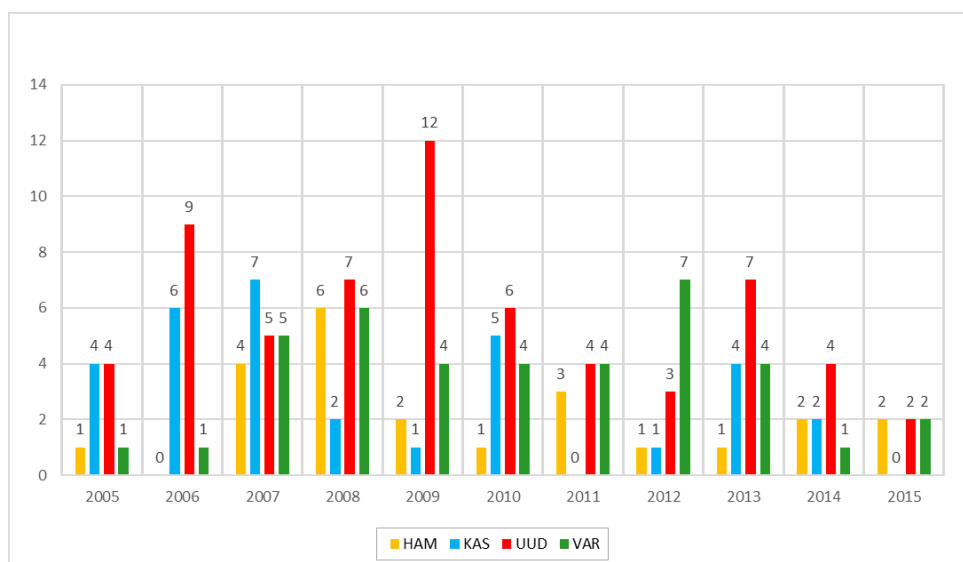
4.1.1.3. ESAVI:n hankkeet vuosina 2005–2015

Lähes joka toinen (46 %) Suomen YVA-hankkeista tehtiin vuosina 2005–2015 ESAVI:n alueella. Eniten hankkeita oli käynnissä vuosina 2007–2010 (>Yli 20 kpl vuodessa) ja vähiten vuosina 2014–2015 (<10 kpl vuodessa, kuva 9).



Kuva 9. ESAVI:n alueella YVA-menettelyssä olleet hankkeet (kpl) vuosina 2005–2015.

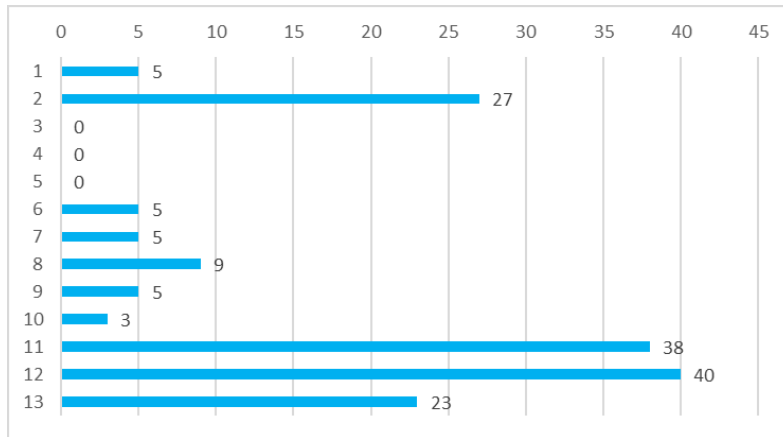
Uudellamaalla ja Varsinais-Suomessa YVA-hankkeita oli joka vuosi (kuva 10), mutta Hämeessä ja Kaakkois-Suomessa oli vuosia, jolloin vireille ei tullut yhtään YVA-hanketta.



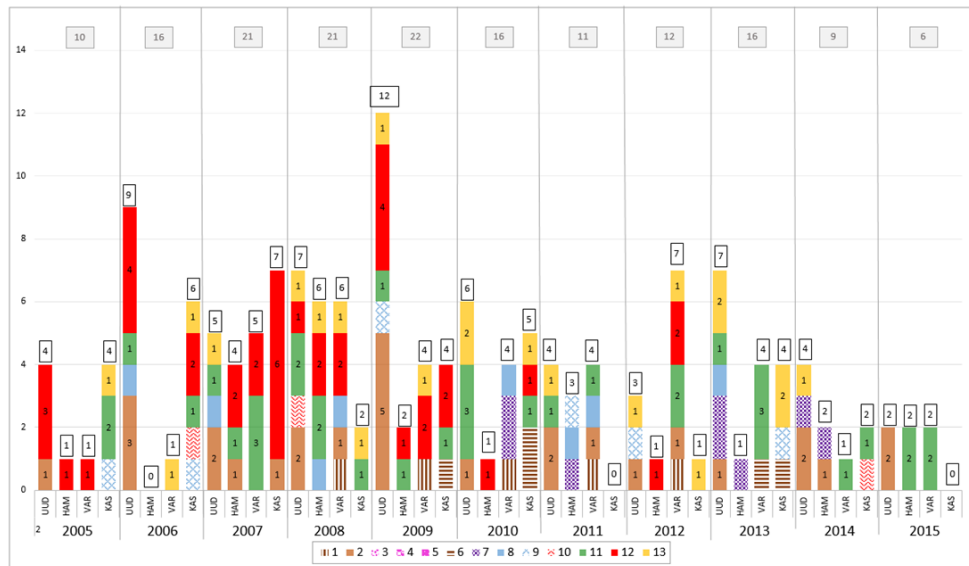
Kuva 10. ESAVI:n alueella vuosina 2005–2015 YVA-menettelyssä olleet hankkeet ELY-keskuksittain. HAM= Häme, KAS= Kaakkois-Suomi, UUD= Uusimaa ja VAR= Varsinais-Suomi

Yleisimmät hanketyypit ESAVI:n ja kunkin ELY-keskuksen alueella olivat jo olemassa olevan toiminnan olennainen muutos (ht 12, kuvat 11 ja 12) sekä jätehuolto (ht 11). Jokaisessa ELY-keskuksessa oli vähintään kaksi

YVA-menettelyn tarpeellisuudesta tehty erillistä päätöstä yksittäistapauksessa (ht 13). Uudellemaalle olivat tyypillisiä luonnonvarojen ottoon ja käyttöön (ht 2; 78 % kaikista luonnonvarojen ottoon ja käyttöön liittyvistä hankkeista) ja Varsinais-Suomessa eläinten pitoon (ht 1; 100 % eläintenpitoon hankkeista) liittyvät hankkeet. Jo olemassa olevan toiminnan olennaiseen muutokset liittyvät hankkeet (ht 12) painottuvat erityisesti ajanjaksoon ennen vuotta 2009 (kuva 12). Jätehuoltoon liittyviä hankkeita ja erillispäätöksellä tehtyjä YVA-menettelyjä yksittäistapauksissa on ollut melko tasaisesti läpi koko tarkastelujakson.



Kuva 11. YVA-menettelyssä vuosina 2005–2015 ESAVI:n alueella olleet hankkeet hankketyypeittäin (kpl). 1=Eläinten pito, 2= Luonnonvarojen otto ja käsittely, 3= Vesistön rakentaminen ja säännöstely, 4= Metalliteollisuus, 5= Metsäteollisuus, 6= Kemianteollisuus ja mineraalituotteiden valmistus, 7= Energian tuotanto, 8= Energian ja aineiden siirto sekä varastointi, 9= Liikenne, 10= Vesihuolto, 11= Jätehuolto, 12= Jo olemassa olevan hankkeen muutos ja 13= Erillinen päätös YVA-menettelyn tarpeellisuudesta yksittäistapauksessa.



Kuva 12. YVA-menettelyssä ESAVI:n alueella vuosina 2005–2015 olleet hankkeet hankketyypeittäin ja ELY-keskuksittain. Hankketyypit, joita on ollut 5 tai vähemmän, on merkitty kuvioin. Hankketyypit: 1=Eläinten pito, 2= Luonnonvarojen otto ja käsittely, 3= Vesistön rakentaminen ja säännöstely, 4= Metalliteollisuus, 5= Metsäteollisuus, 6= Kemianteollisuus ja mineraalituotteiden valmistus, 7= Energian tuotanto, 8= Energian ja aineiden siirto sekä varastointi, 9= Liikenne, 10= Vesihuolto, 11= Jätehuolto, 12= Jo olemassa olevan hankkeen

muutos ja 13= Erillinen päätös YVA-menettelyn tarpeellisuudesta yksittäistapaüksessa. ELY-keskukset: UUD=Uusimaa, HAM= Häme, VAR= Varsinais-Suomi ja KAS= Kaakkois-Suomi. Kunkin vuoden YVA-hankkeiden määrä ELY-keskuksessa on merkitty neliöön vuositolpan päälle. Kunkin vuoden YVA-hankkeiden yhteismäärä on merkitty harmaaseen neliöön kuvan yläreunaan.

### 4.1.2 Hakijoiden YVA-menettelyt ESAVI:n alueella

Samoilla hakijoilla oli tyypillisesti ollut tai oli käynnissä useampia YVA-menettelyssä olevia hankkeita (taulukko 1). Varsinais-Suomessa lähes joka toisella hakijalla oli ollut useampia YVA-hankkeita. Yleisimmin hankkeet liittyivät maa-aineisten ottoon, jo olemassa olevan toiminnan olennaiseen muuttamiseen tai jätehuoltoon.

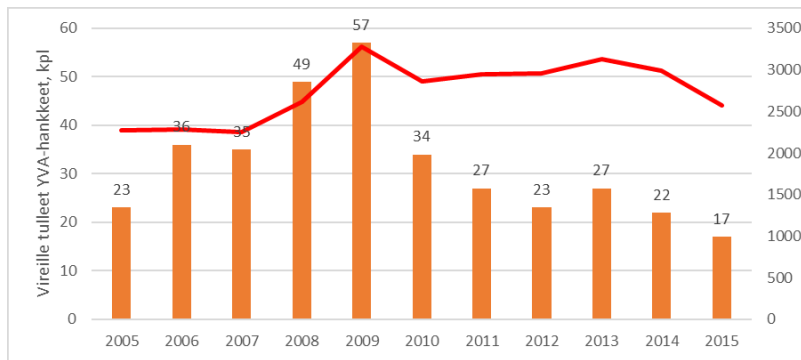
Taulukko 1. ESAVIN neljän ELY-keskuksen alueella lupavaiheeseen edenneiden ja enemmän kuin yhden YVA-menettelyn läpikäyneiden hakijoiden määrä (kpl), prosentuaalinen osuus koko aineiston hakijajoukosta ja näiden hakijoiden yleisin hanketyyppi.

ELY-keskus	YVA-hankkeita, kpl	Usean YVA:n hakijat, kpl	%	Yleisin ht
UUELY	67	14	<b>21</b>	2
HAMELY	24	4	<b>17</b>	12
VARELY	24	10	<b>42</b>	11/12
KASELY	37	9	<b>24</b>	2

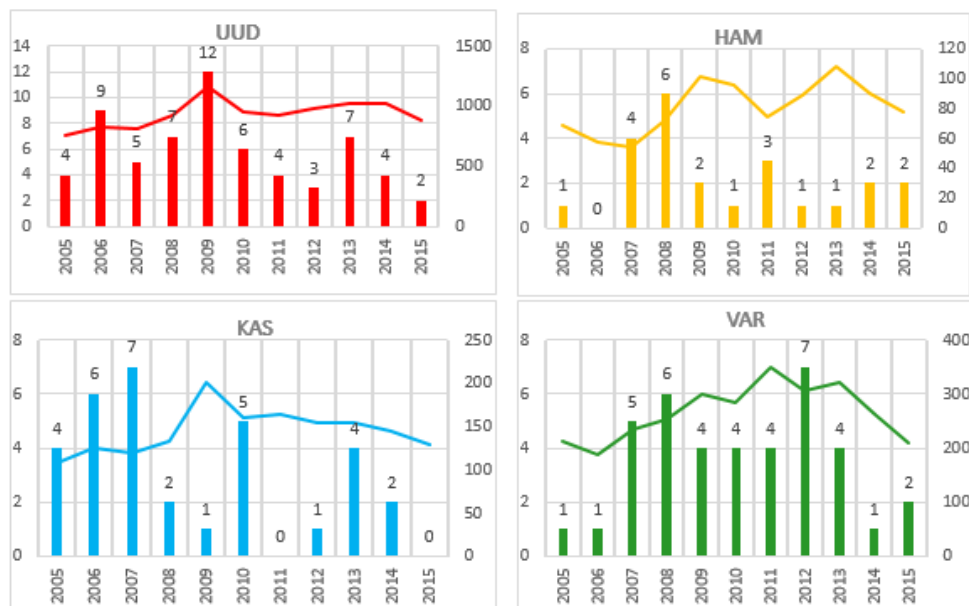
### 4.1.3 YVA-hankkeet ja taloudellinen tilanne Suomessa

Suomessa tehtiin eniten konkurssseja vuonna 2009, mutta niiden määrä alkoi kasvaa jo vuonna 2007 (kuva 13). Konkurssien määrä on säilynyt vuosia 2005–2007 korkeammalla tasolla vuoden 2009 jälkeen.

ESAVI:n alueella eniten konkurssseja tehtiin Uudellamaalla. Konkurssien huippuvuosi Uudellamaalla oli vuonna 2009 (kuva 14), Hämeessä vuonna 2013 ja sekä Varsinais-Suomessa että Kaakkois-Suomessa vuonna 2011. Uudellamaalla ja Kaakkois-Suomessa taloudellinen taantuma iski samaan aikaan kuin valtakunnallisesti, mutta Hämeessä koettiin vuoden 2009 lisäksi suurempi konkurssipiikki vuonna 2013. Sen sijaan Varsinais-Suomessa konkurssien määrä lisääntyi vuodesta 2006 aina vuoteen 2011 asti. Vireille tulleiden YVA-hankkeiden määrä notkahti ELY-keskusten alueella Varsinais-Suomea lukuun ottamatta konkurssien maksimivuoden jälkeen.

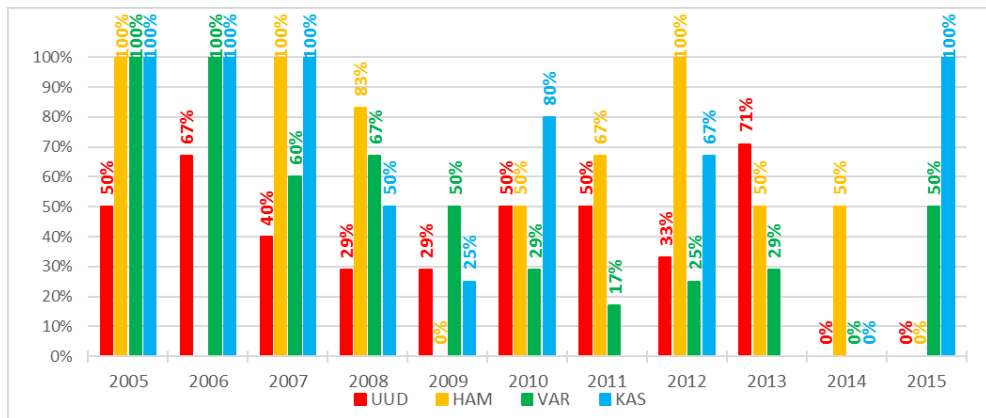


Kuva 13. Suomessa YVA-menettelyyn vireille tulleet hankkeet (kpl, oranssit pylväät) ja kunakin vuonna konkurssin tehneiden yritysten kappalemäärä (punainen viiva, tilastokeskus 20.5.2016).



Kuva 14. Vireille tulleiden YVA-hankkeiden lukumäärä ESAVI:n ELY-keskusten alueella vuosina 2005–2015 (tolpat, ensimmäinen x-akseli) sekä saman ELY-keskuksen alueella samoina vuosina tehtyjen konkurssien määrä (viiva, toinen x-akseli).

Uusimaa poikkesi muista ESAVI:n ELY-keskuksista, sillä sen alueella osa hankkeista jäi jokaisena tarkastelujakson vuonna YVA-vaiheeseen (kuva 15). Muissa ELY-keskuksissa oli ennen vuotta 2007 tavallista, että kaikki hankkeet etenivät YVA-vaiheesta lupahakemukseksi. Konkurssien huippuvuoden jälkeen hankkeiden eteneminen YVA-vaiheesta lupahakemukseksi tuli epävarmimmaksi kuin paremman taloudellisen tilanteen aikaan.



Kuva 15. Kuinka suuri prosentuaalinen osuus YVA-menettelyssä olleista hankkeista eteni lupavaiheeseen asti ESAVI:n alueella kussakin ELY-keskuksessa vuosittain tarkastelujaksolla 2005–2015.

#### 4.1.4 YVA-menettelyyn jääneet hankkeet

ESAVI:n alueella YVA-menettelyssä vuosina 2005–2015 olleista 160:stä hankkeesta 66 oli sellaisia, ettei ympäristölupahakemusta laitettu vireille YVA-menettelyn jälkeen. Näistä hankkeista yhdeksän oli aineiston poiminnan aikaan kuitenkin ollut vireillä lupaviranomaisessa. Yli kolmannes (36 %) hankkeista liittyi maa-ainesten ottoon ja turvetuotantoon (ht 2). Maa-ainesluvat haetaan kunnasta, ellei kyseessä ole maa-aineslain ja ympäristönsuojelulain yhteiskäsittelyä vaativa lupa, joka laitetaan vireille aluehallintovirastossa. Maa-aineisten ottohankkeiden joukossa oli lisäksi joitakin hankkeita, joiden vireille tulosta on käyty ennakkoneuvotteluja. Turvetuotantoa varten YVA-menettelyssä olleista soista toinen hankittiin valtiolle ja sinne perustettiin luonnonsuojelualue. Toisen suon ympärille on syntynyt aktiivinen, suon turvetuotantoon ottamista vastustava kansanliike.

Joka neljäs (25 %) YVA-menettelyyn jääneistä hankkeista liittyi sähkölinjoihin, teihin, raideliikenteeseen tai merialueelle laskettaviin kaapeleihin tai putkiin. Sähkölinjat, tiet ja raideliikenteeseen liittyvät hankkeet eivät välttämättä tarvitse ympäristölupaa. Kesken jääneiden hankkeiden joukossa oli moottoriurheilukeskus, joka ei tarvitse ympäristölupaa ja joka tullaan ottamaan käyttöön kesällä 2017.

Energiahankkeista 30 % liittyi jättemateriaalin polttoon ja hankkeiden YVA-menettelyt on tehty aikana, jolloin jätteenpolttoon liittyvät periaatteelliset linjaukset ovat vielä olleet muodostumassa. Uusimmissa hankkeissa on useita biojalostamoita sekä biokaasulaitoksia.

Neljä YVA-menettelyyn jääneistä hankkeista on eläinsuojia eli kaksi sikalaa ja kaksi kanalaa. Ainakin yksi listassa olevista hankkeista on muuttunut nimeltään aivan toiseksi ja myös luvan hakija on muuttunut YVA-vaiheen jälkeen toiseksi.

Keskeytyissä lupahakemuksissa hakijan mainitsemia syitä keskeytykseen olivat lopputuotetta koskeva viranomaistulkinta, YVA-menettelyn aiheuttama viive ja tarvittavista liikennejärjestelyistä hakijalle aiheutuvat kustannukset.

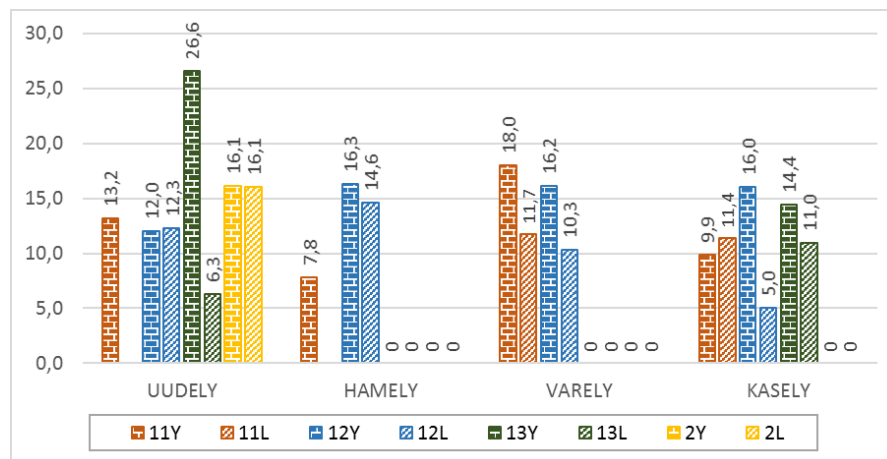
## 4.2 YVA-menettelystä lupahakemukseksi

### 4.2.1 Määrät, aika ja hanketyypit

#### 4.2.1.1. YVA-menettelystä lupahakemukseksi edenneet hankkeet ESAVI:n alueella

YVA-menettelystä ympäristölupahakemukseksi edenneitä hankkeita oli ESAVI:n alueella vuosina 2005–2015 kaikkiaan 51 kpl.

YVA-menettelyn vireilletulopäivästä yhteysviranomaisen arviointilausunnon antamiseen ja toisaalta arviointilausunnon antopäivästä lupaprosessin vireillepanoon kuluneita aikoja tarkasteltiin hanketyypeittäin sen selvittämiseksi, että onko hanketyyppien etenemisessä YVA-vaiheesta lupavaiheeseen eroa (taulukko 2). Runsaimpien hanketyyppien (kuva 15) keskimääräisissä etenemisajoissa YVA-menettelyssä tai YVA-menettelystä lupavaiheeseen ei ollut merkittäviä eroja. Yksittäisissä hankkeissa luvan vireilletuloon saattoi kulua jopa 7 vuotta. YVA-vaiheen keskimääräinen kesto vaihteli vuodesta noin 16 kuukauteen (kuva 16) ja eteneminen lupahakemuksen jättämiseen arviointilausunnon antamisen jälkeen kesti 5 kuukaudesta noin 15 kuukauteen.



Kuva 16. Yleisimpien hanketyyppien YVA-menettelyn keskimääräinen aika (kk) ja YVA-menettelystä luvan hakuun kulunut aikana (kk) ESAVI:n alueella.

## YVA-menettelystä ympäristöluvaksi – Saumatonta vai ei?

Taulukko 2. YVA-vaiheen kesto (kk) hankkeen vireilletulosta yhteysviranomaisen arviointilausunnon antopäivään ja arviointilausunnon antopäivästä lupahakemuksen vireilletuloon kulunut aika (kk, keskiarvo vähintään 3 hanketta) ESAVI:n alueella vuosina 2005–2015 hanketyypeittäin ja ELY-keskuksittain. Minimi on lyhin ja maksimi pisin kulunut aika (kk). Määrä eli kuinka monta hanketta. Hanketyypit on lueteltu sanastossa. Kaikkia hanketyyppejä ei ollut.

ELY	Ht	YVAn vireille tulosta arviointilausunnon antamiseen kulunut aika, kk			Ht	YVAn arviointilausunnon antamisen ja lupahakemuksen vireille tuloon välille jäänyt aika, kk			Kpl
		Ka	Min.	Maks.		Ka	Min.	Maks.	
UUDELY	1Y	-	-	-	1L	-	-	-	-
HAMELY	1Y	-	-	-	1L	-	-	-	-
VARELY	1Y	-	10,6	14,9	1L	-	0,7	3,9	2
KASELY	1Y	-	-	-	1L	-	-	-	-
UUDELY	2Y	16,1	11,43	22,2	2L	16,1	-4,1	64,5	5
HAMELY	2Y	-	9,3	20,6	2L	-	3,2	84,1	2
VARELY	2Y	-	-	10,0	2L	-	-	42,4	1
KASELY	2Y	-	-	13,0	2L	-	-	26,2	1
UUDELY	6Y	-	-	-	6L	-	-	-	-
HAMELY	6Y	-	-	-	6L	-	-	-	-
VARELY	6Y	-	-	-	6L	-	-	-	-
KASELY	6Y	-	-	10,0	6L	-	-	42,4	1
UUDELY	7Y	-	12,6	15,4	7L	-	3,0	19,9	2
HAMELY	7Y	-	-	-	7L	-	-	-	-
VARELY	7Y	-	11,0	15,9	7L	-	-7,5	17,9	2
KASELY	7Y	-	-	11,3	7L	-	-	-14,9	1
UUDELY	8Y	-	-	31,6	8L	-	-	0,8	1
HAMELY	8Y	-	-	-	8L	-	-	-	-
VARELY	8Y	-	-	-	8L	-	-	-	-
KASELY	8Y	-	-	-	8L	-	-	-	-
UUDELY	9Y	-	-	-	9L	-	-	-	-
HAMELY	9Y	-	-	-	9L	-	-	-	-
VARELY	9Y	-	-	-	9L	-	-	-	-
KASELY	9Y	-	10,7	11,5	9L	-	-14,6	4,3	2
UUDELY	10Y	-	-	9,2	10L	-	-	61,8	1
HAMELY	10Y	-	-	-	10L	-	-	-	-
VARELY	10Y	-	-	-	10L	-	-	-	-
KASELY	10Y	-	10,1	17,6	10L	-	-0,2	10,7	2
UUDELY	11Y	13,2	10,0	16,1	11L	-1,2	-25,2	14,6	6
HAMELY	11Y	7,8	8,2	17,2	11L	-0,2	-1,7	1,4	4
VARELY	11Y	18,0	5,8	30,0	11L	11,7	1,2	26,7	6
KASELY	11Y	9,9	5,9	15,2	11L	11,4	-0,7	59,9	6
UUDELY	12Y	12,0	6,7	15,2	12L	12,3	0,03	81,6	8
HAMELY	12Y	16,3	8,0	32,3	12L	14,6	-17,0	80,5	8
VARELY	12Y	16,2	9,1	35,4	12L	10,3	-17,6	45,7	7
KASELY	12Y	16,0	8,3	41,6	12L	5,0	-57,9	50,9	10
UUDELY	13Y	26,6	14,2	48,1	13L	6,3	-6,2	12,6	3
HAMELY	13Y	-	21,7	23,8	13L	-	3,0	3,1	2
VARELY	13Y	-	18,3	26,6	13L	-	2,3	22,4	2
KASELY	13Y	14,4	9,9	16,7	13L	11,0	-1,1	24,5	4

Luonnonvarojen ottoon ja käsittelyyn (ht 2) liittyvissä hankkeissa sekä YVA-menettelyn kesto vireille tulosta arviointilausunnon antamiseen asti



että arviointilausunnon antamisesta lupahakemuksen vireilletuloon kesti keskimäärin 16 kuukautta. Luonnonvarojen ottoon ja käyttöön liittyvistä, YVA-menettelyn läpikäyneistä hankkeista vain osalle haetaan ympäristölupaa lupaviranomaiselta, sillä suurin osa näistä hankkeista saa luvan kunnasta.

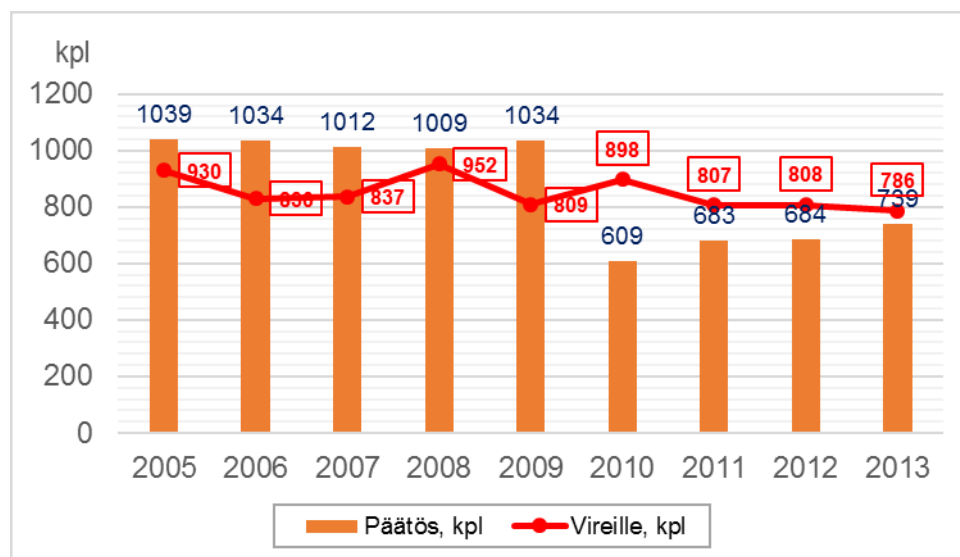
### 4.3 Ympäristölupien ja vesilain mukaisten lupien käsittelyt

#### 4.3.1 Ympäristölupapäätökset Suomessa vuosina 2005–2013

##### 4.3.1.1. Määrät, käsittelyajat ja hanketyypit

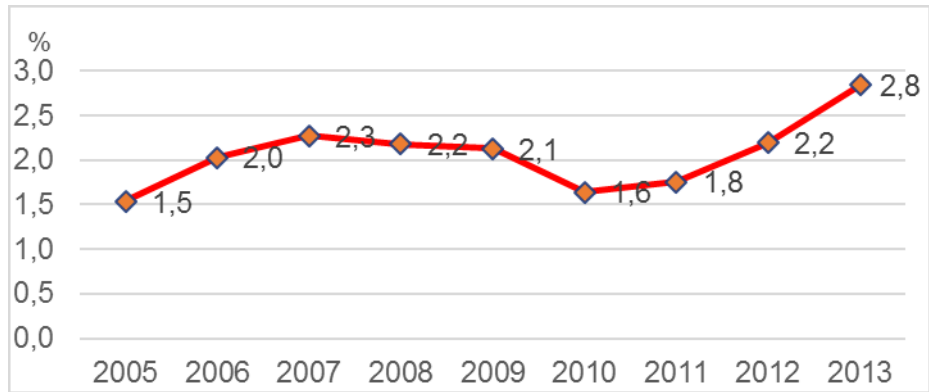
Vuosina 2005–2009 ympäristölupapäätöksiä myönnettiin 13 alueellisesta ympäristökeskuksesta ja kolmesta ympäristölupavirastosta. Vuosittain myönnettyjen lupien määrä säilyi tarkastelujaksolla hieman yli 1 000 ympäristölupapäätöksessä (kuva 17). Valtaosa luvista myönnettiin ympäristökeskuksista määrien vaihdellessa 530–653 lupapäätöksen välillä (66–73 % annetuista lupapäätöksistä). Ympäristölupavirastoista annettujen lupien määrä vaihteli samana aikana 228–279 lupapäätöksen välillä. Ympäristönsuojelulain mukaisia lupa-asioita tuli vireille samana ajanjaksona 809–952 kpl vuosittain (kuva 17).

Vuoden 2010 alusta lupa-asiat siirtyivät neljän alueellisen aluehallintoviraston käsiteltäviksi ja vuosittain annettavien lupien määrä putosi 609–739 lupapäätöksen välille (kuva 17). Vireille tulleiden lupa-asioiden määrässä ei tapahtunut yhtä selvää vähennystä, sillä vuosittain lupahakemuksia laitetiin vireille 785–898 kappaletta.



Kuva 17. Suomessa vuosina 2005–2013 vireille tulleet lupahakemukset (punainen viiva, kpl) ja annetut lupapäätökset (oranssi tolppa, kpl).

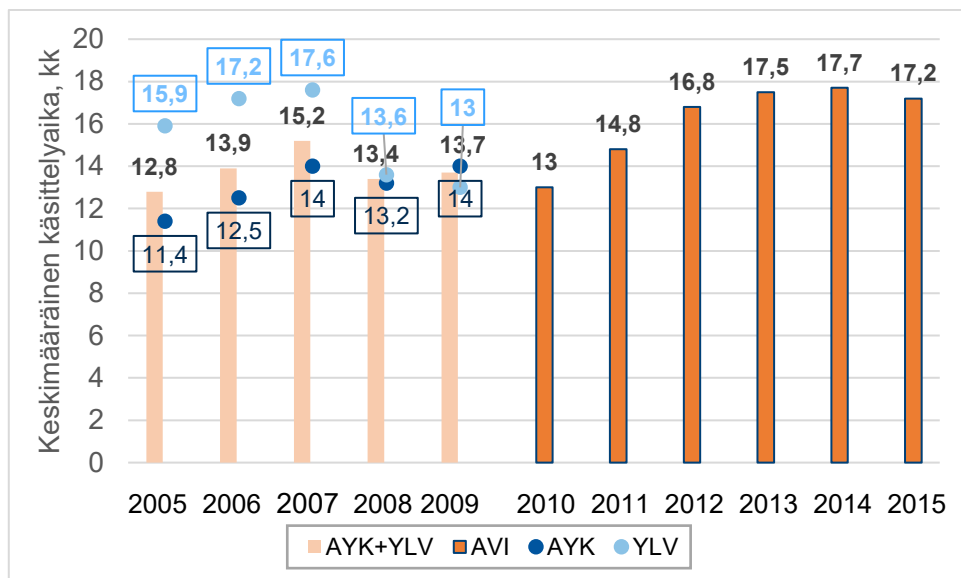
Vain 1,5–2,8 %:ssa hankkeita lupapäätöstä oli edeltänyt YVA-menettely (kuva 18).



Kuva 18. YVA-yhteysviranomaisen lausunnon saaneiden päätösten prosentuaalinen osuus kunakin vuonna annetuista lupapäätöksistä vuosina 2005–2013

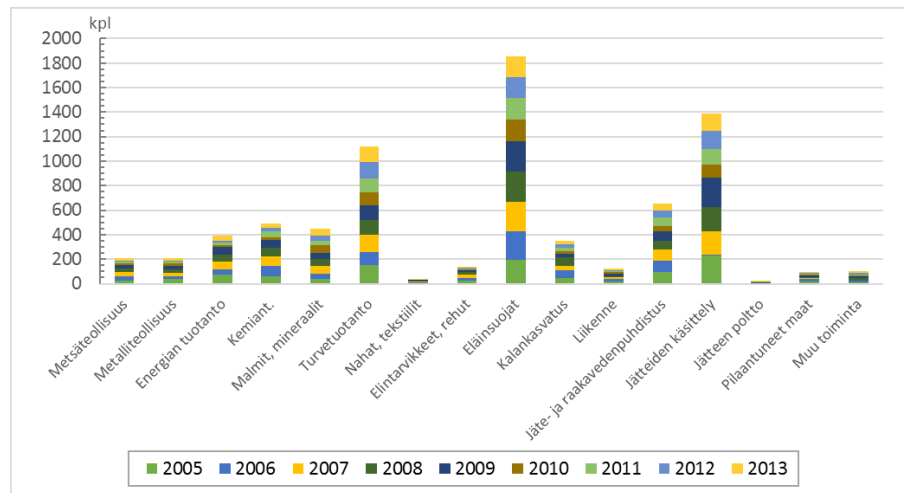
Ns. sekahankkeita eli ympäristölupalain ja vesilain edellyttämän yhteiskäsitteilyn vaatimia hankkeita oli 3,3–6,4 % (10–23 hanketta/vuosi) kunakin vuonna annetuista lupapäätöksistä.

Ympäristölupahakemuksen käsittelyyn kuului alueellisissa ympäristökeskuksissa vuosina 2005–2009 keskimäärin 11,4–14,0 kk ja ympäristölupavirastoissa keskimäärin 13,0–17,6 kk (kuva 19). Aluehallintovirastoissa ympäristönsuojelulain mukaisten ympäristölupien käsittelyajat kasvoivat vuoden 2010 keskimääräisestä 13,0 kuukaudesta aina 17,7 kuukauteen vuonna 2014. Vuonna 2015 ympäristöluvan keskimääräinen käsittelyaika uuden organisaation aikana oli ensimmäisen kerran lyhyempi kuin edeltävänä vuonna.

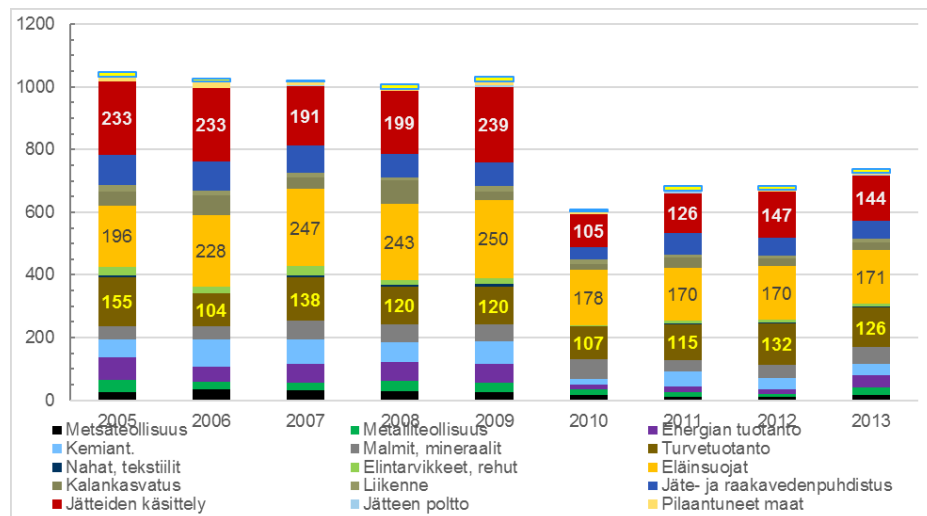


Kuva 19. Ympäristönsuojelulain mukaisten lupa-asioiden keskimääräiset käsittelyajat (kk) alueellisissa ympäristökeskuksissa (AYK, tummansininen pallo ja teksti), ympäristölupavirastoissa (YLV, vaaleansininen pallo ja teksti) ja em. lupaviranomaisissa (AYK+YLV, beige tolppa) keskimäärin vuosina 2005–2009 sekä keskimääräinen ympäristönsuojelulain mukaisten lupapäätösten käsittelyaika aluehallintovirastoissa (AVI, oranssi tolppa) vuosina 2010–2015.

Suomen ympäristökeskuksen raportoinneissa ja USPA-järjestelmässä käytetyt hankkeiden tyypittelyt poikkeavat vuoden 2006 valtioneuvoston asetuksessa ympäristövaikutusten arviointimenettelystä-(713/2006) käytetystä. Tämän vuoksi YVA-menettelyjen yhteydessä esitetyt tulokset ja lupapäätöksiä koskevat tiedot eivät ole keskenään vertailukelpoisia. Vuosien 2005–2013 välillä ympäristölupaviranomaisen myönsivät eniten lupia eläinsuojille, jätteiden käsittelyyn ja turvetuotantoon (kuva 20).



Kuva 20. Vuosina 2005–2013 Suomessa annettujen ympäristönsuojelulain mukaisten ympäristölupien kappalemääräinen jakautuminen toimialoittain.



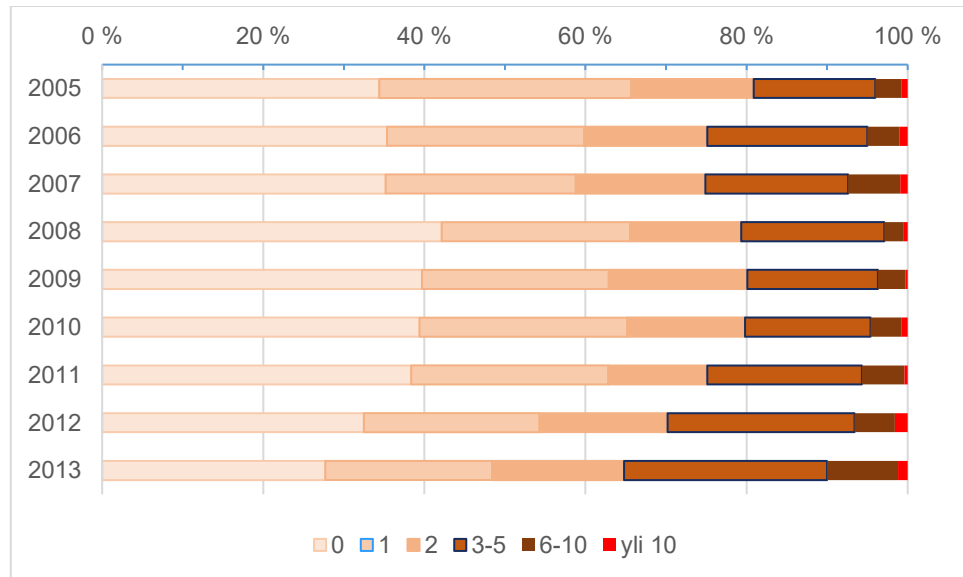
Kuva 21. Vuosina 2005–2013 Suomessa annettujen ympäristönsuojelulain mukaisten ympäristölupien kappalemääräinen jakautuminen vuosittain ja toimialoittain. Runsaimpien ympäristöluparyhmien eli eläinsuojien, jätteiden käsittely ja turvetuotannon lupien kappalemäärät on merkitty kappalemäärätolppiin (kpl).

Annottujen lupapäätösten määrässä tapahtui laskua vuonna 2010 (kuva 21). Jätteenpoltoon, turvetuotantoon, metalliteollisuuteen ja muuhun toimintaan liittyvien lupapäätösten määrässä lasku ei ollut huomattava, mutta kaikilla muilla aloilla annettujen lupapäätösten määrät ovat olleet laskusuunnassa. Jätteiden käsittelyyn liittyvien lupapäätösten määrä on lähtenyt nousuun vuoden 2010 jälkeen, mutta lupapäätösten määrät jäävät vielä vuosien

2005–2009 tasosta. Eläinsuojien annettujen lupapäätösten määrät ovat jatkaneet laskuaan.

#### 4.3.1.2. Täydennykset

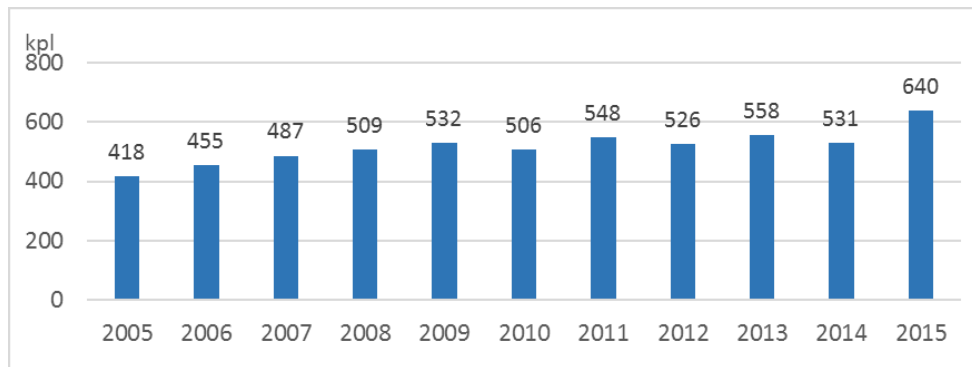
Valtaosaan koko maassa vuosina 2005–2013 käsitellyistä lupapäätöksiä ei pyydetty lainkaan tai pyydettiin korkeintaan kahta täydennystä (kuva 22). Pyydettyjen täydennysten määrä kasvoi vuosina 2012–2013 ja vähiten täydennyksiä pyydettiin vuosina 2009 ja 2010. Useamman kuin kymmenen täydennyksen pyytäminen on harvinaista



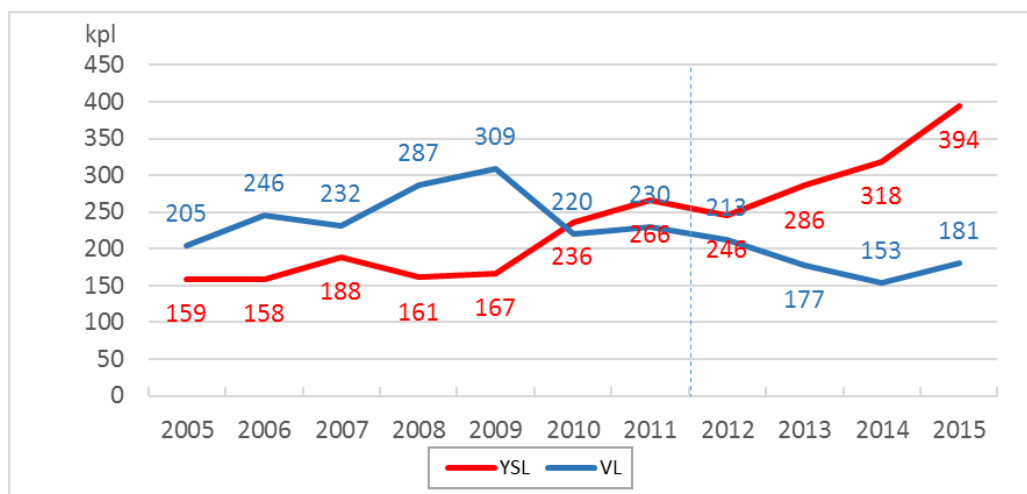
Kuva 22. Suomessa vuosina 2005–2013 käsiteltyihin ympäristönsuojelulain mukaisiin ympäristölupapäätöksiin pyydettyjen täydennysten keskimääräiset kappalemäärät (kpl).

#### 4.3.2 ESAVI:n ympäristölupapäätökset ja vesilain mukaiset luvat vuosina 2000–2015

ESAVI:sta annettujen ympäristölupapäätösten määrä oli vuosina 2005–2007 alle 500 vuodessa, vuosina 2008–2014 yli 500 ja vuonna 2015 yli 600 vuodessa (kuva 23). Annettujen ympäristönsuojelulain mukaisten lupapäätösten määrä on ollut kasvussa vuoden 2009 jälkeen (kuva 24), kun taas vesilain mukaisten päätösten määrä on laskenut vuoden 2009 jälkeen. Koetoimintailmoitukset ovat lisääntyneet vuoden 2010 organisaatiouudistuksen jälkeen (taulukko 3). Toiminnan lakkauttamiseen liittyviä rauettamispäätöksiä tehdään vuositasolla vain joitakin, mutta niiden määrä on kasvanut vuoden 2011 jälkeen. Hallintopakkohakemuksiin liittyviä päätöksiä annettiin lukumääräisesti eniten vuosina 2007–2009, mutta runsaasti myös uuden vesilain tultua voimaan vuonna 2012. Hallintopakkohakemuksista annettujen lupapäätösten määrä on ollut laskussa vuoden 2013 jälkeen. Annettujen korvauspäätösten määrät ovat, vuotta 2012 lukuun ottamatta, pääsääntöisesti laskeneet vuoden 2010 jälkeen.



Kuva 23. Länsi-Suomen ympäristölupavirastossa ja Etelä-Suomen ympäristökeskuksissa (vuoden 2009 loppuun) sekä ESAVI:ssa (vuodesta 2010 lähtien) annettujen ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisten ympäristölupapäätösten lukumäärät (kpl).



Kuva 24. Länsi-Suomen lupavirastossa ja Uudenmaan, Lounais-Suomen, Hämeen sekä Kaakkois-Suomen ympäristökeskuksissa (vuoden 2009 loppuun) sekä ESAVI:ssa (vuoden 2010 alusta lähtien) annettujen ympäristönsuojelulain (punainen viiva) ja vesilain (sininen viiva) mukaisten ympäristölupapäätösten lukumäärät (kpl). Vuoden 2010 organisaatiouudistus on merkitty kuvaan harmaalla katkoviivalla, uuden vesilain voimaantulo vuoden 2012 alusta sinisellä katkoviivalla ja uuden ympäristönsuojelulain voimaantulo syyskuussa 2014 punaisella katkoviivalla.

Taulukko 3. Länsi-Suomen ympäristölupaviraston vuosina 2005–2009 ja ESAVI:n alueella vuosina 2010–2015 annettujen ympäristölain ja vesilain mukaisten lupapäätösten (kpl, keskiarvo, minimi, maksimi ja mediaani), koetoimintailmoitusten (kpl, keskiarvo, minimi, maksimi ja mediaani), rauttamispäätösten (kpl, keskiarvo, minimi, maksimi ja mediaani) ja hallintopakkojen käsittelyajat (kpl, keskiarvo, minimi, maksimi ja mediaani).

YSL:n mukaiset päätökset											
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Kappaletta	148	158	188	161	167	229	266	246	286	318	394
Keskiarvo, kk	24,4	22,1	21,6	18,3	18,6	16,3	17,7	17,4	16,3	17,4	19,4
Mediaani, kk	20,2	22,6	22,1	12,7	10,8	11,3	11,3	12,4	12,0	12,9	16,3
Minimi, kk	0,6	0,4	0,2	0,7	0,5	0,7	0,7	1,2	0,3	0,5	0,5
Maksimi, kk	229,8	105,2	60,3	88,3	145,3	121,6	134,7	97,1	128,3	79,1	74,2
Vesilain mukaiset päätökset											
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Kappaletta	215	246	232	287	309	221	230	213	177	153	181
Keskiarvo, kk	11,8	9,8	9,9	12,4	11,5	9,7	10,2	8,9	8,4	7,5	8,5
Mediaani, kk	8,4	6,4	6,9	8,1	8,3	7,6	6,3	5,8	6,3	6,9	6,3
Minimi, kk	0,1	0,2	0,7	0	0,0	0,7	0,3	0,4	0,3	0,3	0,3
Maksimi, kk	156,7	151,7	70,6	65,6	75,6	51,6	112,9	41,3	57,6	36,3	66,7
Koetoimintailmoitukset											
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Kappaletta	6	7	4	5	4	18	16	23	32	25	31
Keskiarvo, kk	1,7	1,1	1,8	1,5	2,6	3,4	4,5	2,1	1,8	2,9	2,5
Mediaani, kk	1,3	1,4	1,9	1,5	2,1	1,6	1,5	1,2	1,3	1,3	1,6
Minimi, kk	0,6	0,3	0,9	1,2	1,0	0,3	0,5	0,2	0,4	0,3	0,2
Maksimi, kk	3,7	1,7	2,6	1,6	5,1	15,2	22,4	15,3	6,4	29,8	20
Rauettamispäätökset											
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Kappaletta	0	1	0	0	2 (3)+	1	4	4	5	10	14
Keskiarvo, kk	-	-	-	-	-	-	18,3	3,1	9,2	11,4	6,9
Mediaani, kk	-	9,9	-	-	-	6,0	12,7	2,3	11,2	6,7	6,5
Minimi, kk	-	-	-	-	2,4	-	1,3	0,7	1,9	0,6	1,2
Maksimi, kk	-	-	-	-	4,5	-	46,5	7,1	17,8	48,1	18,5

## YVA-menettelyistä ympäristöluvaksi – Saumatonta vai ei?

Hallintopakot	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Kappaletta	29	37	50	59	43	25	23	35	23	18	18
Keskiarvo, kk	9,1	12,2	10,6	16,1	12,4	13,6	13,3	12,7	10,6	8,9	7,2
Mediaani, kk	8,7	10,9	8,9	13,6	12,0	11,0	9,6	9,0	8,4	8,8	6,8
Minimi, kk	1,4	1,4	0,7	0,7	2,2	2,5	3,1	3,7	2,4	2,0	1,2
Maksimi, kk	25,7	28,2	27,3	55,1	38,5	36,9	62,6	42,0	24,8	19,9	16,8
Korvaukset	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Kappaletta	24	10	23	10	25	13	6	8	29	5	2
Keskiarvo, kk	81,7	37,3	28,8	20,8	40,3	23,4	25,5	53,9	57,4	26,1	-
Mediaani, kk	44,5	30,4	30,8	10,6	45,7	12,6	11,0	58,2	48,9	18,7	-
Minimi, kk	4,6	6,3	3,2	5,6	12,8	5,0	6,3	5,4	5,4	5,0	2,9
Maksimi, kk	191,8	73,9	37,3	87,9	63,1	59,3	69,7	104,3	134,3	80,4	15,0
Yhteensä, kpl	418	455	487	509*	532	506*	548	526	558	531*	640

\* 2008 1 pima-asioihin liittyvä lupa, 2010 1 pima-asioihin liittyvä ilmoitus ja 2014 1 pima-asioihin liittyvä ilmoitus (mukana päätösluvuissa)

+ laskettu kahdeksi päätökseksi listauksissa, mutta todellisuudessa siirretty asia ympäristölupavirastosta aluehallintovirastoon

Vuonna 2005 kolme neljästä annettua lupapäätöksestä koski jäteasioita, eläinsuojia, energian tuotantoa, turvetuotantoa, jätevedenpuhdistamoita tai kalankasvatusta. Vuonna 2010 edellä mainittujen asioiden osuus lupapäätöksistä oli 67 % ja vuonna 2010 70 % (taulukko 5). Jätteiden käsittelyyn liittyvien lupapäätösten prosentuaalinen osuus kasvoi vuodesta 2005, vuoteen 2010 ja vuoteen 2015. Turvetuotantoon ja jätevedenpuhdistamoihin liittyvien lupapäätösten prosentuaalinen osuus sen sijaan oli laskenut vuodesta 2005, vuoteen 2010 ja vuoteen 2015.

Taulukko 4. Vuosina 2005, 2010 ja 2015 annettujen ympäristönsuojelulain mukaisten päätösten jätteiden käsittelyä, eläinsuojia, energian tuotantoa, turvetuotantoa, jätevedenpuhdistamoita ja kalankasvatusta koskevien ympäristölupapäätösten prosentuaaliset osuudet noina vuosina annetuista lupapäätöksistä

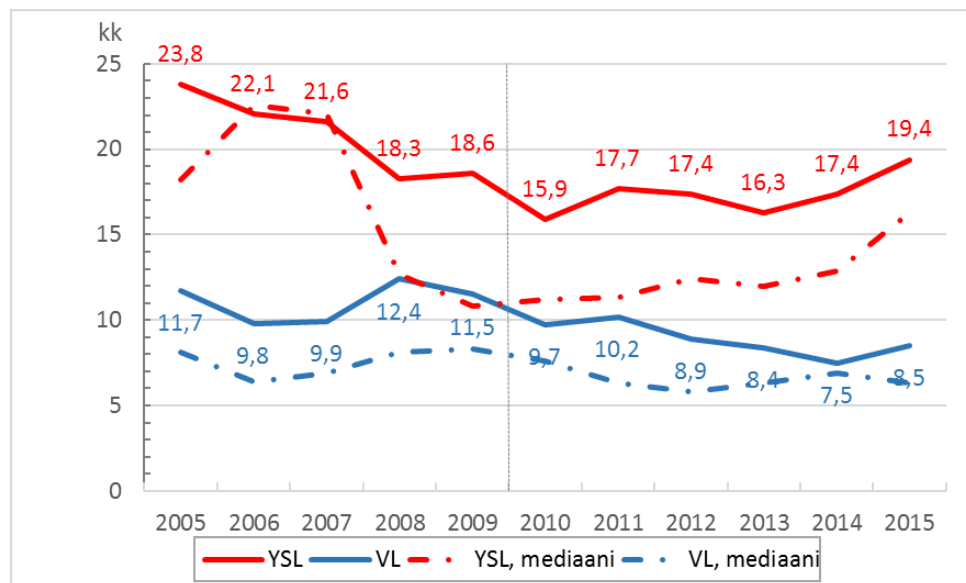
	2005	2010	2015
Jäte	2,7	18,3	19,3
Eläinsuojat	0,0	20,5	16,8
Energiantuotanto	6,1	3,1	19,5
Turvetuotanto	41,9	14,0	4,3
Jätevedenpuhdistamot	14,9	9,2	7,1
Kalankasvatusta	9,5	1,7	3,0
Yhteensä	75,0	66,8	70,1

#### 4.2.3.1. Ympäristölupien ja vesilain mukaisten lupien käsittelyajat

Attilan (2017) mukaan ympäristönsuojelulain mukaisen asian keskimääräinen käsittelyaika ESAVI:ssa oli vuonna 2015 18,8 kk, mutta käsittelyaika vaihteli 0,5–73,2 kk kuukauden välillä. Käsittelyaikojen mediaani oli 15,6 kk. USPA-järjestelmän raportointitoimintojen kautta poimittuna sekä kirjoittajan ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisiin lupapäätöksiin tekemän jaon perusteella ympäristönsuojelulain mukaisten päätösten keskimääräinen käsittelyaika ESAVI:ssa oli 15,6–23,1 kk.

Vesilain mukaisten asioiden keskimääräinen käsittelyaika oli vuosina 2005–2015 7,5–11,7 kk, lyhimmän käsittelyajan ollessa alle kuukauden ja pisimmän 156,7 kuukautta.

Ympäristönsuojelulain ja vesilain lisäksi lupapäätökset jaettiin USPA-järjestelmän ja käsin tehdyn jaottelun pohjalta koetoimintailmoituksiin, rauettamispäätöksiin sekä hallintopakkojen ja korvauspäätösten mukaisiin asioihin. Jako poikkesi ainakin osittain Attilan käyttämästä jaosta. Rauettamispäätösten keskimääräiset käsittelyajat vuoden 2010 jälkeen vaihtelivat 3,1 kuukaudesta 18,3 kuukauteen. Koetoimintailmoitusten keskimääräiset käsittelyajat vaihtelivat välillä 1,1–4,5 kuukauteen. kk, hallintopakkojen 7,2–16,1 kk ja korvaushakemusten 20,8–81,7 kk.



Kuva 25. Länsi-Suomen ympäristölupavirastossa ja Etelä-Suomen ympäristökeskuksissa (vuoden 2009 loppuun) sekä ESAVI:ssa (vuoden 2010 alusta lähtien) annettujen ympäristönsuojelulain (punainen viiva) ja vesilain (sininen viiva) mukaisten ympäristölupapäätösten keskimääräiset käsittelyajat (kk) sekä käsittelyaikojen mediaani (punainen ja sininen katkoviiva). Vuoden 2010 organisatiouudistus on merkitty kuvaan harmaalla katkoviivalla, uuden vesilain voimaantulo vuoden 2012 alusta sinisellä katkoviivalla ja uuden ympäristönsuojelulain voimaantulo syyskuussa 2014 punaisella katkoviivalla



#### 4.4 YVA-menettelyt ja niihin liittyvät ympäristöluvut

##### 4.4.1 Tarkastelujoukko

YVA-menettelyssä olleita ja ympäristöluvan saaneita jätehuolto- (ht 11) ja jo olemassa olleen toiminnan olennaiseen muuttamiseen (ht 12) liittyviä hankkeita, joista löytyi sekä yhteysviranomaisen YVA-selostuksesta antama lausunto että annettu lupapäätös, oli ESAVI:n alueella vuosina 2005–2015 kaikkiaan 39 kpl. Kaksi lupahakemusta peruttiin hakemuksen jättämisen jälkeen ja yhdessä lupapäätös annettiin vasta toisen YVA-menettelyn jälkeen.

Tarkastelujoukon 39 hankkeesta 22 liittyi jo olemassa olevan toiminnan olennaiseen muuttamiseen (ht 12) ja 16 jätehuoltoon (ht 11). Jätehuoltoon liittyvien hankkeiden YVA-vaihe ja arviointilausunnon antamisen sekä lupahakemuksen vireilletulon välinen aika oli lyhyempi kuin jo olemassa olevan toiminnan olennaiseen muuttamiseen liittyvissä hankkeissa (taulukko 5). Tarkasteluhankkeiden joukossa oli yksi vesihuoltohankkeeseen (ht 10), jonka YVA-vaihe kesti vireilletulosta yhteysviranomaisen lausunnon antamiseen 9,2 kk ja arviointilausunnon antamisesta lupahakemuksen vireilletuloon 61,8 kk.

Taulukko 5. YVA-menettelystä lupavaiheeseen edenneiden tarkastelujoukon jätehuoltohankkeiden (ht 11) sekä jo olemassa olevan toiminnan muuttamista (ht 12) koskevien hankkeiden YVA-vaiheen, YVA-vaiheen ja lupahakemuksen vireille jättämisen välisen ajan sekä lupakäsittelyn keskimääräinen kesto (kk), keston mediaani, minimi- ja maksimijat ESAVI:n alueella vv. 2005–2015.

	YVA-vaihe		YVA-lupahakemus		Lupavaihe	
	HT 11	HT 12	HT 11	HT 12	HT 11	HT 12
Käsittelyaika, kk						
Keskiarvo	10,8	15,9	-2,2	4,3	11,0	19,6
Mediaani	10,5	12,9	-0,2	2,1	6,9	15,1
Minimi	3,9	8,0	-29,4	-57,9	3,6	6,1
Maksimi	30,0	41,6	21,1	50,9	41,2	88,0
n	16	22	16	22	16	22

Tarkastelujoukossa ainoan vesihuoltohankkeen lupavaiheen kesto oli 23 kk eli pidempi kuin jätehuoltohankkeiden (ht 11) tai jo olemassa olevan toiminnan olennaista muuttamista (ht 12) koskevien hankkeiden keskimääräiset käsittelyajat tai käsittelyaikojen mediaanit (taulukko 5). Jätehuoltohankkeiden keskimääräinen käsittelyaika oli lyhyempi kuin Attilan (2017) ilmoittama ESAVI:n ympäristönsuojelulain mukaisten lupapäätösten keskimääräinen käsittelyaika. Jo olemassa olevan toiminnan olennaista muuttamista (ht 12) koskevien hankkeiden käsittelyajat aluehallintovirastossa olivat pidempiä kuin jätehuoltohankkeiden (ht 11) ja hieman pidempiä kuin ympäristönsuojelulain mukaisten lupapäätösten käsittelyaika keskimäärin. Pisimmän jo olemassa olevan toiminnan olennaista muuttamista koskevan

hankkeen lupahakemus peruttiin hakemuksen oltua vireillä 88 kk, sillä kaatopaikalle ei enää ollut tarvetta tuotteen tekemisen loputtua.

YVA-menettely oli mainittu lupakäsittelijöiden toimesta 33 lupapäätöksessä (liite 1) sekä esitelty tarkemmin 16 lupapäätöksessä. Kahdessa lupapäätöksessä oli käsitelty aiempaa YVA-menettelyä ja ELY-keskus esitteli lausunnossa kaksi hanketta. Yksi hakemuksista peruutettiin lupakäsittelyn aikana YVA-menettelyn aiheuttaman viiveen vuoksi. Kolmessa lupapäätöksessä YVA-menettelyä ei ollut mainittu lainkaan, esitelty tai mainittu käytetyn lupapäätöstä tehtäessä.

Lupapäätökset luokiteltiin sen mukaan, miten YVA-menettely oli mainittu lupapäätöksessä (+, ei mainintaa -), esitelty tarkemmin luvassa (+, ei mainintaa -) ja oliko lupaa haettu YVA-menettelyn mukaiselle toiminnalle (+, ei mainintaa). Lupapäätöksiä, joissa kaikki luokittelut toteutuivat, oli 15 % kaikista (taulukko 6). Joka neljännessä päätöksestä joku esitetyistä näkökohdista kuitenkin puuttui. Yleisin puute oli YVA-menettelyn sisällön kuvaus.

YVA-menettelyn arviointilausunnoissa oli 26:ssa 37:stä lueteltu puutteita, jotka tulisi täydentää ennen lupahakemuksen jättämistä. Puutteet mainittiin kahdessa lupapäätöksessä.

Taulukko 6. YVA-menettelyn käsittely tarkastelujoukon ympäristölupapäätöksissä. + Maininta, - ei mainintaa, ~ei täysin YVA-menettelyssä olleen vaihtoehdon mukainen, ? asiaa ei pysty päätöksen perusteella arvioimaan.

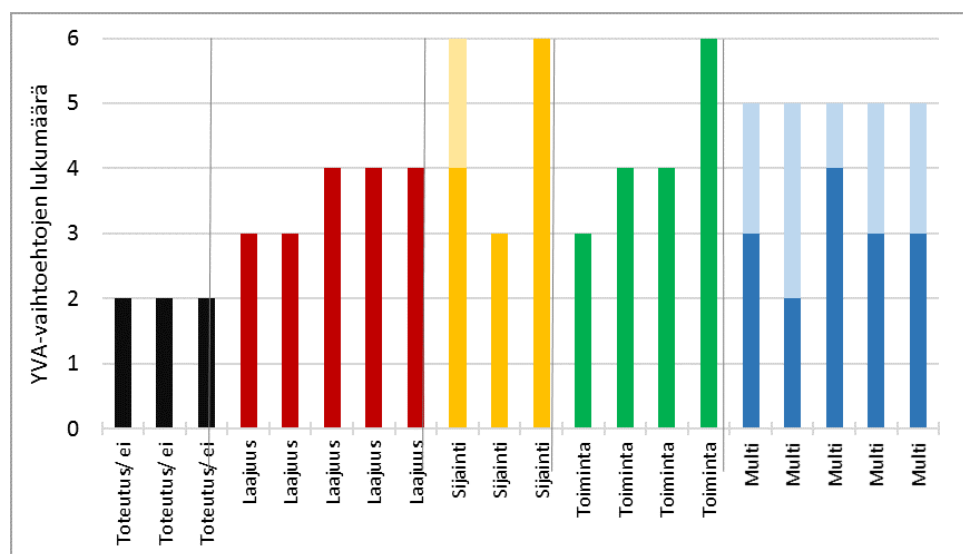
Vaihtoehto	kpl	%
3 +	6	15
2 +	10	26
1 +	4	10
2 + ~	3	8
2 + ?	3	8
1 + ?	6	15
2 - ?	2	5
3 -	3	8
Peruttu	2	5
Yhteensä	39	100

#### 4.4.2 Erityistarkastelujoukko

Lähes joka toinen lupapäätöksen saaneista hankkeista oli jonkin YVA-menettelyssä olleen vaihtoehdon mukainen. Lähes joka kolmatta hanketta haettiin YVA-menettelyssä ollutta vaihtoehtoa pienempänä. Joka kymmennessä lupahakemuksessa haettu toiminta oli osittain YVA-menettelyssä olleen vaihtoehdon mukainen tai YVA-menettelyssä ollut toiminta oli osana laajempaa, muita toimintoja sisältävää yhtenäislupaa. Ainoastaan yksi jätetty lupahakemus ei ollut minkään YVA-menettelyssä olleen vaihtoehdon mukainen.

YVA-menettelyssä olleet vaihtoehdot (VE) olivat jaettavissa neljään kategoriaan: 1) hanke toteutetaan tai ei toteuteta (15 % hankkeista), 2) toiminnan laajuus (25 %), 3) sijainti (15 %), 4) toiminnan vaihtoehdot (10 %) tai useamman kategorian yhdistelmät (35 %). YVA-menettelyssä olleista kokonaisuudesta oli esimerkiksi jätetty toteuttamatta biokaasulaitos tai jätevedenpuhdistamo, pinta-ala saattoi olla YVA:ssa esitettyä pienempi esimerkiksi vaiheittaisen toteuttamisen vuoksi, lupaa haettiin YVA-vaihtoehtoja pienemmälle tai suuremmalle määrälle käsiteltävää materiaalia tai YVA-menettelyssä ollut hanke oli vain osa laajempaa kokonaisuutta.

Vähiten vaihtelua YVA-menettelyssä olleiden vaihtoehtojen määrässä oli toteutus/ ei toteutusta-kategoriassa ja monikategoriaisissa hankkeissa (kuva 26). Monikategoriaisissa hankkeissa toteutusvaihtoehtoissa oli muita hanketyyppejä enemmän alavaihtoehtoja.



Kuva 26. YVA-menettelyissä olleiden vaihtoehtojen (VE) lukumäärät (kpl) tarkemmassa tarkastelluissa olleissa hankkeissa. Päävaihtoehdot on merkitty kussakin kategoriassa tummemmalla ja näiden päävaihtoehtojen lukumäärä vaaleammalla. Kategorioita olivat 1) toteutus/ ei, 2) toiminnan laajuus, 3) toiminnan sijainti, 4) vaihtoehtoiset toiminnot ja 5) monikategoriaisissa hankkeet

Kaikki hankkeet, joiden vaihtoehtoina YVA-menettelyssä olivat toiminnan sijainti tai toteutus/ ei toteutusta, oli haettu YVA-menettelyn mukaisena lupavaiheeseen (taulukko 8). Myös toimintavaihtoehtoihin liittyvät lupahakemukset olivat pitkälti jonkin YVA-menettelyssä olleen vaihtoehdon mukaisia. YVA-menettelyssä laajuus -kategoriaan luokitelluista hankkeista yksi viidestä oli lupahakemuksessa YVA-menettelyssä olleen vaihtoehdon mukaisia, yhdessä hankkeen laajuus nostettiin hakemusvaiheen aikana YVA-menettelyn mukaiseksi, yhdessä lupahakemuksessa oli poistettu osa kokonaisuudesta, yhdessä toiminta oli selvästi pienempi kuin YVA-menettelyssä olleissa vaihtoehtoissa ja yhdessä massamäärät olivat YVA-menettelyssä olleiden vaihtoehtojen välistä. Multikategoriaisissa YVA-hankkeissa vain yksi kuudesta oli YVA-menettelyssä olleen vaihtoehdon mukainen. Yhdessä hankkeessa YVA-menettely oli osana laajempaa kokonaisuutta, jossa oli sekä jo olemassa olevaa toimintaa, että YVA-menettelyssä olleen hankkeen mukaisia osia, yhdessä oli haettu sellaiselle toimintakokonaisuudelle,

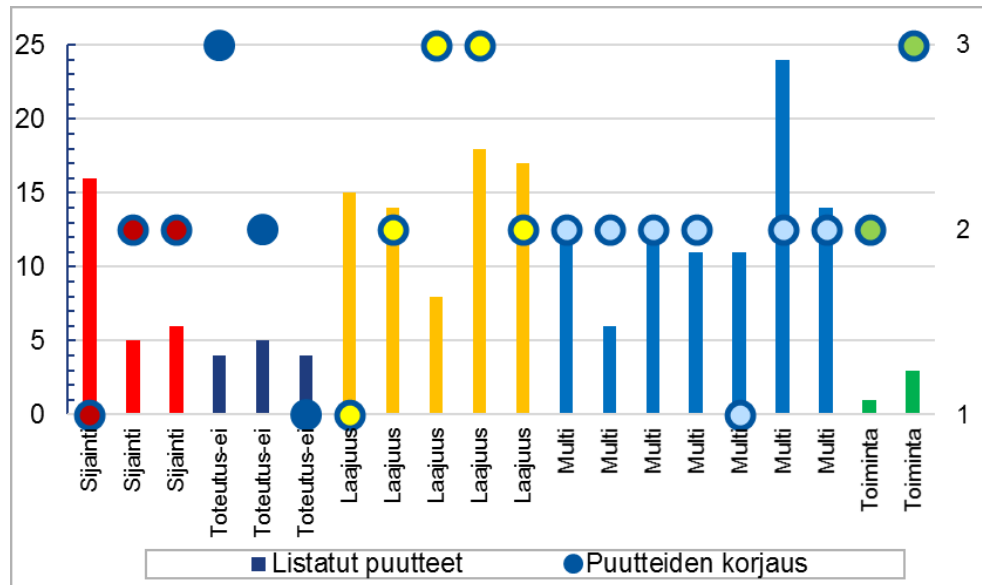
mitä YVA-menettelyssä ei oltu tarkasteltu, kahdessa lupaa haettiin YVA-vaihtoehtoja pienemmälle hankkeelle tai ainakin osittain pienemmälle hankkeelle ja yhdessä hankkeesta ei pelkän lupapäätöksen ja arviointilausunnon perusteella pystynyt vastaavuutta arvioimaan

Yhteysviranomaisen oli arviointiselostuksesta antamassaan lausunnossa tuonut yleensä laajasti esille YVA-menettelyn puutteita tai lupahakemusta varten tarvittavia selvityksiä. Erillistarkastelujoukon arviointilausunnossa listattujen puutteiden määrä oli keskimäärin 11 asiaa, listattujen puutteiden vaihdella 1-26 välillä (taulukko 7, kuva 27). Kategorioista vähiten täydennystarpeita oli toimintavaihtoehtojen ja toteutus/ei toteutusta- hankkeissa. Eniten listattuja tarpeita oli toiminnan laajuutta tarkastelleissa sekä monikategoriaisissa YVA-hankkeissa.

Taulukko 7. Yhteysviranomaisen arviointilausunnossa listatut lisäselvitystarpeet (kpl), tarpeiden täydentäminen ennen lupahakemuksen jättämistä kolmiportaisella asteikolla luokiteltuna (1= esitetyt tarpeet selvitetty, 2= tarpeet selvitetty osittain, 3= selvityksiä ei ole tehty).

Kategoria	Listatut tarpeet	Tarpeiden täydennys	YVAn mukainen?
Sijainti	16	1	On
Sijainti	5	2	On
Sijainti	6	2	On
Keskiarvo	9,0		
Toteutus-ei	4	3	On
Toteutus-ei	5	2	On
Toteutus-ei	4	1	On
Keskiarvo	4,3		
Laajuus	15	1	Pienempi
Laajuus	14	2	Pienempi
Laajuus	8	3	Pienempi
Laajuus	18	3	Pienempi
Laajuus	17	2	On
Keskiarvo	14,4		
Multi	13	2	Yhtenäisluvassa
Multi	6	2	On
Multi	13	2	Ei
Multi	11	2	Pienempi
Multi	11	1	Osin
Multi	24	2	Pienempi
Multi	14	2	Yhtenäisluvassa
Keskiarvo	13,1		
Toiminta	1	2	On
Toiminta	3	3	Osin

Lupapäätöksistä poimittiin tieto siitä, kuinka hyvin YVA-menettelyn puutteet oli täydennetty ennen lupahakemuksen jättämistä. Arviot jaettiin kolmeen luokkaan sen mukaan, oliko kaikki esitetyt täydennykset tehty (luokka 1), osa täydennyksistä tehty (2) tai täydennyksiä ei oltu tehty lainkaan (3). Valtaosa hakijoista oli teettänyt joitakin yhteysviranomaisen arviointilausunnossa esittämiä selvityksiä ennen lupahakemuksen jättämistä (60 %). Yhtä suuri osuus hakijoista oli tehnyt kaikki esitetyt selvitykset kuin oli jättänyt kaikki selvitykset tekemättä (20%).



Kuva 27. Yhteysviranomaisen arviointilausunnossa esille tuomat puutteet YVA-menettelyssä kategorioittain (tolpissa listattujen puutteiden määrä, kpl, vasen y-akseli) sekä luokka-asteikolla tehty arviointi lupahakemukseen tehdyistä täydennyksistä (pisteet, oikea y-akseli). Täydennykset on arvioitu kolmiporaisella luokittelulla; 1= täydennykset tehty, 2= täydennykset tehty osittain, 3= täydennyksiä ei ole tehty.

YVA-menettely oli huomioitu lupapäätöksiä kirjoitettaessa  $\frac{3}{4}$ -osassa päätöksiä ainakin niiltä osin, kuin menettely oli ollut hyödynnettävissä (liite 2). Yhdessä lupapäätöksessä oli perusteltu, miksei YVA-menettelyä oltu hyödynnetty. Joissakin päätöksissä asiaa ei oltu mainittu erikseen, mutta lupamääräyksistä oli nähtävissä, että YVA-menettelyn tuloksia oli käytetty lupamääräyksiä kirjoitettaessa.

#### 4.4.3 Esimerkkihankkeet

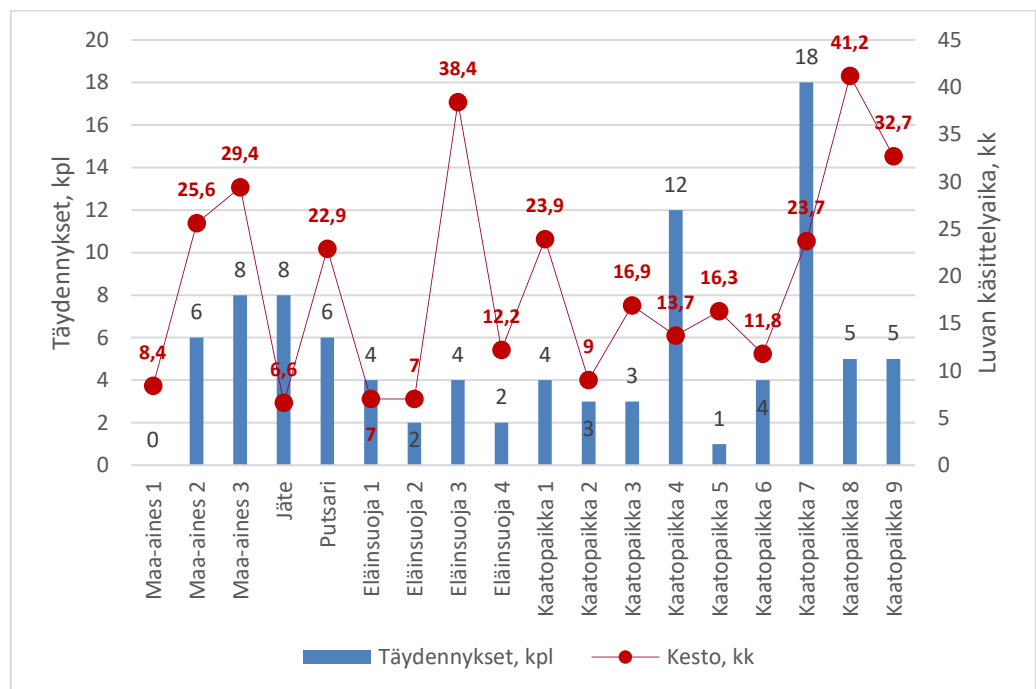
Viiden esimerkkihankkeen ja niihin liittyvien 18 ympäristölupapäätöksen ympäristölupien käsittelyaika oli jätehuoltohankkeissa (ht 11) keskimäärin 19,6 kk, jo olemassa olevan toiminnan olennaista muuttamista koskeissa hankkeissa (ht 12) keskimäärin 18,3 kk ja ainoassa vesihuoltohankkeessa 22,9 kk.

Jätehuoltohankkeisiin pyydettiin keskimäärin kuusi (taulukko 8) ja jo olemassa olevan toiminnan olennaista muuttamista koskeissa hankkeissa

neljä täydennystä. Esimerkkitapauksissa täydennysten määrällä ja luvan käsittelyajan pituudella ei ollut selkeää korrelaatiota (kuva 28).

Taulukko 8. Esimerkkihankkeiden ympäristölupakäsittelyihin liittyvien täydennysten lukumäärien keskiarvot, minimi, maksimit, mediaanit ja kokonaismäärät hanketyypeittäin.

Hanketyyppi	Keskiarvo, kpl	Minimi, kpl	Maksimi, kpl	Mediaani, kpl	Kpl
10	6,0				1
11	6,3	1	18	4,5	10
12	3,7	0	8	4,0	7



Kuva 28. Esimerkkihankkeiden ympäristölupakäsittelyjen aikana pyydettyjen täydennysten määrä (siniset tolpot, kpl) ja lupakäsittelyjen kesto (punainen viiva, kk).

## 5 ESIMERKKIHANKKEET

Aineistosta valittiin viisi YVA-menettelyn jälkeen ympäristölupaa hakenutta hanketta selventämään sitä, kuinka erilaisia hankkeet voivat olla. Esimerkkihankkeiden vaiheet YVA-menettelystä aina ympäristölupapäätöksen myöntämiseen asti on kuvattu toimenpiteittäin koko ympäristöluvan hakuprosessin monimuotoisuuden havainnollistamiseksi. Kolme kokonaisuudesta on mukana tähän mennessä käsitellyissä aiheistossa; 1) Seepsula Oy:n Senkkerin toiminta-alueen kehittämiseen liittyvät kaksi maa-ainesten ottolupaa, 2) Amerikan Porsas Oy:n, Granholman tilan ja Pukaron kartanon

tilan sikalatoimintojen laajennushanke sekä näihin liittyvät neljä lupapäätöstä ja kaksi koetoimintailmoitusta, 3) HSY:n (Helsingin seudun ympäristöpalvelut-kuntayhtymä) Ämmässuon jätteenkäsittelykeskuksen ja alueen toiminnan kehittäminen lupapäätöksineen. Kaksi hanketta lisättiin tarkasteluihin niiden ajankohtaisuuden vuoksi eli 4) Kuusakoski Oy:n Porin Mäntyluodon akkuterminaalihanke ja 5) Espoon Veden jätevedenpuhdistamohankkeen YVA-menettelyyn liittyvä HSY:n Blominmäen jätevedenpuhdistamo.

### 5.1 Espoon vesi, Espoon jäteveden käsittelyvaihtoehdot, HSY:n Blominmäen jätevedenpuhdistamon ympäristölupa ja toiminnan aloittamislupa



Kuva 29. Espoon veden jätevedenpuhdistamon YVA-menettelyn ja sitä seuranneen Blominmäen jätevedenpuhdistamon ympäristölupakäsittelyn eteneminen vuosina 2008–2015.

Espoon Veden jätevedenpuhdistamon YVA-menettelyssä etsittiin sijoituspaikkaa uudelle jätevedenpuhdistamolle (kuva 28). Alkuvaiheessa sijoitusvaihtoehtoja oli kolme, mutta YVA-vaiheessa tarkasteluun lisättiin vielä kaksi uutta vaihtoehtoa. Jätevedenpuhdistamon lisäksi tarkastelussa oli mukana puhdistamoon liittyvien viemäriinjojen sijoittaminen. Sen sijaan purkuputken sijainti oli kaikissa vaihtoehdoissa sama.

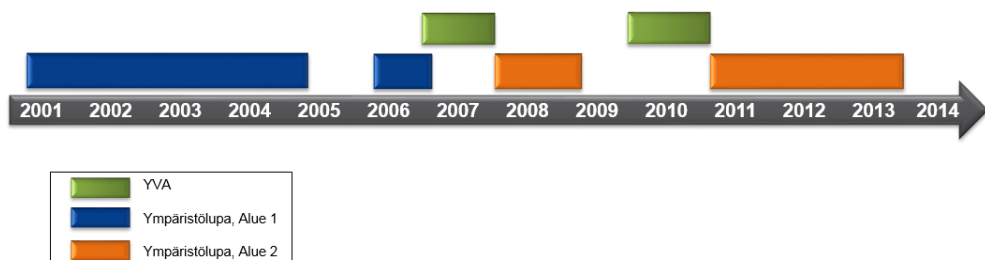
Uudenmaan ympäristökeskus nosti yhteysviranomaisen lausunnossa esille tarpeen eri kaavatasojen kaavamuutoksiin. Muutoksia tarvittiin maakunta-, yleis- sekä asemakaavoihin. Hankkeen vaikutuksista Espoonlahden Natura 2000-alueeseen tuli tehdä selvitys kaavaa varten. Tämän lisäksi yhteysvaikutuksia oli Kehä III:n parantamisella, Espoo-Lohja-radon tunnelin suuaukkojen toteuttamisella sekä jätevedenpuhdistamolle johtavan tien rakentamisella kulkuyhteyksiin ja liito-oravan elinympäristöön.

Kaavat eivät vielä olleet saaneet lainvoimaa HSY:n lupahakemuksen vireilletulon aikaan. Hankkeesta on valitettu Vaasan hallinto-oikeuteen. Myös muiden hankkeeseen liittyvien lupien käsittely on vielä kesken, sillä esimerkiksi kemikaaliturvallisuuslain mukaista hakemusta ei ole toistaiseksi jätetty Tukesille.

Hankkeen käsittelyn eri vaiheet ajankohtineen olivat seuraavat:

- Espoon jäteveden käsittelyvaihtoehdot, YVA-menettely vireille 1.2.2008
  - Viisi sijoitusvaihtoehtoa rakennettavalle jätevedenpuhdistamolla siirtolinjoiin ja nollavaihtoehto
  - Lausuntopyyntö ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta 13.2.2008
  - Helsingin hallinto-oikeuden päätökset palveluliikelaitosten lautakunnan päätöksestä 28.2.2008 § 11 tehdyistä kahdesta valituksesta 6.5.2008
  - Lausuntopyyntö YVA-selostuksesta 2.10.2008 mennessä, kuulemisajan jatkaminen 16.10.2008 saakka
- Yhteysviranomaisen lausunto YVA-selostuksesta 7.11.2008
- Ympäristölupahakemus vireille 31.12.2013
  - Sijoituspaikka yksi YVA:n vaihtoehdoista
  - Täydennyspyyntö 18.3.2014, täydennykset 16.4.–23.4.2016
  - Kuuleminen 25.8.–24.9.2014. Lisäaikapyynnöt 17.11.2014 saakka. Annettu kaksi lausuntoa ja neljä muistutusta.
  - Vastinepyyntö 8.1.2015, vastine 27.2.2015
  - Neuvottelu
  - Kolme täydennystä 31.8.–9.9.2015 välisenä aikana
  - Uudelleenkuuleminen täydennysten johdosta, lisäaikapyyntö 30.10.2015 saakka. Annettu yksi lausunto ja kolme muistutusta.
  - Vastine 3.11.2015
- Ympäristölupapäätös 26.11.2015
  - Vaasan hallinto-oikeuden päätös 9.11.2017
- Maakuntakaava KHO 2.4.2014
- Yleiskaava HAO 3.3.2014, KHO 20.5.2015 (valitus vain A-alueesta)
- Asemakaava kaupunginvaltuusto 8.9.2014, lainvoimaiseksi 17.11.2014.

## 5.2 Seepsulan kiviaineshankkeet



Kuva 30. Seepsulan kiviaineshankkeiden YVA-menettelyt ja niitä seuranneet ympäristölupakäsittelyt vuosina 2001–2013.



Seepsula Oy ja sitä edeltäneet yritykset olivat ottaneet kiviaineksia Senkkerin alueelta Uudenmaan ympäristökeskuksen vuosina 2003, 2006 ja 2006 myöntämien ympäristölupien perusteella (kuva 29). Toiminnan laajentamiselle tehtiin YVA-menettely 2006–2007 ja menettelyn jälkeen kiviainesten otolle ja murskaukselle haettiin maa-aineisten ottolupaa sekä ympäristölupaa.

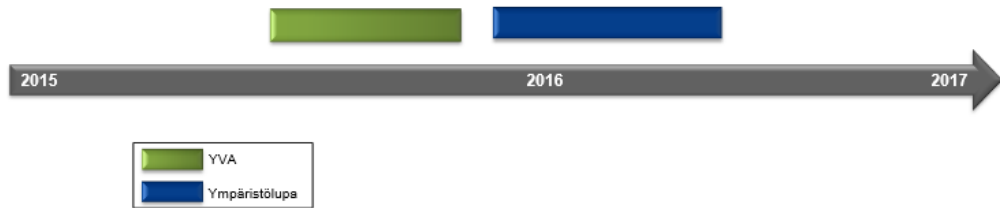
Seepsula Oy hankki omistukseensa uusia alueita vanhan toimitusalueen itä- ja länsipuolelta ja tällöin toiminta oli ulottumassa alueille, jotka eivät olleet mukana vuonna 2007 valmistuneessa YVA-menettelyssä. Uusi YVA-menettely käynnistettiin vuonna 2009 täydentämään aiempaa YVA-menettelyä. Uusi YVA-menettely päättyi vuoden 2010 lokakuussa ja tämän jälkeen toiminnalle haettiin ympäristölupaa.

Hankkeiden käsittelyjen eri vaiheet ajankohtineen olivat seuraavat:

- Seepsulan Senkkerin alueen kiviaineiston otto, YVA-menettely vireille 11.10.2006
  - Kolme toteutusvaihtoehtoa, joissa kaksi louhintasyvyyttä ja kaksi läjitystasoa sekä toteuttaminen aiemman luvan mukaan.
- Yhteysviranomaisen lausunto YVA-selostuksesta 3.9.2007
- Ympäristölupahakemus vireille 15.2.2006
  - Taustalla Uudenmaan ympäristökeskuksen lupa osittain samalle alueelle vuodelta 2005
  - Kuuleminen 1.9.2006 mennessä. Annettu kolme lausuntoa ja neljä muistutusta.
  - Vastine 10.10.2006
- Ympäristölupapäätös 27.10.2006
- Seepsula Senkkerin alueen kiviaineisto otto, YVA-menettely vireille 7.7.2009
  - Viisi toteutusvaihtoehtoa, joissa kaksi louhintasyvyys-, viisi täyttömäärä- ja kolme louhinta-aluevaihtoehtoa
- Yhteysviranomaisen lausunto YVA-selostuksesta 13.11.2009
- Ympäristölupahakemus vireille 29.10.2007
  - Täydennykset 2.11.2007–11.6.2008, 4.7.2008, 12.11.2008, 11.12.2008
  - Kuuleminen 29.8.2008 mennessä. Annettu kolme lausuntoa ja kahdeksan muistutusta.
- Ympäristölupapäätös 16.12.2009
- Ympäristölupahakemus vireille 30.12.2010
  - Täydennykset 11.3.2011–7.4.2012, 7.5.2012, 31.5.2012, 18-2.2013, 25.4.2013, 6.5.2013

- Kuuleminen 29.6.2012 mennessä. Lisäaikapyynnöt 20.7.2012 saakka. Annettu neljä lausuntoa ja neljä muistutusta.
- Vastine 21.9.2013
- Ympäristölupapäätös 13.6.2013

### 5.3 Porin akkuterminaali



Kuva 31. Kuusakoski Oy:n toimipisteen siirtoon liittyvä YVA-menettely ja sitä seurannut lupakäsittely vuosina 2015–2016.

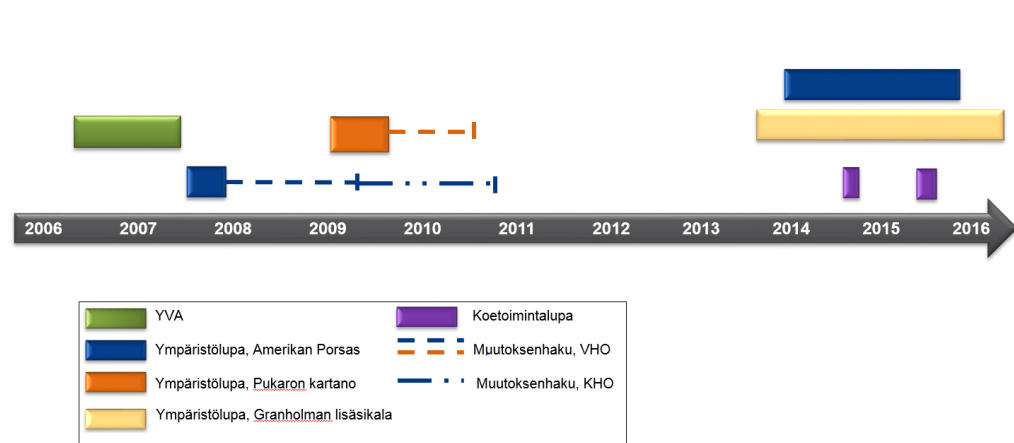
Kuusakoski Oy:llä on ollut Raumalla jäteakkujen käsittelylaitos, mutta uuden isomman akkuterminaalin rakentaminen Porin Mäntyluodon satama-alueelle oli tullut ajankohtaiseksi (kuva 30). Satamasta käsitelty materiaali voidaan laivata materiaalin kuljettamiseksi jatkokäsittelyyn. Toiminta edellytti YVA-menettelyä ja aluehallintoviraston myöntämää lupaa, koska kyseessä on vaarallisen jätteen käsittely. YVA-menettelyn käynnistämisestä ympäristöluvan antamiseen kului aikaa vajaa vuosi. Selväpiirteisen ja ympäristövaikutuksiltaan suhteellisen vähäisen hankkeen käsittelyä olisi tässä tapauksessa voitu nopeuttaa käynnistämällä ympäristöluvan käsittely jo siinä vaiheessa, kun YVA-selostukset tarvittavat selvitykset olivat valmistuneet.

Hankkeen käsittelyn eri vaiheet ajankohtineen olivat seuraavat:

- Porin Mäntyluodon akkuterminaalin siirto, YVA-menettely vireille 10.6.2015
  - Kaksi toteutusvaihtoehtoa, toteutetaan tai ei
- Yhteysviranomaisen lausunto YVA-selostuksesta 8.10.2015
- Ympäristölupahakemus vireille 13.11.2015
  - Taustalla Lounais-Suomen ympäristökeskuksen ympäristölupa vuodelta 1998, Länsi-Suomen ympäristölupaviraston luvat vuosilta 2006 (Vaasan hallinto-oikeudesta 2008) ja 2014 sekä Porin kaupungin myöntämä lupa vuodelta 2016
  - YVA:n mukainen
  - Täydennykset 21.12.2015, 23.3.2016 ja viisi täydennystä 29.3.–14.4.2016
  - Kuuleminen 27.1.–26.2.2016. Lisäaikapyyntö 10.3.2016 saakka. Annettu kahdeksan lausuntoa ja kolme muistutusta.

- Vastinepyyntö 29.2.2016, kaksi lausunnoista saapui myöhässä ja laitettiin vastineelle saapumisen jälkeen.
- Vastine 23.3.2016
- TUKES:in lausunto 24.3.2016, hakijan vastine 24.3.2016
- Ympäristölupapäätös 30.5.2016

### 5.4 Sikalatoimintojen laajennushanke, Lapinjärvi



Kuva 32. Amerikan Porsas Oy:n, Granholman tilan ja Pukaron kartanon sikalatoimintojen yhteisen laajennushankkeen YVA-menettelyn ja siitä seuranneet ympäristölupakäsittelyt vuosina 2006–2015.

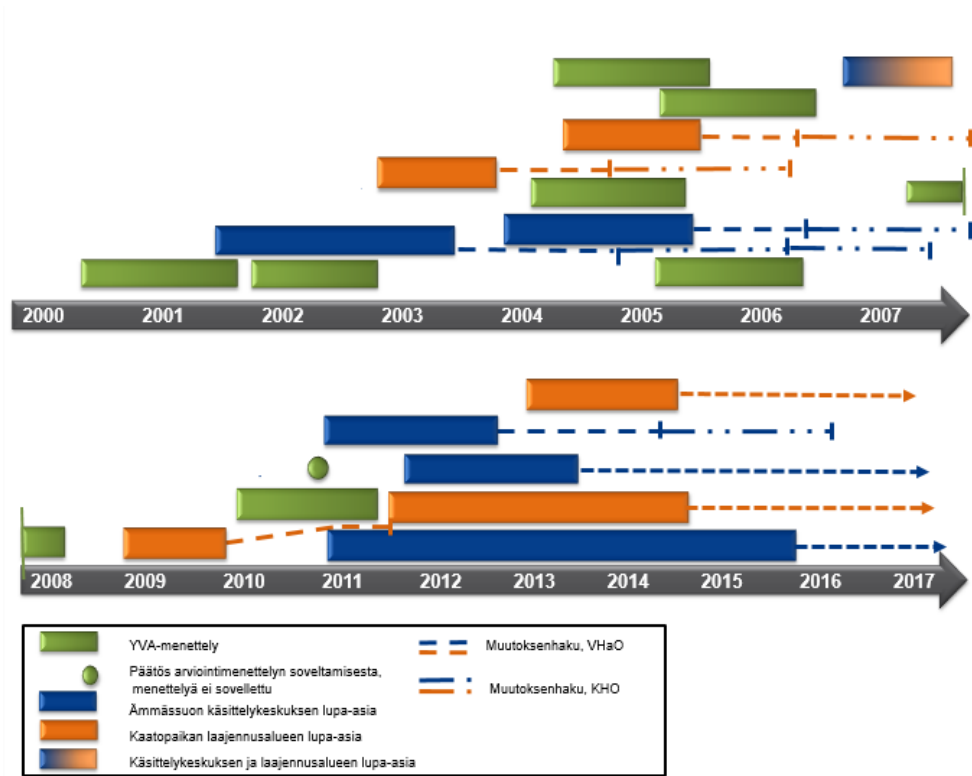
Lapinjärven kunnan Pukaron kylässä sijaitsevat kolme tilaa teettivät vuosina 2006–2007 yhteisen YVA-menettelyn sikalatoimintojen laajentamisesta. Laajennushankkeessa Pukaron kartanon 1 000-paikkainen lihasikala oli tarkoitus korvata 3 000-paikkaisella lihasian sikalalla ja vanha sikala jättää ensikkojen karanteenisikalaksi. Granholman tilan 2 500-paikkainen lihasikala kasvaisi 5 500-paikkaiseksi lihasikalaksi. Amerikan Porsas Oy:n 800-paikkaisen emakkosikalan toimintaa oli tarkoitus kasvattaa 3 000 lihasikaan ja 2 000 emakkoon. YVA-menettelyssä toiminnassa oli mukana myös biokaasulaitoksen toiminta.

Hankkeiden käsittelyn eri vaiheet ajankohtineen olivat seuraavat:

- Amerikan Porsas Oy, Granholman tila ja Pukaron kartanon tila, YVA-menettely vireille 2.5.2006
  - Kaksi toteuttamisvaihtoehtoa, joilla molemmilla kaksi vaihtoehtoa toteuttamistapaa ja nollavaihtoehto
- Yhteysviranomaisen lausunto YVA-selostuksesta 14.5.2007
- Amerikan Porsas Oy:n ympäristölupahakemus vireille 5.6.2007
  - YVA:n vaihtoehtoja pienempi
- Ympäristölupapäätös 4.1.2008
  - Päätös Vaasan hallinto-oikeudesta 28.5.2008
  - Päätös korkeimmasta hallinto-oikeudesta 27.12.2010

- Amerikan Porsas Oy:n biokaasulaitoksen koetoimintailmoitus vireille 25.9.2014
  - Yhdessä YVA-menettelyn vaihtoehtoista oli ollut biokaasulaitos, mutta käsittelymäärä koetoiminnassa vain murto-osa vaihtoehtoista.
  - Lausuntopyyntö 25.9.2014
  - Lausunnot ja vastine 6.10.–15.10.2014.
- Päätös 28.10.2014
  
- Amerikan Porsas Oy:n biokaasulaitoksen koetoimintailmoitus vireille 17.7.2015
  - Lausuntopyyntö 4.8.2015
- Päätös 11.9.2015
  
- Pukaron kartanon ympäristölupahakemus vireille 27.3.2009
  - Yhden YVA:n vaihtoehdon alakohdan mukainen
- Ympäristölupapäätös 26.10.2009
  - Vaasan hallinto-oikeuden päätös 29.9.2010
  
- Granholman tilan ympäristölupahakemus vireille 17.9.2013
  - Yhden YVA:n vaihtoehdon alakohdan mukainen
  - Täydennyksiä 4.10.–14.11.2013, myönnetty lisäaikaa täydennysten toimittamiseen 30.10.2013 saakka
  - Kuuleminen 28.11.–30.12.2013. Lisäaikapyynnöt 31.1.2014 saakka. Annettu kolme lausuntoa ja kaksi muistutusta.
  - Vastinepyyntö 3.2.2014, vastine 11.3.2014
  - Kaksi täydennystä 7.10–11.11.2014 välisenä aikana
- Ympäristölupapäätös 29.11.2016
  
- Amerikan Porsas Oy:n ympäristölupahakemus vireille 14.1.2014
  - Täydennyspyyntö 23.4.2014
  - Kuuleminen 12.6. –14.7.2014. Lisäaikapyyntö 31.8.2014 saakka. Annettu kaksi lausuntoa ja kaksi muistutusta.
  - Vastine ja täydennys 16.9.2014
- Ympäristölupapäätös 21.1.2015

5.5 Ämmässuon jätteenkäsittelykeskus



Kuva 33. Ämmässuon jätteenkäsittelykeskuksen ja kaatopaikan laajennusalueen YVA-menettelyt ja niitä seuranneet ympäristölupakäsittelyt vuosina 2000–2016.

Helsingin seudun ympäristöpalvelut- kuntayhtymän (HSY) Ämmässuon käsittelykeskus on otettu käyttöön seudullisena yhdyskuntajätteen kaatopaikkana vuonna 1987 ja nykyisin Ämmässuo vastaa koko pääkaupunkiseudun ja Kirkkonummen kunnan jätteenkäsittelypalveluista. Alueella toimii useita muita ympäristövaikutuksiltaan vastaavanlaista toimintaa harjoittavia yrityksiä HSY:n lisäksi. Noin 200 hehtaarin laajuisen jätteenkäsittelykeskuksen toimintoja ovat muun muassa jätteen vastaanotto, esikäsitellyn jätteen kaatopaikkasijoitus, biojätteen laitosmainen käsittely, pilaantuneiden maiden, tuhkien ja kuonien käsittely ja hyötykäyttö tai loppusijoitus, alueella syntyvien vesien hallinta sekä kaatopaikkakaasun keräys ja hyötykäyttö. Ämmässuolla käsiteltävän jätteen laadun ja määrän muuttuessa toimintojen pääpaino siirtyy loppusijoittamisesta jätteen jalostamiseen.

Alueella on tehty useita ympäristövaikutusten arviointimenettelyjä ja Ämmässuon jätteenkäsittelykeskusta koskevia ympäristölupahakemuksia ja niihin verrattavia muita hakemuksia on ollut vireillä vuodesta 2000 lähtien samanaikaisesti joko yksi tai useampia. Lähes kaikista ympäristölupapäätöksistä on valitettu Vaasan hallinto-oikeuteen ja korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Hankkeen käsittelyn eri vaiheet ajankohtineen olivat seuraavat:

- Ämmässuon kaatopaikan laajennus ja saastuneiden maiden käsittely, YVA-menettely vireille 24.5.2000

- Lausuntopyyntö ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta 29.5.–27.7.2000
- Lausunto YVA-ohjelmasta 28.8.2000, ympäristöministeriön lausunto YVA-menettelyn lainmukaisuudesta 5.12.2000
- Kuuleminen YVA-selostuksesta 28.5.–30.8.2001
- Yhteysviranomaisen lausunto YVA-selostuksesta 28.9.2001
- Sekajätteen käsittelylaitos, YVA-menettely vireille 27.11.2001
  - Lausuntopyyntö ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta 31.12.2001–31.1.2002, viisi lausuntoa
  - Lausuntopyyntö YVA-ohjelmasta 15.7.–12.9.2002, neljä lausuntoa
- Yhteysviranomaisen lausunto YVA-selostuksesta 7.11.2002
- Ämmässuon jätteenkäsittelykeskuksen ympäristölupahakemus vireille 31.5.2001
  - Täydennykset 29.6.2001, 1.3–28.3.2002 ja 9.8.2002–1.4.2003
  - Kuuleminen 5.7.2001 lähtien. Annettu kahdeksan lausuntoa ja kahdeksan muistutusta.
  - Kuulutus 1.4.2002 lähtien. Annettu neljä lausuntoa ja kuusi muistutusta 28.6.2002 mennessä.
  - Vastine 30.9.2002
  - (15.4.2003 Ilmoitus imeytyskokeilun aloittamisesta täyttöalueella 1)
- Ympäristölupapäätös 26.5.2003
  - Vaasan hallinto-oikeuden päätös 22.12.2004
  - Korkeimman hallinto-oikeuden päätös 8.3.2006
- Kalliolouhoksen ja kivenmurskaamon ympäristölupahakemus vireille 31.12.2002
  - Kuuleminen 29.4–28.5.2003. Annettu kaksi lausuntoa ja kaksi muistutusta.
  - Kuulemisen jatkaminen, annettu yksi lausunto ja kaksi täydennystä
  - Vastine
  - Täydennyksiä 27.8–16.9.2003
- Ympäristölupapäätös 1.10.2003
  - Vaasan hallinto-oikeuden päätös 22.12.2004
  - Korkeimman hallinto-oikeuden päätös 8.3.2006
- Sekajätteen käsittelylaitoksen ympäristölupahakemus vireille 18.12.2003
  - Täydennykset 26.4.2004, 29.9.2004, 29.5.2005
  - Kuuleminen 6.5.2004–8.6.2004. Annettu viisi lausuntoa ja neljä muistutusta.
  - Vastinepyyntö 15.2.2005, vastine 31.3.2005

- Ympäristölupapäätös 16.5.2005
  - Vaasan hallinto-oikeuden päätös 10.5.2006
  - Korkeimman hallinto-oikeuden päätös 27.12.2007
- Ämmässuon jätteenkäsittelylaitoksen kaatopaikan ympäristölupahakemus vireille 24.3.2004
  - Täydennykset 23.4.2004, 12.5.2004, 26.8.2004, 14.9.2004, 29.9.2004, 30.9.2004, 1.10.2004, 14.10.2004, 21.10.2004, 12.11.2004, 23.11.2004, 26.11.2004, 2.12.2004, 3.12.2004 ja 20.1.2005
  - Kuuleminen 6.5.–8.6.2004. Annettu kuusi lausuntoa ja neljä muistutusta.
  - Suomen ympäristökeskuksen lausunto kaatopaikan pohjarakenteista 12.11.2004
  - Vastinepyyntö 25.11.2005, vastine 25.2.2005
- Ympäristölupapäätös 16.5.2005
  - Vaasan hallinto-oikeuden päätös 10.5.2006
  - Korkeimman hallinto-oikeuden päätös 27.12.2007
- Ämmässuon jätteenkäsittelykeskuksen laajennusalueen vaihtoehtoinen käyttö, YVA-menettely vireille 25.2.2005
  - Lausuntopyyntö ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta 8.3.–29.4.2005. Annettu kuusi lausuntoa.
  - Täydennyslausunto 6.6.2005
  - Kuuleminen YVA-selostuksesta 21.11.2005–19.1.2006
- Yhteysviranomaisen lausunto YVA-selostuksesta 21.3.2006
- Biojätteen käsittely sekä tuhkan ja kuonan loppusijoitus, YVA-menettely vireille 22.3.2004
  - Lausuntopyyntö ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta 29.4.–27.5.2004. Annettu neljä lausuntoa ja yksi muistutus.
  - Lausuntopyyntö YVA-selostuksesta 19.1.–7.3.2005
- Yhteysviranomaisen lausunto YVA-selostuksesta 4.5.2005
- Kaasumoottorivoimalaitoksen ympäristölupahakemus vireille 27.6.2006
  - Täydennykset 28.2.2007 ja 8.8.2007
  - Kuuleminen 31.7.–29.9.2006. Annettu kaksi lausuntoa ja kaksi muistutusta.
  - Vastinepyyntö 10.1.2007, vastine 28.2.2007
- Ympäristölupapäätös 7.11.2007
- Jätevoimala, YVA-menettely vireille 5.3.2007
  - Lausuntopyyntö ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta 14.3.–14.5.2007. Annettu kolme lausuntoa ja yksi muistutus.
  - Lausuntopyyntö YVA-selostuksesta 1.11.–28.12.2007. Annettu kolme lausuntoa ja kolme muistutusta.
- Yhteysviranomaisen lausunto YVA-selostuksesta 28.2.2008

- Tuhkien ja kuonien esikäsittely ja loppusijoituksen ympäristölupahakemus vireille 23.12.2008
  - Täydennykset 16.1.2009, 9.3.2009, 3.9.2009, 15.10.2009 ja 9.12.2009.
  - Kuuleminen 9.3. –7.4.2009. Annettu kolme lausuntoa ja seitsemän muistutusta.
  - Vastinepyyntö 1.10.2009, vastine 23.10.2009
- Ympäristölupapäätös 18.12.2009
  - Vaasan hallinto-oikeuden päätös 21.6.2011
- Jätteen murskaus, paalaus ja välivarastointi Ämmässuon jätteenkäsittelykeskuksessa, YVA-menettely vireille 26.1.2010
  - Lausuntopyyntö ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta 3.2.-1.4.2010. Annettu yksi lausunto.
  - Lausunto YVA-selostuksesta 13.8.2010
  - Kuuleminen YVA-selostuksesta 30.11.–4.2.2010. Annettu kolme lausuntoa ja yksi muistutus.
- Yhteysviranomaisen lausunto YVA-selostuksesta 4.4.2011
- Ämmässuon jätteenkäsittelykeskuksen toiminnot, YVA-menettely vireille 28.9.2010
  - Neuvottelu 11.8.2010.
  - Täydennys 16.9.2010.
  - Lausuntopyyntö YVA-tarpeesta 8.10.2010.
- Yhteysviranomaisen lausunto 21.12.2010
- Ämmässuon lupamääräysten tarkistaminen ja toiminnan muutos, ympäristölupahakemus vireille 22.12.2010
  - Täydennykset 4.5.2011, 1.6.2011, 4.10.2011, 18.11.2011, 25.11.2011, 7.12.2011, 9.12.2011, 27.1.2012, 30.3.2012, 20.6.2012, 17.8.2012, 30.8.2012, 11.9.2012, 3.10.2012, 26.10.2012, 6.11.2012, 13.11.2012, 16.11.2012, 19.11.2012 ja 27.11.2012
  - Kuulutus 15.6.–22.8.2011. Lisäaikapyynnöt 15.9.2011 saakka. Annettu neljä lausuntoa ja kuusi muistutusta.
  - Vastine 16.3.2012
- Ympäristölupapäätös 14.12.2012
  - Vaasan hallinto-oikeuden päätös 18.11.2014
  - Korkeimman hallinto-oikeuden päätös 9.3.2016
- Ämmässuon jätteenkäsittelykeskuksen kompostointilaitoksen lupamääräysten tarkistaminen ja toiminnan muutos sekä biojätteen käsittelylaitos, ympäristölupahakemus vireille 3.5.2011
  - Täydennykset 4.7.2013, 17.12.2013, 5.2.2014, 6.6.2014 ja 17.6.2014
  - Kuuleminen 15.6.–22.8.2011. Lisäaikapyynnöt 30.9.2011 saakka. Annettu viisi lausuntoa ja seitsemän muistutusta.
  - Uudelleenkuulutus 22.7.–29.8.2013. Annettu neljä lausuntoa.



- Vastinepyyntö 45.9.2013, vastine 7.10.2013
- Ympäristölupapäätös 8.10.2014
  - Vaasan hallinto-oikeuden päätös 6.11.2014
- Ämmässuon jätteenkäsittelykeskuksen kaatopaikan laajennusalueen kalliolouhoksen ja kivenmurskaamon lupamääräysten tarkistaminen ja toiminnan muutos, ympäristölupahakemus vireille 18.12.2012
  - Täydennykset 31.1.2013, 25.11.2013, 23.10.2014, 13.8.2015 ja 18.8.2015
  - Kuulutus 9.12.2013–8.1.2014. Annettu yksi lausunto ja viisi muistutusta.
  - Vastinepyyntö 3.2.2014, vastine 7.3.2014
  - Uudelleenkuuleminen 26.11.–29.12.2014. Annettu kaksi lausuntoa ja 21 muistutusta.
  - Vastinepyyntö 27.1.2015, vastine 2.3.2015
- Ympäristölupapäätös 9.9.2015
  - Vaasan hallinto-oikeuden päätös 10.3.2017

## 6 TULOSTEN TARKASTELU

### 6.1 Käsittelyajat

Raportissa on esitetty lupakäsittelyn kestolle useita käsittelyaikoja. Erot eivät johdu laskentavirheistä ja seuraavissa kappaleissa on taustoitettu käsittelyaikojen eroavaisuuksien syitä.

#### 6.1.1 Aineistot

Tässä lopputyössä tarkasteltiin eri tavoilla poimittuja aineistoja ja pelkääntään YVA-menettelyjen otoskoot tässä opinnäytetyössä olivat 748, 464, 160, 51, 39, 20 ja 5 hanketta. Tulokset poikkesivat toisistaan jossain määrin, sillä mitä vähemmän tarkasteltavassa joukossa on tuloksia ja mitä enemmän aineistossa on vaihtelua, sitä suuremmaksi muodostuu kunkin tuloksen vaikutus tuon joukkion keskimääräisiin tuloksiin.

Mitä suurempi aineisto ja mitä paremmin aineistosta poimittu otos, sitä luotettavampia tulosten voidaan olettaa olevan. Valittu tarkastelutapa vaikuttaa tuloksiin. Aineistoa kuvaavat tunnusluvut, kuten keskiarvo ja mediaani, ovat luotettavampia suuremmasta kuin pienemmästä aineistosta laskettuna. Pienemmässä aineistossa poikkeavat hankkeet saavat suuren painoarvon ja muuttavat tällöin tuloksia. Saatu tunnusluku kuvastaa siis vain rajallisesti todellista tilannetta. Aritmeettinen keskiarvo on tarkasteltavana olevien lukujen summa jaettuna niiden lukumäärällä (Ranta, Rita ja Kouki 1989, 32.). Monissa raporteissa näkee tunnuslukuja laskettavan väärin, sillä esimerkiksi keskiarvoa ei saisi laskea kolmea havaintoa pienemmälle aineistolle. Mediaani on se muuttujan arvo, joka jakaa havaintoaineiston kahteen yhtä

suureen osaan (Ranta ym. 1989, 30.) ja jossain määrin vähentää poikkeuksellisten havaintojen painoarvoa tulosten tarkastelussa.

Organisaatiouudistuksessa ympäristökeskuksista ja ympäristölupavirastoista vuonna 2010 uuteen organisaatioon siirtyi suuri joukko niin sanottuja vanhoja asioita eli pitkään vireillä olleita hankkeita, jotka esimerkiksi valtioneuvoston päätöstä odottaessaan ovat edelleen vireillä. Lupapäätösten antamista on nopeutettu ympäristöministeriön erityisrahoituksella ns. ruuhkanpurku-projektin vaiheiden I ja II avulla. Tällaisia asioita oli vielä vuoden 2017 toukokuussa avoinna siten, että vanhin keskeneräinen asia oli avattu vuonna 2014. Keskimääräisiä käsittelyaikoja tarkasteltaessa tällaiset hankkeet pidentävät käsittelyaikojen keskiarvoa.

### 6.1.2 YVA-menettely

Tässä työssä saadut YVA-menettelyjen kestoajat sekä ympäristölupien käsittelyajat ja muut joukosta lasketut tunnusluvut poikkeavat jonkin verran kirjallisuudesta mainituista ajoista. Kyse on osittain myös lukujen esittämisestä pyöristettynä tai desimaalitarkkuudella. YVA-menettelyn keskimääräinen kesto on Belinskij ym. (2016, 20.) mukaan 12–18 kk, Heikkisen ja Jantusen (2016, 9.) sekä Jantusen ja Heikkisen (2016) mukaan vuosina 2005–2015 11,7–17,2 kk. ESAVI:n alueella YVA-menettelyjen keskimääräinen kesto vastaa hyvin kirjallisuudessa olleita aikoja.

Laissa ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (468/1994) on eri työvaiheille annettu selviä aikarajoja. ELY-keskuksen on viimeistään kuukauden kuluessa hankkeesta riittävät tiedot saatuaan päätettävä, onko YVA-menettely hankkeelle tarpeellinen, määriteltävä miten ja kuinka kauan YVA-ohjelmasta ja myöhemmin YVA-selostuksesta on kuulutettava, kuinka pitkään lausunnoille ja mielipiteiden antamiselle on varattava aikaa kummassakin vaiheessa sekä missä ajassa yhteysviranomaisen on annettava lausuntonsa arviointiohjelmasta ja arviointiselostuksesta sekä miten lausunnoista tulee tiedottaa. Tämän vuoksi ei olekaan ihme, että keskimääräiset käsittelyajat poikkeavat toisistaan vain vähän.

Heikkisen ja Jantusen (2016, 9.) sekä Jantusen ja Heikkisen (2016) mukaan YVA-menettelyjen keskimääräiset käsittelyajat ovat pidentyneet vuosien 1994–2010 tilanteesta noilla kahdella kuukaudella vuosiin 2010–2015. Taustalla on varmasti monia syitä ja esimerkiksi ESAVI:n alueella YVA-vaiheessa nopeimmin ja hitaimmin edenneiden hankkeiden välinen ero oli moninkertainen, enimmillään noin 4–5-kertainen.

Nyrölä ym. (2017, 84.) mukaan nopeasti etenevissä hankkeissa hankevaihtoehtoja on vähän, toiminnanharjoittaja on aktiivinen, tekee laadukkaat selvitykset ja dokumentit ajallaan, toimittaa asiakirjat nopeasti, hanke käsitellään kiireellisenä, viranomaisyhteistyö on sujuvaa ja vaikutukset arvioitavissa lyhyessä ajassa.

Belinskijin ym. (2016, 20.) mukaan YVA-hankkeen keston vaikuttavat hakijan toiminnan lisäksi hanketyyppi, YVA-menettelyn kaksivaiheisuus ja jossain määrin myös yhteysviranomaisen toiminta.

Heikkisen ja Jantusen (2016, 9.) sekä Jantusen ja Heikkisen (2016) mukaan YVA-menettelyn kesto korreloi enemmän hanketyypin kuin yhteysviranomaisen kanssa. Tässä työssä ei myöskään havaittu suuria eroja eri ELY-keskusten välillä, vaan eroja selittävät enemmänkin pienet otoskoot. Tarkastelujaksolle osuneet, muiden hankkeiden kestoista poikkeavat hankkeet, vaikuttavat keskimääräisiin käsittelyaikoihin.

Ympäristölupien aineistossa huomiota kiinnittivät miinusmerkkiset hankkeet eli ympäristölupahakemus oli laitettu vireille ennen YVA-menettelyn käynnistymistä. Aineiston perusteella YVA-menettelyn tarpeellisuus havaitaan jätehuoltohankkeissa vasta hakemusvaiheessa hieman tavallisemmin kuin jo olemassa olevaa toiminnalle haettavissa lupamenettelyissä. Toiminnanharjoittajat nostivat OHKE-hankkeen yhteydessä tehdyissä haastatteluissa YVA-menettelyn käsittelyajan viivästymisen syinä esille hankesuunnitelman ja/tai hanke toteutusvaihtoehtojen tarkentumisen sekä lisäselvitystarpeet (Nyrölä ym. 2017, 39.).

YVA-menettelyn hanketyypillä oli jonkin verran vaikutusta käsittelyaikoihin, mutta opinnäytetyössä erityistarkastelujoukolle tehdyn hankekategorioinnin tulosten perusteella nopeutettuun menettelyyn soveltuvia kokonaisuksia vaikuttaisivat olevan sellaiset hankkeet, joissa YVA-menettelyssä vaihtoehtona on ollut hankkeen toteutus tai toteuttamatta jättäminen. Toteutus tai ei -kategorian mukaisten ympäristölupien käsittelyaika oli lyhyempi ja YVA-menettelyssä yhteysviranomaisen arviointilausunnoissa täydennystarpeiden määrä muita kategorioita huomattavasti alhaisempi. Tarvittavien täydennysten määrää tarkasteltiin ainoastaan esimerkkitapausten yhteydessä.

OHKE-hankkeen haastatteluissa lupaviranomaiset katsoivat, että yhdistäminen on perusteltua hankkeissa, joissa hankkeella on vain yksi sijoitusvaihtoehto (Nyrölä ym. 2017, 37.). Monimutkaisemmissa YVA-menettelyissä hanke yleensä täsmentyy vielä arviointilausunnon antamisen jälkeen. Hankekategorioissa toiminnan olennaiseen laajentamiseen liittyvät hankkeet ovat usein toteutus/ ei toteutusta-tyyppisiä. Toteutus/ ei toteutustahankkeissa kaavoitus on usein valmiina, seinät jo ainakin osin rakennettuna sekä ympäröivä infra kunnossa.

Yhden luukun periaatteen toteuttaminen ympäristöasioissa-hankkeessa yhden luukun malliin arvioitiin hyödyntävän erityisesti keskikokoisia hankkeita sekä olemassa olevien toimintojen muutostilanteita (Belinskij ym. 2016, XII.). Opinnäytetyössä keskimäärin joka neljännellä hakijalla oli ollut useampia kuin yksi YVA-menettely ja yhdellä jopa yli 20 YVA-prosessia käynnissä eri puolilla Suomea. Ensimmäisten YVA-menettelyään tekevä yritys on neuvonnan tarpeen osalta erilainen kuin yritys, jolla on ollut jo useampi YVA-hanke. Kokemuksesta on etua prosessien sujuvoittamisessa. Ensimmäistä YVA-menettelyään tekevä yritys todennäköisesti tarvitsee neuvoja enemmän kuin jo neljättä YVA-hankettaan tekevä yritys. Pienissä

yrityksissä voidaan yrittää viedä koko prosessi läpi yksin tai ainakin osia siitä omin voimin ja suurissa yrityksissä on omaa henkilökuntaa pelkästään ympäristöasioiden hoitamiseen. Yritykset käyttävät kuitenkin yleensä konsultteja sekä YVA- että lupamenettelyjen läpiviemiseen.

### 6.1.3 Lupien käsittelyajat

Opinnäytetyön perusteella ympäristölupahakemuksen keskimääräinen käsittelyaika ESAVI:n alueella oli vuosina 2008–2014 noin 18 kk ja ennen vuotta 2008 lähemmäs kaksi vuotta. Käsittelyaikojen mediaanit olivat keskiarvoja alhaisempia. Pisimpään kestäneet käsittelyajat ovat lyhentyneet pääsääntöisesti vuodesta 2009 lähtien. Vesilain mukaisten lupapäätösten keskimääräinen käsittelyaika oli tarkastelujaksolla alle vuoden ja vuoden 2012 jälkeen alle 10 kk. Käsittelyaikojen mediaanit olivat keskiarvoja alhaisempia. Belinskij ym. (2016, 50.) mukaan aluehallintovirastojen myöntämien ympäristö- ja vesilupien keskimääräinen käsittelyaika vuonna 2014 oli noin 14 kk. Attilan (2017, 12–13.) mukaan ympäristökeskusten aikaan ympäristölupien keskimääräinen käsittelyaika Suomessa vuonna 2010 oli 13 kk ja vuonna 2015 noin 17 kk. Ympäristölupahakemusten käsittelyajat ovat siis pidentyneet aluehallintovirastoihin siirryttäessä. Oliko todella näin, on hyvä kysymys, sillä organisaatiouudistuksen yhteydessä aluehallintovirastoon siirtyi huomattava joukko käsittelyssä olevia lupa-asioita. Ympäristöministeriön jo useamman vuoden myöntämällä määrärahalta on aluehallintovirastoihin palkattu määräaikaisia työntekijöitä lupakäsittelyyn purkamaan lupakäsittelyissä olevaa asiaruuhkaa. Näilläkin toimilla ei kaikkien asioiden käsittelyä saada nopeutettua. Esimerkiksi ESAVI:ssa pisimpään käsittelyssä hanke vaatii valtioneuvoston hyväksynnän eli viraston mahdollisuudet asian käsittelyn nopeuttamiseen ovat rajalliset.

Tarkastelujakson aikana on tehty useita keskeisiä lakimuutoksia, joilla on muun muassa siirretty lupakäsittelyä hankkeita rekisteröinnin piiriin tai muutettu lupien tarkistamiskäytäntöjä. Tämän vuoksi suorien johtopäätösten tekeminen muun muassa käsittelyaikojen muuttumisesta ja lupamäärien kehittymisestä ei ole täysin ongelmaton.

ESAVI:n alueen ELY-keskusten aineistossa lyhimmat käsittelyajat ovat alle kuukauden. Alle kuukauden mittaisten lupien käsittelyaika ei ole mahdollinen hankkeissa, jotka on kuulutettu eli kyseessä voivat olla esimerkiksi kesken hakuprosessin perutut hakemukset, joista on tehty lupahakemuksen jättämisen edellyttämä päätösasiakirja.

OHKE-hankkeen tulosten mukaan toiminnanharjoittajan aktiivisuudella, tuotettujen aineistojen laadulla ja toimitusnopeudella on keskeinen vaikutus ympäristölupamenettelyjen kokonaiskestoan (Nyrölä ym. 2017, 84.) ja oma kokemukseni on, että hyvin merkittävä lupakäsittelyn kestoan vaikuttava tekijä on hakemuksen laatu, toimitettujen tietojen täydellisyys sekä tietenkin hakemuksen muuttaminen kesken luvan haun. Osalla hakijoista ei tekijän havaintojen mukaan ole kiirettä täydennysten toimittamisessa ja pahimmillaan täydennysvaihe voi lisätä käsittelyaikaa jopa noin vuodella. Hanke

on toisinaan lupahakemuksen vireille tulon aikaan vielä jäsentymätön ja täsmentyy vasta lupakäsittelyn aikana. Attilan (2017, 23.) selvitykseen vastanneista 96 % vastaajista oli sitä mieltä, että hakemuksen huono laatu pidensi käsittelyaikaa erittäin ja melko usein ja 66 % haastatelluista nosti esille vireille tulon jälkeen tehdyt muutokset (Attila 2017, 23.). Mikäli hakemuksen muutos on merkittävä, hanke joudutaan kuuluttamaan uudestaan ja pelkäättään tämä lisää käsittelyajan kestoja ainakin kuukaudella. Kaikilla hakijoilla ei ole välttämättä intressiä saada uutta lupaa nopeasti, hanke täsmentyy hakijalle vielä lupavaiheen aikana, täydennyksiä joudutaan pyytämään useaan kertaan ja hakija pyytää lisää aikaa tietojen toimittamiseen olivat Attilan (2017, 30.) haastateltujen mielestä lupakäsittelyä pidentäviä seikkoja. Hakija pyytää Attilan (2017, 27.) mukaan lisää aikaa yleensä 1–2 viikkoa. Opin näytetyön tekijä nostaa esille myös lausunтовaiheen, sillä lähes poikkeuksetta pyydetään lisää aikaa lausuntojen, muistutusten ja mielipiteiden antamiseksi. Lisääaikapyynnöt vaihtelevat noin viikosta muutamaan kuukauteen. Attilan (2017, 38.) mukaan yleisimmin lisääaikapyyntöjen taustalla ovat kuntien lautakuntien kokousaikataulut tai resurssipulasta johtuvat ruuhkat ELY-keskuksissa.

Attilan (2017, 15–17.) selvityksen mukaan täydennykset pidensivät käsittelyaikaa olennaisesti. Opin näytetyön erityistarkastelujoukossa täydennysten lukumäärällä ei ollut selvää yhteyttä ympäristölupakäsittelyn keston. Ympäristölupakäsittelyä nyt jonkin aikaa tehneenä kirjoittaja voi todeta, että täydennyksiä on erilaisia ja niiden edellyttämät asiat ovat siten myös erilaisia. Kaikki täydennyspyynnöt kuitenkin kirjataan USPA-järjestelmään täydennyksinä. Esimerkiksi yhteystietojen varmistamisessa menee yleensä aikaa huomattavasti vähemmän kuin tulvavahinkojen arviointilaskelman tekemiseen tai Natura-selvityksen tekemiseen. Pyydettyjen hakemusten määrä jää Attilan (2006, 16–17.; 2007, 17–19.; 2008, 17–18.; 2013, 14–15.; 2015a, 14–15.; 2015b, 14–15.) mukaan pääsääntöisesti alle kolmeen ja vain yksittäisistä hankkeista pyydetään yli 10 täydennystä.

Jos lupapäätöksestä valitetaan, kestää käsittely muutoksenhakutuomioistuinissa, Vaasan hallinto-oikeudessa ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa, Belinskij ym. (2016, 32.) mukaan noin kaksi vuotta. Tässä aineistossa ei ole tarkasteltu muutoksenhakutuomioistuinten käsittelyaikoja, mutta opin näytetyössä käsitellyissä esimerkkitapauksissa käsittelyajoissa oli vaihtelua jonkin verran. USPA-järjestelmästä saatujen tietojen mukaan Etelä-Suomen aluehallintovirastossa vuonna 2016 tehdyistä ympäristönsuojelulain mukaisista 381 lupapäätöksestä tehtiin 63 valitusta (16,5 %) ja vesilain 222 päätöksestä valitettiin 20:stä (9,0 %). Toukokuun alkuun vuonna 2017 tehdyistä 103:sta ympäristönsuojelulain mukaisesta päätöksestä tehtiin 25 valitusta (24,3 %) ja vesilain 94 asiasta 8 valitusta (8,5 %).

## 6.2 Hankemäärät

### 6.2.1 Aineistot

Belinskij ym. (2016, 8.), Heikkinen ja Jantunen (2016, 2.), Jantunen ja Heikkinen (2016) ja opinnäytetyö toteavat periaatteessa samasta aineistosta toisistaan hieman poikkeavia määriä vireille tulleista YVA-menettelyistä ja sekä vuosittain vireille tulleille hankkeiden määrille vuosina 1994–2015 ja 2005–2015. Suomen ympäristökeskuksesta opinnäytetyötä varten saatu YVA-aineisto päättyi 16.12.2015 päivättyyn hankkeeseen. Aineistoa täydennettiin ELY-keskusten internet-sivujen avulla, mutta aineistoon jäi vielä puutteita. Pelkästään vuoden 2015 hankkeet eivät kuitenkaan selitä eroja täysin.

Opinnäytetyön tulosten perusteella YVA-menettelyssä olleista hankkeista kolme viidestä tehtiin Suomessa vuosina 2005–2010. Vireille tulleiden YVA-hankkeiden määrä kuitenkin laski selvästi vuoden 2009 jälkeen sekä valtakunnallisesti että Etelä-Suomen aluehallintoviraston alueella. Sen sijaan Heikkisen ja Jantunen (2016, 2.) sekä Jantunen ja Heikkisen (2016) mukaan eniten YVA-hankkeita tuli vireille vuosina 2010–2015 ja vain hieman vähemmän vuosina 2000–2009. Ero selittyy sillä, että opinnäytetyön aineistossa tuulivoimahankkeet eivät olleet mukana tarkastelussa.

Tuulivoimahankkeiden vaikutus YVA-hankkeiden määrissä näkyy myös siinä, että opinnäytetyön mukaan eniten hankkeita tuli vireille vuosina 2009 ja sen jälkeen vuosina 2008, 2007 ja 2006. Heikkisen ja Jantunen (2016, 2.) sekä Jantunen ja Heikkisen (2016) aineiston mukaan eniten hankkeita laitettiin vireille vuosina 2009, 2013 ja 2008. Tuulivoimahankkeita laitettiin vireille eniten vuosina 2013 ja 2009 (Heikkinen ja Jantunen 2016, 11.).

Merkittäviä virheitä on todennäköisesti tullut YVA-menettelystä lupahakemuksiksi edenneiden hankkeiden aineiston keruussa. Nykyisin käytössä olevassa USPA-järjestelmässä uudempien hankkeiden väliset yhteydet saadaan näkyviin linkityksen kautta. Ympäristökeskuksista ELY-keskuksiin ja aluehallintovirastoihin siirrettäessä organisaatiouudistuksen yhteydessä hankkeet saivat kuitenkin uudet diaarinumerot ja linkityspalvelu ei vanhempien asioiden osalta toiminut täysin. Asioiden jäljittäminen ei välttämättä onnistunut suoraan tai edes erikseen haettuina. YVA-lausunnot sekä vanhat ympäristökeskusten aikaiset päätökset löytyivät yleensä paremmin internet-haun kautta.

YVA-hankkeen nimi oli hyvin yleisesti eri kuin jätetyssä lupahakemuksessa ja siten annetussa lupapäätöksessä oli. Pelkästään nimen perusteella oli monesti vaikea päätellä kummankaan asiakirjan tarkempaa sisältöä. Taulukossa listattu YVA-hanke saattoi olla vain osa lupahakemusta tai YVA-hanke saattoi olla muuttunut useammaksi lupahakemukseksi. Pelkän nimen perusteella parien löytäminen asiahallintajärjestelmistä onnistui huonosti. Nimenmuutoksen taustalla saattoi olla myös hankkeen koon tai sisällön muuttuminen YVA-vaiheesta lupahakemukseen. Samalle alueelle on voitu tehdä useampia YVA-menettelyjä ja siksi oli vaikea päätellä, mikä YVA-

menettely liittyi mihinkin lupahakemukseen. Hakijan nimi oli hyvin usein muuttunut YVA-vaiheesta lupavaiheeseen siirryttäessä. Konkurssi, fuusioituminen, organisaatiouudistus ja vastaavat muutokset sekä myös yrityskaupat toivat aineistojen haulle omat haasteensa. Joissakin tapauksissa YVA-vaiheessa hakijoina oli esimerkiksi useampi yritys yhteistyössä, mutta luvan hakijana oli vain joku YVA-vaiheessa mukana olleista yrityksistä. Esimerkiksi maa-ainesluvuissa tämä oli melko tavallista. YVA-menettelyn ja lupahakemuksen erilaisten nimien vuoksi niitä ei onnistuttu yhdistämään toisiinsa laajassa aineistossa. Näistä esimerkkinä Lappeenrannan jätevesien käsittelyn YVA-menettelyn muuttuminen Hyväristönmäen jätevedenpuhdistamon ympäristölupahakemukseksi, Espoon jätevesihuollon järjestämisen YVA-menettelyn muuttuminen Blominmäen jätevedenpuhdistamon ympäristölupahankkeeksi ja Laajasalon raideliikenteen YVA-menettelystä seuranneet vesilain mukaiset hakemukset sillan rakentamiseen Nihdistä Korkeasaareen ja Korkeasaaresta Laajasaloon, vesialueen ruoppaus ja täyttö sekä rantarakenteiden tekemiseen.

YVA-menettelyn ja lupahakemuksen vireille tulon välillä meni monissa tapauksissa useampi vuosi. Ennen lupahakemuksen vireille tuloa YVA-menettelyn läpikäyneiden hankkeiden toteuttamiseen liittyy myös mm. kaa-voitukseen, liikennejärjestelyihin, avustushakemuksiin ja toimintailmoitukseen liittyviä asioita. Pelkän nimen perusteella asioiden poimiminen on josain määrin riskialtista, sillä tarkasteluun on saattanut tulla myös YVA-menettelyssä olleeseen hankkeeseen liittymättömiä tai jäädä pois siihen liittyviä vaiheita. YVA-asia on ollut vain osa laajempaa kokonaisuutta.

Osa hankkeista oli asianhallintajärjestelmissä jätetty avoimeksi USPAan ja siksi niitä ei aina löytynyt hakujärjestelmästä usealla eri tavalla tehdyistä hauista huolimatta. Digitalisaation edetessä koko ympäristöhallinnossa toivottavasti myös asianhallintajärjestelmiin saadaan enemmän joustavuutta ja käsittelymahdollisuuksia. Uuden organisaation myötä asioiden hoito toivottavasti helpottuu muun muassa asioiden paremman linkittymisen kautta (yhteysviranomaisen, lupakäsittelijät, valvojat).

Nyrölä ym. (2017, 17.) mukaan vuonna 2015 valtion viranomaisten myöntämiä ja valvomia, voimassa olevia ympäristölupia oli noin 5 100. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen valvomia asioita vuonna 2016 oli noin 12 000 (Attila, Kamminen, Mikkola-Pusa, Nguyen ja Suoheimo 2017, 10.).

### 6.2.2 Lupamäärät

Attilan (2017, 15.) mukaan aluehallintovirastot antoivat Suomen ympäristökeskuksen lupaseurantatilaston mukaan keskimäärin 731 ympäristölupapäätöstä vuodessa vaihteluvälin ollessa 609–853 päätöstä. Ympäristölupapäätösten määrä on laskenut vuoden 2009 jälkeen eikä vielä vuonna 2013 ollut saavuttanut vuosien 2005–2009 tasoa annettujen ympäristölupapäätösten määrässä. ESAVI:n alueella ei ympäristölupapäätösten määrässä näy vastaavaa laskua. Nyrölä ym. (2017, 17.) mukaan vuosina 2014–2015 annettiin kuitenkin runsaammin päätöksiä ja nousun takana on ollut Etelä-,

Pohjois- sekä Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastojen ruuhkanpurku-projekti.

Aluehallintovirastoissa käsitellään Nyrölän ym (2017, 16.) mukaan vuosittain noin 450–500 vesilupaa, joista ESAVI:n alueella noin 150–200 kpl. Määrä vastaa opinnäytetyön tuloksia.

Ympäristölupamääriin on vuosien varrella vaikutettu useaan otteeseen lupakynnyksiä ja toimivaltajakoa tarkastamalla sekä lainsäädäntöä uudistamalla. Esimerkiksi ympäristönsuojelulain mukaisten lupapäätösten määräaikaisuus poistui ja rekisteröintimenettelyä laajennettiin vuonna 2015 ympäristönsuojelulain muutoksella 423/2015.

### 6.2.3 YVA-menettely ja ympäristölupapäätökset

Attilan raportointien (2006, 7.; 2007, 7.; 2008, 7.; 2013, 8.; 2015a, 6.; 2015b, 6.) mukaan vuosina 2006–2013 ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn liittyvä YVA-yhteysviranomaisen lausunto oli saatu 10–23 sellaiselle hankkeelle, jolle myönnettiin ympäristölupa raportin tarkasteluvuosina eli määrä vaihteli 1,6–2,8 %:n välillä. Vastaavien tietojen saaminen ei ESAVI:n alueelta onnistunut, sillä USPA-järjestelmään ei asiaa ole kirjattu. Vuosien 2005–2015 välillä ESAVI:n alueelta annettiin USPA-järjestelmän mukaan 5 710 päätöstä ja näistä opinnäytetyöntekijän luokittelujen mukaan 2 579 oli ympäristönsuojelulain mukaisia päätöksiä. Valtakunnallisesta aineistosta saatujen lukujen mukaan tämä tarkoittaisi 39–72 päätöstä. Pelkästään jätehuollon (ht 11) ja olemassa olevan toiminnan olennaisia muutoksia (ht 12) käsitteleviä lupapäätöksiä löytyi tarkastelujaksolta 51 kpl. Valtakunnalliseen tasoon nähden ESAVI:n alue on hyvinkin samassa linjassa Suomen ympäristökeskuksesta saatujen tietojen kanssa, mahdollisesti tällä alueella on jopa enemmän YVA-menettelyn jälkeen annettuja lupapäätöksiä kuin valtakunnallisesti keskimäärin. Tämä on hyvin todennäköistä myös sen vuoksi, että noin puolet YVA-menettelyistä tehtiin juuri ESAVI:n alueella.

### 6.2.4 Taloudellisen tilanteen vaikutus

Valtakunnallisesti havaittu pudotus ympäristölupapäätösten määrissä vuoden 2009 jälkeen voi johtua tehdystä organisaatiouudistuksesta, mutta osin myös heikentyneestä taloudellisesta tilanteesta. 1990-luvun finanssikriisin jälkeen investoinnit ovat Suomessa kehittyneet huonosti (Ali-Yrkkö, Kuusi, ja Maliranta 2017, 13.) ja Suomen investointiaste on jo 2000-luvun alkuvuosista asti jäänyt useimpien muiden EU-maiden alapuolelle (Ali-Yrkkö ym. 2017, 7.). Yritykset investoivat huippuvuonna 2008 29,4 miljardia euroa, mutta vuonna 2015 6,9 miljardia euroa vähemmän (Ali-Yrkkö ym. 2017, 7–8.). Investointien vaimeuden taustalla ovat heikot tuottavuus- ja



kasvuodotukset, mutta myös muutokset tuotantorakenteessa sekä investointien rakenteessa. Pitkä taloudellinen taantuma saattoi tässä aineistossa vaikuttavaa paitsi YVA-menettelyyn tulevien hakemusten määrään myös siihen, kuinka monesta YVA-menettelyssä olleesta hankkeesta tehtiin ympäristölupahakemus, missä laajuudessa hanketta lähdettiin toteuttamaan, koska toteuttaminen käynnistettiin vai jätettiinkö hanke kokonaan toteuttamatta.

Osa YVA-menettelyssä olleista hankkeista etenee ympäristöluvan hakuvaiheeseen vasta vuosien päästä YVA-menettelystä ja osa ei koskaan. Taloudellinen taantuma näkyi ELY-keskusten alueella hieman eri aikoina ja myös tämä vaikuttaa pienessä aineistossa. Hämeessä YVA-menettelyssä olleet hankkeet eivät tarkastelujakson aikana olleet lukumääräisesti runsaita, mutta ne vietiin varmemmin lupavaiheeseen kuin Uudellamaalla. Heikko taloudellinen tilanne vaikuttaisi aineiston perusteella näkyvän selvimmin Uudenmaan lisäksi myös Varsinais-Suomessa, jossa konkurssien määrän huippuvuoden jälkeen moni YVA-menettelyssä hankkeista on jäänyt odottamaan lupamenettelyyn etenemistä. Myös Hämeessä hankkeiden eteneminen YVA-menettelystä lupavaiheeseen heikentyi. Kaakkois-Suomessa konkurssien maksimivuoden 2009 jälkeen YVA-menettelyyn ei haettu lainkaan hankkeita vuosina 2011 ja 2013. YVA-vaiheen ja luvan vireille tulon välinen aika oli monissa hanketyypeissä keskimäärin noin vuoden ja tämä todennäköisesti näkyy tarkastelujakson loppuajana hankkeiden etenemistarkastelussa YVA-vaiheesta lupavaiheeseen. YVA-menettelyihin tulleiden hankkeiden määrän lasku konkurssien huippuvuoden jälkeen näkyi jokaisessa ELY-keskuksessa.

Kun vielä 2000-luvun alussa suuret, yli 500 henkilöä työllistävät, yritykset investoivat noin 60 % kaikista yritysten tekemistä investoinneista, niin vuonna 2015 osuus oli pudonnut 45 %:iin (Ali-Yrkkö ym. 2017, 8-9.). Taustalla selittävinä tekijöinä arvioitiin olevan mm. suurten yritysten tuotannon ulkoistamisen pienemmille yrityksille sekä ulkomaisten sijoitusten tekemisen (Ali-Yrkkö ym. 2017, 9.). Suomessa oli Tilastokeskuksen vuoden 2015 yritysrekisterin mukaan 283 805 yritystä, jos mukaan ei lasketa maa-, metsä- ja kalatalousalan yrityksiä. Näistä 93,4 % on 1–9 henkilöä työllistäviä mikroyrityksiä, 5,5 % 10–49 henkilöä työllistäviä pienyrityksiä, 0,9 % 50–249 henkilöä työllistäviä keskisuuria yrityksiä ja 0,2 % yli 250 henkilöä työllistäviä suuryrityksiä (Tilastokeskus, n.d.).

Suurten yritysten liikevaihto kasvoi tammikuussa 2017 ja muita orastavia kasvun olivat mm. uusien yritysten perustamisen kääntyminen nousuun huhtikuussa 2012 ja suurten yritysten liikevaihdon kasvu maaliskuussa 2017 (Tilastokeskus, n.d.). Yritysten 379 miljardin euron liikevaihdosta yli puolet (58 %) syntyy pk-yrityksissä. Suuryritysten osuus liikevaihdosta on 42,0 %, 20,8 % keskisuurten yritysten, 20,1 pienyritysten ja 17,2 % mikroyritysten (Suomen Yrittäjät ry, n.d.). Keskisuurten (50–249 työntekijää) ja erityisesti pienimpien (1–49 työntekijää) yritysten investoinnit ovat kasvaneet vuodesta 2000 (Ali-Yrkkö ym. 2017, 18.) ja myös työpaikat ovat syntyneet pieniin ja keskisuuriin yrityksiin (Suomen Yrittäjät ry, n.d.). Ra-

hallisen määrän laskun lisäksi myös aiempi painotus kiinteästä pääomakanasta on siirtynyt enemmän aineettomiin investointeihin (Ali-Yrkkö ym. 2017, 9.).

Yhteiskunnassamme vaikuttavat trendit ja taloudellinen kehitys vaikuttavat osaltaan YVA-menettelyjen sekä lupamäärien kehitykseen ja jakaantumiseen. Taloudellinen tilanne on viimein ollut kääntymässä parempaan suuntaan ja sekä investointien että työllisyyden kehitys on ollut kasvussa vuonna 2017. Investointien painopisteen muuttuminen, muutokset suurien yritystemme toimialoilla, alihankkijoiden lisääntyneen käytön myötä keski suurten ja pienten yritysten kasvu suurempien kustannuksella ja toisaalta yritysten ulkomaille muuton tai paluumuuton aiheuttamat muutokset yritystoiminnassa vaikuttavat sekä YVA-hankkeiden että lupa-asioiden määrien kehitykseen. Yhteiskunnan tuet muun muassa energialle vaikuttavat omalta osaltaan hanketyyppeihin ja niiden runsauteen. Tämänkin opinnäytetyön aikana energian tuotantoon liittyvät tuet turvetuotantoon, ydinvoimaan, tuulivoimaan sekä metsätalouteen ovat muuttuneet ja vaikuttaneet YVA-menettelyjen määrää sekä lupahakemuksiin.

### 6.3 Alueellinen jakautuminen

#### 6.3.1 YVA-menettelyt

YVA-menettelyt eivät jakaudu tasaisesti ympäri Suomea vaan yli 60 % tehtiin Uudenmaan, Pohjois-Pohjanmaan, Varsinais-Suomen, Kaakkois-Suomen ja Etelä-Pohjanmaan ELY-keskusten alueilla. Lähes puolet koko Suomen YVA-menettelyssä olleista hankkeista tehtiin ESAVI:n alueella. Tilastokeskuksen (Tilastokeskus.fi, n.d.) mukaan vuoden 2015 275 miljardin euron tuotannon bruttoarvosta hieman yli puolet tuotettiin Uudenmaan, Varsinais-Suomen ja Satakunnan alueilla. Vaikka teollisuuden tuotanto vuonna 2014 laski Uudellamaalla, niin rakentaminen ja informaatio- sekä viestintäala kasvoivat. Taloudellinen kasvu ei jakaudu tasaisesti valtakunnallisesti eikä aloittain. Yritysten kilpaillessa keskenään asiakkaista ja markkinoista on niiden sijainti yksi niiden kilpailukykyyn vaikuttavista tekijöistä. Yrityksen kannalta kilpailukykyisen alueen kilpailukykyyn vaikuttavia tekijöitä ovat mm. infrastruktuuri (rakennukset, liikenneverkosto, rautatie, työntekijöiden asumismahdollisuudet ym.), inhimilliset voimavarat (työntekijöiden saatavuus ym.), muut yritykset (verkostoituminen, yliopisto ym.), alueen toimintakulttuuri ja kasvuhakuisuus (asenneilmasto, toimintatavat, kaavoitus ym.) jne. (Somerla 2007, 7–31.). Suurilla yrityksillä investointipaikkakilpailu on globaalimpaa kuin pienemmillä yrityksillä (Ali-Yrkkö ym. 2017, 9.).

### 6.3.2 Ympäristöluvat ja vesilain mukaiset luvat

Vuosina 2005–2013 Suomessa annettiin Attilan (2015b, 6.) mukaan 7 843 ympäristönsuojelulain mukaista ympäristölupapäätöstä ja näistä lähes joka neljäs annettiin ESAVI:n alueella. Myös suuret hankkeet painottuvat ESAVI:n alueelle, sillä lähes joka toinen YVA-menettely tehtiin samalla alueella. Toimipaikkoja tuhatta asukasta kohden oli Tilastokeskuksen (n.d.) mukaan kuitenkin eniten Ahvenanmaalla (92 kpl) ja keskimääräistä (66 kpl) korkeampia toimipaikkatiheyksiä oli myös Etelä-Pohjanmaalla (89 kpl), Pohjanmaalla (76 kpl), Keski-Pohjanmaalla (75 kpl) ja Varsinais-Suomessa (75 kpl). Sen sijaan keskimääräinen liikevaihto tuhatta asukasta kohden oli korkein Uudellamaalla (120 miljoonaa) keskimääräisen luvun valtakunnassa ollessa 71 miljoonaa. Keskimääräistä korkeampi keskimääräinen liikevaihto tuhatta asukasta kohden oli myös Ahvenanmaalla (73 miljoonaa), kun taas Satakunnassa ja Pohjanmaalla liikevaihto oli keskimääräistä pienempää (66 miljoonaa) ja pienintä Kainuussa (32 miljoonaa).

### 6.3.3 Hanketyypit

Valtakunnallisesti lukumääräisesti merkittävimmät hanketyypit liittyivät luonnonvarojen ottoon ja käsittelyyn (ht 2), jätehuoltoon (ht 11), jo olemassa olevan toiminnan olennaiseen muutokseen (ht 12) tai hankkeesta oli annettu erillinen päätös YVA-menettelyn tarpeellisuudesta yksittäistapauksessa (ht 13). ESAVI:n lukumääräisesti merkittävimmät hanketyypit olivat samat, mutta niiden keskinäinen järjestys oli hieman erilainen ja vaihtelua eri hanketyyppien merkittävydessä oli aluehallintoviraston alueenkin sisällä eri ELY-keskuksissa. Jo olemassa olevien hankkeiden muutoksiin ja jätehuoltoon liittyvät hankkeet olivat kuitenkin yleisiä kaikissa ESAVI:n ELY-keskuksissa ja ne myös jakautuivat melko tasaisesti ELY-keskusten välillä.

ESAVI:n alueen määrällisesti runsainta hanketyyppeä, eli jo olemassa olevan toiminnan olennaista muutosta (ht 12), koskevat YVA-menettelyt painottuvat vuosille 2005–2009, kun taas jätehuoltohankkeita (ht 11) oli melko tasaisesti koko tarkastelujaksolla. Hanketyyppien 11 ja 12 hankkeet myös etenivät todennäköisesti YVA-selostuksesta lupavaiheeseen. Jätehuoltohankkeiden lupahakemus laitettiin vireille nopeasti, kun jo olemassa olevan toiminnan muuttamista koskevissa hankkeissa hakemusten jättöaika oli tyyppillisesti 5–10 kertaa pidempi. Keskimääräinen etenemisaika YVA-menettelystä lupavaiheeseen jätehuoltohankkeissa sekä Hämeen että Uudenmaan ELY-keskusten alueella oli negatiivinen eli tarve YVA-menettelyyn todennäköisesti todettiin ympäristölupahakemuksen jättämisen jälkeen. Pienessä aineistossa tällaiset hankkeet lyhentävät keskimääräistä käsittelyaikaa ja aineiston pienen koon vuoksi tuloksista ei kannata vetää kovin pitkälle meneviä johtopäätöksiä.

YVA-menettelyn hanketyypin 13 mukaiset asiat olivat hyvin yleisiä valtakunnallisesti ja ESAVI:n alueella. Vuoteen 2006 asti päätöksen YVA-menettelyn soveltamisesta teki ympäristöministeriö (ht 13). Vuonna 2006 päätöksenteko siirrettiin ydinenergiahankkeita lukuun ottamatta alueellisille ympäristökeskuksille ja vuoden 2010 alussa ELY-keskuksille. ESAVI:n alueella näiden hankkeiden määrässä ei tarkastelujaksolla tapahtunut merkittäviä muutoksia ja ne jakautuivat melko tasaisen eri ELY-keskuksiin.

Luonnonvarojen ottoon ja käyttöön (ht 2) olivat todennäköisimmin vireillä Uudellamaalla, jossa runsaan asutuksen, infran rakentamisen ja lukumääräisesti runsaiden YVA-menettelyjen alueella on paljon rakentamiseen liittyvää toimintaa. Asuinrakennusten, liike- ja toimistorakennusten sekä kaikkien rakennusten rakentaminen romahti findikaattori.fi, indeksin (Tilastokeskus 2017) mukaan vuonna 2010. Infrarakentamisesta yli 50 % tehdään Etelä-Suomessa ESAVI:n alueella (29 % Helsingin seudulla, 5 % Turun seudulla ja 17 % muualla Etelä-Suomen alueella (Vainio ja Nippala 2013; Nippala 2016). Infran kunnossapidon määrä kehitys on ollut laskeva vuodesta 2005 lähtien. Infrarakentamisen määrän vuosina 2010–2020 oli arvioitu olleen alimmillaan vuonna 2014 (Rakli ry n.d.). Vaikka YVA-menettelyyn tuli maa-ainesten ottoon liittyviä hankkeita läpi tarkastelujakson tehtiin niitä eniten vuonna 2009. Maa-ainesten ottoon liittyvien hankkeiden valmistelu on pitkä prosessi ja pisimmillään YVA-menettelystä lupavaiheeseen etenemiseen kului ESAVI:n alueella 7 vuotta.

ESAVI:n alueen eläintenpitoon liittyvät (ht 1) painottuivat Varsinais-Suomeen. Maakunnista suurimmat maataloustuensaajat vuosina 2014–2016 olivat Varsinais-Suomi, Etelä-Pohjanmaa ja Pohjois-Pohjanmaa (Maaseutuvirasto n.d.). Varsinais-Suomessa ja koko ESAVI:n alueella tiloille maksetaan Etelä-Suomen kansallista tukea sika- ja siipikarjatalouden tuotannosta irrotettuna tukena ja puutarhatalouden tukena. Maidontuotannon, lihanautojen ja lammass- sekä vuohitalouden tuen on vuodesta 2015 Etelä-Suomessa saanut EU:n suorina tuotantosidonnaisina tukina. Sikatiloja oli vuonna 2014 yhteensä 932 kpl ja suurin osa niistä sijaitti Pohjanmaalla sekä Varsinais-Suomessa. Suurin osa kanamunista tuotetaan Varsinais-Suomessa. Siipikarjanlihaa tuottavista tiloista suurin osa sijaitsee Etelä-Pohjanmaalla, Varsinais-Suomessa ja Satakunnassa (Mtk n.d.).

Tuulivoimahankkeiden YVA-menettelyt alkoivat lisääntyä valtakunnallisesti vuoden 2009 jälkeen ja huippu oli vuonna 2013. Valtio maksaa sähkötuottajille tukena takuuhinnan ja pörssisähkön erotuksen (Tuulivahinko n.d.). Uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön tuotantotukea alettiin maksaa maaliskuussa 2011 ja merituulivoiman rakentamiselle marraskuussa 2014 (Motiva n.d.). Suomen hallitus päätti keväällä sulkea syöttötariffijärjestelmän tuulivoiman osalta ja tuotantotukilain muutos astui voimaan 26.10.2015 (Motiva n.d.). Uuden energia- ja ilmastrategian päivityksen on tarkoitus valmistua vuoden 2016 mennessä (Motiva n.d.). Valtiovarainministeriö lähetti 16.6.2017 lausuntokierrokselle lakiluonnoksen, joka antaisi kunnille mahdollisuuden verottaa tuulivoimapuistoja tietyissä ta-

pauksissa nykyistä kireämmin. Arvion mukaan muutos lisäisi kuntien verotuloja ja parantaisi eri tuotantomuotojen verokohtelun neutraaliutta. Laki-  
luonnos on lausunnolla 15.8.2017 saakka.

ESAVI:n alueella tuulivoimaan liittyviä hankkeita oli eniten Varsinais-Suomessa. Motiva (n.d.) sivuilla julkaistun vuoden 2012 tuulivoimaoppaan mukaan tuuliolosuhteet ovat tärkein tekijä valittaessa teknistaloudellisesta kannattavinta paikka tuulivoimaloille. Tuuliatlas-käyttöliittymän (Suomen tuuliatlas n.d.) mukaan tuotantoon soveltuvia alueita on erityisesti rannikolla. Maakuntakaavoissa on osoitettu tuulivoimalle soveltuvia alueita. Tuulivoimarakentamiselle rajoituksia ja reunaehtoja asettavat muun muassa maisema, luonnonarvot ja kulttuuriperinnön vaaliminen. (Motiva n.d.). Uudenmaan maakuntakaavaan on merkitty neljä tuulivoimalle soveltuvaa aluetta (Uudenmaan liitto n.d.), Kymenlaakson maakuntakaavaan 7 kpl, (Kymenlaakson liitto n.d.), Varsinais-Suomen maakuntakaavaan 22 kpl (Varsinais-Suomen liitto n.d.) ja Satakuntaan 17 kpl (Satakunnan liitto n.d.), Kanta-Hämeeseen 4 kpl ja Päijät-Hämeeseen kaavan on luonnosteltu 17 yksittäistä tuulivoima-aluetta (Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu n.d. b).

#### 6.3.4 Lupakäsittelyt

Suoraa vertailua YVA-menettelyjen hanketyyppien runsauden sekä annettujen lupapäätösten toimialojen välillä on vaikea tehdä, sillä USPA-järjestelmässä käytetty lupa-asioiden luokittelu poikkeaa YVA-lain vuoden 2006 luokittelusta. Attilan (2006; 2007; 2008; 2013; 2015a; 2015b) mukaan Suomessa vuosina 2005–2013 annettiin eniten eläinympäristölupapäätöksiä. Vastaavien tietojen poiminen ESAVI:n alueelta ei onnistunut USPA-järjestelmästä järjestelmän kankeuden, syötettyjen tietojen laadun ja poimijan vuoksi edes ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisiin päätöksiin. USPA-järjestelmästä poimitujen kolmen vuoden (2005, 2010 ja 2015) tiedot luokiteltiin manuaalisesti ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisiin päätöksiin ja sitten vielä jäteasioihin, eläinsuojeliin, energiantuotantoon, turvetuotantoon, jätevedenpuhdistamoihin sekä kalankasvatukseen liittyviin hankkeisiin. Luokitteluun on varmasti tullut virheitä ja siksi tulokset ovat vain suuntaa antavia. Tulosten vertailtavuus ympäristöhallinnon ulkopuolisiin valtakunnallisiin aineistoihin on myös jossain määrin hankalaa, sillä Tilastokeskuksen tarjoama toimialaluokittelu on erilainen kuin muun muassa YVA-lain mukainen luokittelu.

Eläinsuojeliin liittyvien ympäristölupapäätösten osuus ympäristölupavirastosta annetuista ympäristönsuojelulain mukaisista päätöksistä oli opinnäytetyön tulosten mukaan vuonna 2005 0 %. Kyseessä ei ole virhe, sillä ennen vuotta 2009 eläinsuojeliin liittyvät ympäristöluvat annettiin pääsääntöisesti ympäristökeskuksista. Vuonna 2010 joka viides ESAVI:n alueella annettu ympäristölupa liittyi eläinsuojeliin ja edelleen vuonna 2015 annettujen lupapäätösten määrä oli merkittävä. Kun vuonna 2010 toiminnan laajentamiseen liittyvät hakemukset olivat tavallisia, liittyivät vuonna 2015 annetut lupapäätökset pääsääntöisesti lupamääräysten tarkistamiseen tai jo olemassa

olevan toiminnan muuttamiseen. Aiemmin käsitellyn taloudellisen tilanteen lisäksi maatilojen määrä on vuonna 1995 tapahtuneen Euroopan Unioniin liittymisen jälkeen pudonnut 100 000:sta 51 000 tilaan vuonna 2015 (Luke 2016b). Tilojen määrän vähetessä tilojen keskikoko on kuitenkin kasvanut (Mtk 2017).

Tarkastelluista ryhmistä jätteisiin liittyvien lupapäätösten prosentuaalinen osuus ESAVI:n alueella on kasvanut jokaisena tarkasteluvuonna. Kehityksen taustalla on jätelainsäädännön tiukentuminen ja siitä seurannut erilaisien jätehuoltohankkeiden määrän huomattava kasvu (Susi 2008, 8.). Samalla jätehuoltoon liittyvän liiketoiminnan taloudellinen arvo on kasvanut merkittävästi (Susi 2008, 8.).

Turvetuotantoon liittyvien ympäristölupien määrä ESAVI:n alueella on likimain romahtanut vuodesta 2005 vuoteen 2015. Vuonna 2005 42%, vuonna 2010 14 % ja vuonna 2015 enää 4 % liittyi turvetuotantoon. Valta-kunnallisesti turvetuotantoon liittyvien ympäristölupahakemusten määrä on pysynyt 104–155 vuosittaisen lupahakemuksen tasolla. Suurimmat turpeen tuotantoalat eivät kuitenkaan sijaitse ESAVI:n alueella, vaan ovat Etelä-Pohjanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan maakunnissa eli Länsi- ja Sisä-Suomen sekä Pohjois-Pohjanmaan aluehallintoviraston alueilla. Ainoastaan Itä-Uudellamaalla on vähemmän turpeen tuotantoalaa kuin Uudellamaalla (Leinonen 2010). Suomessa turpeen käyttöä alettiin kehittää voimakkaasti ensimmäisen öljykriisin jälkeen 1970-luvulla ja turvetuotanto perustui erityisesti Neuvostoliitosta tuotuun teknologiaan (Leinonen 2010, 9.). Turvetuotanto kasvoi voimakkaasti 1980- ja 1990-luvuilla (Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu 2015) ja turpeen käyttö 1990-luvulta aina 2000-luvulle saakka (Leinonen 2010, 12.). Tuotannon määrä vaihtelee suuresti vuosittain, sillä tuotanto on hyvin riippuvainen tuotantoajan sääoloista. (Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu 2015). Kataisen hallitusohjelman (Valtioneuvoston kanslia 2011) mukaisesti turpeen käyttö on ollut laskevalla trendillä (Hyyrynen 2013, 32.). Sähkömarkkinat vapautuivat Suomessa 1997 ja samoihin aikoihin sähkön tuotantoon käytetyn polttoaineen valmistevero poistettiin (Leinonen 2010, 12.). Turpeen kilpailukykyä heikensi vuonna 2005 EU-sisäinen päästökauppa (Leinonen 2010, 12.). Turpeelle maksettiin syöttötariffia lakisääteisesti lauhdutusvoimalaitoksissa tuotetulle sähkölle vuosina 2007–2010 yli 120 MW:n laitoksissa, joiden pääasiallinen polttoaine oli turve (Leinonen 2010, 22.). Vuodesta riippuen tuen määrä oli 1–3 miljoonaa euroa (Leinonen 2010, 22.). Vuonna 2011 alussa turve otettiin energiaverotuksen piiriin ja sen veroa alettiin nostaa asteittain (HE 53/2011). Turpeen käyttöä on tuettu normia alemmalla verokannalla vielä vuonna 2013 ja ilman tukea turve vertautuisi kivihiileen (Hyyrynen 2013, 13.).

Ali-Yrkön ym. (2017, 16.) mukaan 2000-luvun alun nousukaudella investoitiin erityisesti palveluihin myös teollisuuteen. Energia-alan investoinnit ovat kasvaneet hyvin maltillisesti aina vuodesta 1995 lähtien. Investoinneissa vuosina 2008–2015 suurimmat heikkenemiset ovat olleet kaivostuotannossa (-60 %), elektroniikassa (-58 %), kiinteistöalalla (-42 %) sekä maa- ja vesirakentamisessa (-22 %). Kasvualoja ovat olleet energiahuolto

(+35 %), informaatio ja viestinä (+31 %) sekä koulutus ja terveystalvetut (+21 %, Ali-Yrkkö ym. 2017, 16.).

### 6.3.5 Hankekategoriat

Belinskijin ym. (2016) hakemien sujuvoittamistoimien löytäminen erityisesti runsaimmissa YVA-menettelyn hanketyypeissä todennäköisesti auttaisi lukumääräisesti useampia hakijoita ja erityistarkastelujoukon 20:stä hankkeesta etsittiin hankekategorioinnin kautta sellaisia tekijöitä, joiden avulla koko ympäristölupaprosessista aina YVA-menettelystä lähtien voitaisiin edesauttaa.

Käsittelyaikoja käsitellessä tarkastelussa nostettiin jo esille se, että toteutus tai ei toteutusta-kategoriassa ympäristöluvan käsittelyaika oli keskimäärin kolme kuukautta muiden kategorioiden käsittelyaikoja lyhyempi ja täydennystarpeiden määrä pienempi.

Kaikki sijaintia käsitelleet hankkeet vietiin kaikki lupamenettelyyn YVA-vaihtoehtojen mukaisena. Listattuja täydennystarpeita oli keskimäärin yhdeksän ja lupahakemusvaiheeseen tullessa ainakin osa esitetystä tarpeista oli täydennetty. Käsittelyaika ympäristölupahakemukselle oli keskimääräistä käsittelyaikaa alhaisempi.

Toiminnan laajuutta (käsiteltävien massojen määrä, tuotantomäärät yms.) käsitellessä hankkeiden ympäristölupia haettiin yhtä poikkeusta lukuun ottamatta YVA-menettelyssä olleita vaihtoehtoja pienemmälle määrälle tai toiminnalle. Yhteysviranomaisen arviointilausunnossa listattujen täydennystarpeiden määrä oli hankekategorioiden korkein eikä 40 % yrityksistä ollut tehnyt yhtään täydennystä lupahakemukseen ja 40 % vain osan esitetystä täydennyksistä. Yksi hakija oli tehnyt kaikki pyydetty täydennykset, siitähän huolimatta, että listattujen täydennystarpeiden määrä oli huomattavan suuri. Käsittelyaika ympäristölupahakemukselle oli keskimääräistä käsittelyaikaa alhaisempi ja lähes sama kuin sijaintia käsitellessä ympäristölupahakemuksilla.

Multikategoriaisissa hankkeissa vaihtoehtojen määrä YVA-menettelyssä oli korkea. Noin 30 %:ssa näistä hankkeista ympäristölupaa haettiin osana laajempaa hankekokonaisuutta ja vain yhdessä seitsemästä hankkeesta ympäristölupaa haettiin YVA-menettelyssä olleen vaihtoehdon kaltaiselle toiminnalle. Noin 30 %:ssa toimintaa haettiin YVA-menettelyä pienemmälle toiminnalle. Yhteysviranomaisen listaamien täydennystarpeiden määrä oli korkea ja lupakäsittelyt kestivät keskimääräistä pidempään. Täydennyksiä YVA-menettelyn jälkeen ennen hakemuksen vireille laittamista oli kaikissa tehty ainakin jonkin verran.

Yhteysviranomaisen lausunto ei sido toiminnanharjoittajaa. Luvan hakija ratkaisee itse, minkälaiselle toiminnalle lupaa haetaan. Erityistarkastelujoukon perusteella ympäristölupapäätöstä haetaan useammin jossain määrin YVA-menettelystä olleesta vaihtoehdosta poikkeavalle kuin YVA-

menettelyssä olleelle vaihtoehdolle. Yleensä lupaa haettiin YVA-menettelyssä ollutta vaihtoehtoa pienemmälle toiminnalle. Nämä tulokset poikkeavat Nyrölän ym. (2017, 32.) raportoinnista, sillä lupakäsittelijöille OHKE-hankkeen yhteydessä tehdyissä haastatteluissa useampi kyselyyn vastannut mainitsi hankkeen muuttuneen ja nimenomaan kasvaneen siten, että lupahakemukseen oli YVA-menettelyyn verrattuna lisätty kokonaan uusia toimintoja. Sijaintivaihtoehdoissa toimintojen sijoitus oli saattanut vaihtua ja vain muutamassa tapauksessa 19:sta toiminta oli ollut täysin YVA-menettelyssä tarkastellun vaihtoehdon mukainen (Nyrölä ym. 2017, 32.). OHKE-hankkeen ryhmähaastattelussa todettiin, että YVA-vaiheen selvitys palvelee lupavaihetta parhaiten silloin, kun luvassa käsiteltävä vaihtoehto on YVA-vaiheessa olleen hankevaihtoehdon mukainen (Nyrölä ym. 2017, 38.). Samassa yhteydessä haastatellut toiminnanharjoittajat katsoivat, että lupahakemus vastasi kokonaan tai osittain YVA-menettelyssä ollutta vaihtoehtoa (Nyrölä ym. 2017, 39.). Ympäristölupahakemuksessa haetun toiminnan erot YVA-menettelyssä olleisiin vaihtoehtoihin olivat kuitenkin yleensä melko pieniä sekä varmasti jossain määrin tulkinnanvaraisiakin ja tässä työssä pelkästään arviointilausunnon sekä lupapäätöksen perusteella tehdyssä arvioinnissa on aina virhetulkinnan mahdollisuus läsnä.

#### 6.4 YVA-vaiheeseen jääneet hankkeet

Ympäristölupahakemusta ei USPA-järjestelmän avulla löydetty 81 sellaiselle hankkeelle, joille oli tehty YVA-menettely. YVA-vaiheeseen jääneistä hankkeista 14 liittyi tuulivoimaan. Tuulivoimalatoiminnan harjoittaminen ei ole suoraan ympäristönsuojelulain 27 §:n 1 momentin nojalla luvanvaraista. Tuulivoimahankkeet toteutetaan tyypillisesti kunnan päätöksellä. Ympäristönsuojelulain 27 §:n 2 momentissa tarkoitetun tapauskohtaisen harkinnan perusteella toiminta voi kuitenkin edellyttää ympäristölupaa ja kaksi hanketta 114:sta edellyttivät ympäristölupaa edellä mainitun pykälän nojalla.

YVA-menettelyyn jääneistä 67 hankkeesta kymmenen oli aineistohaun tekemisen aikaan vielä vireillä. Useampi kuin joka kolmas näistä YVA-vaiheeseen jääneistä hankkeista liittyi maa-ainesten ottoon. Lupaa hankkeiden toteuttamiseen oli maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti todennäköisesti haettu kunnasta. Maa-ainesten ottoon liittyvien hankkeiden elinkaari on usein huomattavan pitkä ja taloudellisen tilanteen vaikutuksesta johtuen hankkeiden aloitus on voinut viivästyä parempia aikoja odotellessa.

Yksi YVA-vaiheeseen jääneistä hankkeista vaikutti olleen Kymiring-kilparata. Kymiring internet-sivuston (n.d.) mukaan rakentaminen kuitenkin alkoi kesällä 2016 ja tammikuussa 2019 hankkeen uutisoitiin omaavan potentiaalia F1-radaksi.



Joka neljäs YVA-vaiheeseen jääneistä hankkeista liittyi sähkölinjoihin, teihin, raitteisiin tai muihin laajalle alueelle ulottuviin hankkeisiin. Liikennejärjestelmäsuunnitelmien laatiminen ja seuranta on maakuntien liitoilla ja maakuntakaavoihin tehdään mm. moottoriteitä, valta- ja kantateitä sekä muita teihin, raideliikenteeseen sekä sähkölinjoihin ja vastaavan tyyppisiä, maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia aluevarauksia. Maakuntakaava ohjaa kuntien kaavoitusta ja viranomaisten muuta alueiden käyttöä koskevaa suunnittelua (Ympäristöhallinnon yhteinen verkkosivusto 2013). Luvat näihin hankkeisiin tulevat pitkälti muilta viranomaisilta ja vain tietyiltä osin aluehallintovirastosta.

Monen laajan hankkeen osalta valmistelu on edelleen käynnissä, sillä siihen kuluu vuosia. Pisara-rataa ja kansainvälisiä terminaalihankkeita valmistellaan edelleen. Valtatie 12 parantaminen välillä Joutjärvi-Uusikylä-hankkeen arviointilausunto annettiin vuonna 2009. Hankkeesta jätettiin vuonna 2015 seitsemän ympäristölupahakemusta ESAVI:iin. OHKE-hankkeen yhteydessä tehdyssä haastattelussa eräs toiminnanharjoittaja kertoi, että heidän hankkeensa YVA-menettely oli tehty yli 10 vuotta luvan hakua aiemmin tutkittaessa tielinjan linjausvaihtoehtoja (Nyrölä ym. 2017, 39.). Hankkeen maasto-olosuhteiden vuoksi läjitysalueita ei voitukaan toteuttaa tiesuunnitelmavaiheessa osoitettuun paikkaan. Poikkeavan toteutuspaikan vuoksi hankkeelle jouduttiin hakemaan ympäristölupaa. Tiesuunnitelman mukaiselle toteutukselle ympäristölupaa ei olisi tarvittu.

Melkein joka viides hankkeista liittyi energian tuotantoon ja polttoaineena näissä hankkeissa vaikutti nimien perusteella olevan yleisesti jätteet tai ne liittyivät biokaasuun ja sen tuottamiseen. Jätteiden poltto on pitkään ollut kiistelty aihe ja poltto on lisääntynyt vasta 2010-luvulla EU:n säätämien jätteenpolttodirektiivin ja kaatopaikkadirektiivin myötä. Suurin osa jätteenpolttokapasiteetista on valmistunut vuoden 2012 jälkeen (Energiateollisuus ry 2015, 3–6.). Turun Orikedon jätteenpolttolaitos rakennettiin 1970-luvulla ja se oli pitkään ainoa toiminnassa ollut jätteenpolttolaitos Suomessa. Laitoksen toiminta loppui 2014. Vuoden 2007 jälkeen käyttöön on otettu Ekokem 1, vuonna 2009 Kotkan Energian polttolaitos, vuonna 2012 Ekokem 2-, Lahti Energian, Oulun Energian ja Westenergy:n laitokset, vuonna 2014 Vantaan energian, vuonna 2016 Tammervoimat ja vuonna 2017 käyttöön otetaan Riikinvoiman sekä 2018 Ekokem Salon laitokset (Energiateollisuus ry 2015, 4–6.). Jätteenpolttokapasiteetti vuonna 2015 oli noin 1,3 miljoonaa tonnia vuodessa ja Energiateollisuus ry:n (2015, 4.) loppuraportin mukaan julkaistujen hankesuunnitelmien perusteella vuonna 2018 kapasiteetti kasvaa 1,8 miljoonaan tonniin. Teollisuuden jätteiden käsittelyyn liittyi ESAVI:n aineistossa viisi hanketta. Teollisuuden laajennushankkeita oli kolme ja on todennäköistä, että näistä hankkeista ainakin osa on edennyt esimerkiksi osana jotakin toista hanketta.

Vaikka YVA-prosessista ei olisikaan suoraan edetty luvan hakuun ei se välttämättä kuitenkaan tarkoita sitä, että hanke olisi pysähtynyt. Kuudessa hankkeessa kokonaisuuteen kuului yleiskaavan, osayleiskaavan, asemakaavan tai maakuntakaavan hyväksymiseen liittyviä päätöksiä. Yhdessä hankkeessa oli myös anottu alueen kunnilta alueen kaavoittamista. Hankkeisiin

liittyi myös muun muassa liittymien hakemista tiealueille ja hankkeen uudelleen rajauksien jälkeen tehtyjä maa-ainesten ottoilmoituksia. Yhdessä hankkeessa oli jouduttu pyytämään valtioneuvostolta lunastuslupaa ja toisessa hakemaan ympäristöministeriöstä valtakunnallisen alueidenkäyttötavoitteen toteuttamista koskevaa määräystä. Kaavoitusasiat hidastavat hankkeita vielä lupavaiheessakin. OHKE-hankkeen yhteydessä haastatellut lupaviranomaiset mainitsivat kolmessa 19:sta hankkeesta kaavoitukseen liittyvien asioiden vaikuttaneen lupaprosessiin (Nyrölä ym. 2017, 32.). Uudessa YVA-laissa (252/2017) on asetettu pätevyysvaatimukset tekijöille ja viranomaisille sekä mahdollistettu YVA-menettelyn tekeminen hankekaavoituksen yhteydessä.

YVA-menettelyn jälkeen ESAVI:n alueella oli haettu koetoimintalupaa 20:ssä yrityksessä ja ainakin yhdessä hankkeessa koetoimintalupaa ja jatkoa koetoimintaluvulle haettiin YVA-menettelyssä osana olleelle toiminnalle. Toiminnalle haettiin myöhemmin myös ympäristölupaa ja koko YVA-menettelyssä ollut kokonaisuus toteutettiin vaiheittain.

Maatalouden kannattavuuskertoimen kehitys on heikentynyt kaikilla tiloilla ja tuotantosuunnilla vuoden 2007 jälkeen jyrkästi vuoteen 2009, säilynyt melko samankaltaisena vuosina 2010–2012, laskenut sen jälkeen ollen erityisen heikko vuosina 2014 ja 2015 (Mtk n.d.). Sikatalouden kannattavuuskerroin romahti vuonna 2012, 2014 ja 2015 lähelle nolaa tuottajahinnan alentumisen ja kustannusten kasvun vuoksi (Luke 2016a; Maaseudun Tulevaisuus 2016). Sikatilojen määrä onkin laskenut vuoden 2005 2 644 tilasta vuosien 2015 794 tilaan (Luke taloustohtori n.d.). Myös kanamunia tuottavien tilojen kannattavuus on ollut alamaissa. Vuonna 2010 tuotanto kohosi 61 miljoonaan kiloon ja markkinahintainen tuotto 55 miljoonaan euroon (Karhula ja Tauriainen 2011). Vuonna 2009 kanamunatilat tuottivat tappiota 39 300 euroa tilaa kohden. Siipikarjataloutta harjoittavien tilojen määrä on laskenut vuoden 2005 594 tilasta vuoden 2015 359 tilaan (Luke taloustohtori n.d.). YVA-vaiheeseen jääneissä ESAVI:n hankkeissa oli juuri kaksi kana- ja kaksi sikatalouden laajentamishanketta.

Ihmisten aktiivisuus ympäristönsä puolesta on herännyt monien turvetuotantoon liittyvien YVA-menettelyjen yhteydessä. Valtio osti 27.9.2012 Hyvinkään Kurkisuon suojelualueeksi. Röysjössä turvetuotannolla on pitkät perinteet siellä 1900-luvulla sijainneen turveradan eli kapearaiteisen rautatien jäljiltä, mutta alueen suojeluun herättiin YVA-menettelyn myötä.

## 6.5 YVA-menettely ympäristölupapäätöksissä

YVA-lain (468/1994) mukaan hakijan on liitettävä lupahakemukseen tehdyn YVA-menettelyn arviointiselostus ja yhteysviranomaisen lausunto siitä. YVA-menettelyssä eri osapuolet, kuten haitankärsijät, elinkeinot ja muut tahot, pääsevät lausumaan ajatuksiaan suunnitellusta toiminnasta ja ainakin YVA-lain (468/1994) aikaisissa yhteysviranomaisen lausunnoissa näitä asioita on tuotu hyvin esille. Lupapäätöstä ei voi antaa ennen, kuin

YVA-selostus ja yhteysviranomaisen lausunto ovat lupaviranomaisen käytettävissä. YVA-laki (468/1994) edellyttää, että mitä hankkeesta ja sen vaikutuksista on muussa yhteydessä selvitetty, on otettava huomioon ja eri selvitykset tulee mahdollisuuksien mukaan sovittaa yhteen. Lupapäätöksestä on myös käytävä ilmi, miten ympäristövaikutusten arviointi on lupaharkinnassa otettu huomioon. Opinnäytetyön perusteella vaatimus ei täytynyt täysin. On mahdollista, ettei YVA-asiakirjoja ole toimitettu hakemusasiakirjojen yhteydessä. Moni YVA-menettely oli lupahakemukseksi haettu osana laajempaa kokonaisuutta. Näissä hankkeissa on voinut käydä niin, ettei hakija huomaa toimittaa joitakin rajallisia toimintoja laajassa kokonaisuudessa käsitteleviä YVA-asiakirjoja lupahakemuksen yhteydessä. Viive YVA-menettelystä lupahakemukseksi voi olla jopa lähemmäs kymmenen vuotta. Tällaisessa ajassa voi esimerkiksi työtekniikoihin tulla sellaisia muutoksia, ettei YVA-asiakirjojen toimittaminen lupahakemuksen yhteydessä vaikuta relevantilta. Tässäkin aineistossa oli hanke, jossa lupahakemuksessa toimintaa haettiin vaihtoehdolle, joka ei ollut yhdenkään YVA-menettelyssä olleen vaihtoehdon mukainen. Lupakäsittelijöiden kanssa käydyissä keskusteluissa on selvinnyt, ettei tällainen ole täysin tavatonta. YVA-asiakirjat voivat jäädä epähuomiossa liittämättä hakemukseen. Edellä esitetyt ovat vain pohdintoja, sillä tällaisia asioita ei aineistosta analysoitu.

Pelkästään yhteysviranomaisen arviointiselostuksesta antaman lausunnon ja lupapäätöksen perusteella tämän opinnäytetyön kirjoittajan tekemät arviot esimerkiksi YVA-asioiden huomioimisessa lupapäätöstä annettaessa tai haettavan olleen ympäristöluvan vastaavuudesta YVA-menettelyssä olleisiin vaihtoehtoihin poikkesivat jonkin verran lupapäätöksiä tekevien ja toisaalta valvojien näkemyksistä Nyrölän ym. (2017, 32.) haastatteluissa. Tekijä ei ollut tunnistanut, että YVA-menettely saattoi olla osana laajempaa kokonaisuutta tai YVA-menettely saattoi olla jokin muu kuin yrityksen viimeksi tekemä YVA-menettely.

Uudenmaan, Hämeen, Varsinais-Suomen ja Kaakkois-Suomen ELY-keskusten valvojille tehdyissä haastatteluissa nousi esille, että YVA-yhteysviranomaisen lausunnoissa esittämät asiat on otettu huonosti huomioon lupakäsittelyssä (Nyrölä ym. 2017, 36.). Opinnäytetyössä vain joka kuudes hanke oli sellainen, joissa YVA-menettely oli mainittu lupapäätöksessä, esitelty tarkemmin päätöksessä tai haettu toiminta oli jonkin YVA-menettelyssä olleen vaihtoehdon mukainen. Yleensä jokin edellä mainituista kriteereistä ei täytynyt. OHKE-hankkeen yhteydessä lupakäsittelijöille tehtyjen ryhmähaastattelujen perusteella yhteysviranomaisen lausunnon osia voidaan hyödyntää lupamääräysten perusteluissa silloin, kun aihetta on lausunnossa käsitelty riittävän yksityiskohtaisesti ja selkeästi (Nyrölä ym. 2017, 36.). Valvojien näkemyksen mukaan kommenttien ja lausuntojen huomioon ottamisessa on suurta vaihtelua. Parhaimmillaan YVA-menettely on vaikuttanut lupavaiheeseen tulevan hankkeen ympäristönsuojellisesti parempien rajausten tekemisessä (Nyrölä ym. 2017, 44.). Lausunnoissa esiin nostetut puutteet, ongelmat sekä lupamääräysten vaikea valvottavuus olemassa olevissa luvissa tulee huomioida uudessa lupapäätöksessä (Nyrölä ym. 2017, 45.). Uuden YVA-lain (252/2017) edellyttämä perusteltu päätelmä on sisällytettävä lupaan.

Yhteysviranomaisen lausunnoissa tunnistettiin keskimäärin yksitoista puutetta, mutta mainittujen puutteiden lukumäärässä oli paljon vaihtelua. Puutteista oli ympäristölupavaiheeseen tultaessa yleensä täydennetty joitakin, ei yhtään tai kaikki esitetyt asiat. Täydennysten tekeminen ei aineiston mukaan korreloinut listattujen puutteiden lukumäärän kanssa. Yksi uuden YVA-lain (252/2017) muutoksista on arvioinnin kohdentaminen merkittäviin ympäristövaikutuksiin.

OHKE-hankkeen yhteydessä tehdyissä ryhmähaastatteluissa lupakäsittelijät toivoivat, että yhteysviranomaisen toisi selkeämmin esille eri vaihtoehtojen esitettyihin selvityksiin ja näkemyksiin perustuvat ympäristövaikutukset ja ottaisi kantaa siihen, mikä on ympäristön kannalta paras ja suositeltavin toteutusvaihtoehto (Nyrölä ym. 2017, 36.). Uusi YVA-laki (252/2017) muuttaa tilannetta juuri tähän suuntaan, sillä perusteltu päätelmä korvaa YVA-menettelyssä yhteysviranomaisen arviointilausunnon.

OHKE-hankkeen yhteydessä haastatellut toimenharjoittajat katsoivat, että osa selvityksistä voitaisiin jättää YVA-vaiheen sijaan ympäristönluvan hakuvaiheeseen (Nyrölä ym. 2017, 41.). Koska laitteistovalinnat tehdään vasta YVA-vaiheen jälkeen ei päästöjen vaikutus selvityksiä sekä lieventämiskeinoja voi usein tehdä ennen lupakäsittelyä (Nyrölä ym. 2017, 37.). Etelä-Suomen, Länsi- ja Sisä-Suomen sekä Pohjois-Suomen aluehallintovirastojen lupakäsittelijät pitivät YVA-menettelyn yhteydessä tehtyjä ympäristöselvityksiä ainakin osittain hyödyllisinä (Nyrölä ym. 2017, 34.). YVA-selvitysten laadun ja tarkkuus vaihteli, monet selvitykset olivat lupakäsittelyn kannalta liian laajoja ja joissakin tapauksessa vanhentuneita. Selvityksistä ei tällöin ole lupakäsittelyssä merkittävästi hyötyä (Nyrölä ym. 2017, 34.). Uudessa YVA-laissa (252/2017) on mahdollistettu Natura-arvion tekeminen YVA-menettelyn yhteydessä.

### 6.6 SAUMATONTA VAI EI?

Uusi YVA-laki (252/2017) mahdollistaa ennakkomenettelyiden kautta toimivamman yhteistyön hakijan ja viranomaisten kesken, terävöittää yhteysviranomaisena toimivan ELY-keskuksen lausuntoja, vaatii perustellulta päätelmältä ajantasaisuutta sekä tuo perustellun päätelmän osaksi lupapäätöstä. YVA-menettelyn tekeminen hankekaavoituksen ja Natura-arvioinnin tekeminen YVA-menettelyn yhteydessä mahdollistuvat uuden lain voimaantulon myötä ja Natura-arvioinnin yhteydessä annettavan Natura-lausunnon antoaika lyhenee kuudesta kuukaudesta 2–4 kuukauteen sekä arviointiohjelman kuulemisaika kuukaudella. Aiemmin kaavoitusprosessit ovat pidentäneet YVA-, ympäristölupa- tai vesilain mukaisen lupamenettelyn kestoja silloin, kun hankkeen toteuttaminen on edellyttänyt kaavojen laatimista tai muuttamista. Opinnäytetyön loppusanoja kirjoitettaessa YVA-menettelyssä olleiden hankkeiden määrä on vielä niin maltillinen, ettei asetettujen tavoitteiden toteutumisesta ja lakimuutoksen onnistumisesta voi vielä sanoa.

Uudistunut YVA-laki säilytti asukkaiden sekä paikallisten toimijoiden vaikutusmahdollisuuden oman elinympäristönsä suunnitteluun vahvana. YVA-menettely eri vaiheineen, kaavoitusprosessit sekä ympäristölupien että vesilain mukaisten lupien hakuprosessi eri vaiheineen, eri viranomais-ten että toimijoiden tehtävät ja vastuut tuntuvat vielä lähes vuosikymmenen jälkeen olevan epäselviä yleisölle ja median edustajille. Epätietoisuus heikentää kansalaisten mahdollisuuksia vaikuttaa omaan elinympäristöönsä liittyviin asioihin. Kansalaisille joutuu ympäristölupien ja vesilain mukais-ten lupien käsittelyn yhteydessä antamaan neuvontaa viikoittain.

Äärimmäisen harvoin esimerkiksi ympäristölupahakemus on niin hyvä, että se voidaan kuuluttaa suoraan. Hankkeita viivästyttävät lupavaiheessa erilai-set täydennystä vaativat puutteet hakemuksessa tai kesken lupaprosessin ta-pahtuneet muutokset, uudelleenkuuleminen, täydennysten, lausuntojen ja mielipiteiden toimittamiseen liittyvät lisäaikapyynnöt, lupakäsittelijöiden työtilanne ja valitusmenettelyt.

Jos hankkeet ovat erilaisia niin ovat hakijatkin aina monikansallisista maa-ilmanlaajuisista toimijoista siihen kuuluisaan Pihtiputaan mummoon, joka haluaa siivota laiturinsa ympäristöä. Hankkeet ovat erilaisia, vaikutukset ovat erilaisia ja hakijat resursseineen ovat erilaisia, mutta kaikkien tulee saada samankaltaista lainmukaista palvelua asialleen. Opinnäytetyön teki-jän ympäristölupiin ja vesilain mukaisiin perustuvan rajallisen kokemuksen ja näkemyksen perusteella hankkeiden etenemistä voitaisiin edesauttaa ylei-sen tietämyksen lisäämisellä ja hakijoiden kouluttamisella.

Opinnäytetyön 10 vuoden tarkastelujakson, vuodet 2005–2015, aikana toi-mialojen painotukset ovat muuttuneet. Muutokseen ovat organisaatiomuutosten lisäksi vaikuttaneet muutokset lainsäädännössä, mutta myös yhteis-kuntamme taloudellinen ja teknologinen kehitys sekä kansainvälistyminen. Opinnäytetyön pitkäksi venyneen tarkastelun kirjoittamisen aikana talous näytti ensimmäisiä merkkejä lamasta nousemisesta, elettiin nousun vuosia ja nyt vuonna 2019 on uudelleen näkyvissä merkkejä ainakin talouskasvun hidastumisesta. Nyt tekemämme muutokset YVA-menettelyjen ja lupien käsittelyssä edustavat aina mennyttä aikaa ja siksi toimintamalleissa täytyy olla jouston varaa. Niitä ei tule räätälöidä liikaa jonkin tietyn toimialan käy-täntöjen mukaiseksi.

Hankkeen tie YVA-menettelystä ympäristöluvaksi tai vesilain mukaiseksi luvaksi voi olla saumatonta. Hakija itse vaikuttaa YVA-vaiheeseen ja myös ympäristölupamenettelyn keston parhaiten miettimällä hankekokonaisuuden huolellisesti, tekemällä hyvän hakemuksen, olemalla hakemusta käsi-teltäessä aktiivinen ja toimittamalla pyydytyt täydennykset ajallaan laaduk-kaina.

## LÄHTEET

Ali-Yrkkö, J., Kuusi, T. ja Maliranta, M. (2017). Miksi yritysten investoinnit ovat vähentyneet? - Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 11/2017. 72 s. Haettu 6.5.2017 osoitteesta <https://www.etla.fi/wp-content/uploads/ETLA-Raportit-Reports-70.pdf>

Attila, M. (2006). Ympäristönsuojelulain mukaiset valtion ympäristölupapäätökset 2005. – Suomen ympäristökeskuksen raportteja 27/2007. 29 s. ISBN 952-22-2426-1, ISBN 952-22-2627-X (pdf), ISSN 1996-1718 (pain.), ISSN 1796-1726 (verkkoj.). Haettu 1.3.2017 osoitteesta [https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/39767/SYKEra\\_14\\_2006.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/39767/SYKEra_14_2006.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

Attila, M. (2007). Ympäristönsuojelulain mukaiset valtion ympäristölupapäätökset 2006. – Suomen ympäristökeskuksen raportteja 14/2006. 29 s. ISBN 978-952-11-2848-6, ISBN 978-952-11-2849-3 (pdf), ISSN 1796-1718 (pain.), ISSN 1796-1726 (verkkoj.). Haettu 1.3.2017 osoitteesta [https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/39704/SYKEra\\_27\\_2007.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/39704/SYKEra_27_2007.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

Attila, M. (2008). Ympäristönsuojelulain mukaiset valtion ympäristölupapäätökset 2007. – Suomen ympäristökeskuksen raportteja 22/2008. 32 s. ISBN 978-952-11-3167-6, ISBN 978-952-11-3168-4 (pdf), ISSN 1796-1718 (pain.), ISSN 1796-1726 (verkkoj.). Haettu 1.3.2017 osoitteesta [https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/39813/SYKEra\\_22\\_2008.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/39813/SYKEra_22_2008.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

Attila, M. (2008). Ympäristönsuojelulain mukaiset valtion ympäristölupapäätökset 2008. – Suomen ympäristökeskuksen raportteja 22/2008. 32 s. ISBN 978-952-11-3167-6, ISBN 978-952-11-3168-4 (pdf), ISSN 1796-1718 (pain.), ISSN 1796-1726 (verkkoj.). Haettu 1.3.2017 osoitteesta [https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/39813/SYKEra\\_22\\_2008.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/39813/SYKEra_22_2008.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

Attila, M. (2013). Ympäristönsuojelulain mukaiset valtion ympäristölupapäätökset 2008-2009. – Suomen ympäristökeskuksen raportteja 9/2013. 35 s. ISBN 978-952-11-4143-0 (pdf), ISSN 1796-1726 (verkkoj.). Haettu 1.3.2017 osoitteesta [https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/38273/SYKEra9\\_2013.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/38273/SYKEra9_2013.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

Attila, M. (2015a). Ympäristönsuojelulain mukaiset valtion ympäristölupapäätökset 2010-2011. – Suomen ympäristökeskuksen raportteja 13/2015. 30 s. ISBN 978-952-11-4491-2 (pdf), ISSN 1796-1726 (verkkoj.). [https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/154187/SYKEra\\_13\\_2015.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/154187/SYKEra_13_2015.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

Attila, M. (2015b). Ympäristönsuojelulain mukaiset valtion ympäristölupapäätökset 2012-2013. – Suomen ympäristökeskuksen raportteja 14/2015. 30 s. ISBN 978-952-11-4492-9 (pdf), ISSN 1796-1726 (verkkoj.). Haettu

1.3.2017 osoitteesta [https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/154189/SYKEra\\_14\\_2015.pdf?sequence=1](https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/154189/SYKEra_14_2015.pdf?sequence=1)

Attila, M. (2017). Ympäristölupamenettelyn pullonkaulat ja kestot. - Ympäristöministeriön Raportteja 5/2017. 50 s. ISBN PDF 978-952-11-4727-2. ISSN PDF 1796-170X. Haettu 6.5.2017 osoitteesta [http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79313/YMra\\_5\\_2017.pdf?sequence=1&isAllowed=y](http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79313/YMra_5_2017.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

Attila, M., Kaminen, K., Mikkola-Pusa, J., Nguyen, E. ja Suoheimo, P. (2017). Kuntien valvomat ympäristöluvanvaraiset ja rekisteröidyt toiminnot. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 10/2017. Haettu 19.1.2019 osoitteesta: [https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/178914/SYKEra\\_10\\_2017.pdf?sequence=3&isAllowed=y](https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/178914/SYKEra_10_2017.pdf?sequence=3&isAllowed=y)

Belinskij, A., Warsta, M., Ekroos, A., Soininen, N., Määttä, T., Pölönen, I., Heinonen, H. ja Malin, K. (2016). Yhden luukun periaatteen toteuttaminen ympäristöasioissa. - Valtioneuvoston selvitys- ja Valtioneuvoston kanslia tutkimustoiminnan julkaisusarja 29/2016. - Sivuja XII + 146. Valtioneuvoston kanslia 22.6.2016. Haettu 25.6.2017 osoitteesta [https://tietokayttoon.fi/documents/10616/2009122/29\\_Yhden+luukun+periaatteen+toteuttaminen+ymp%C3%A4rist%C3%B6asioissa.pdf/a2c01baa-48f9-4719-88b7-e74ff7837eb7?version=1.0](https://tietokayttoon.fi/documents/10616/2009122/29_Yhden+luukun+periaatteen+toteuttaminen+ymp%C3%A4rist%C3%B6asioissa.pdf/a2c01baa-48f9-4719-88b7-e74ff7837eb7?version=1.0)

Ekroos, A. ja Warsta, M. (2012). Luontoarvo ympäristölupamenettelyssä. - Selvitys ympäristönsuojelulain ja muun lainsäädännön kehittämismahdollisuuksista. 151 s. Haettu 6.5.2017 osoitteesta: Ympäristöministeriö: Ympäristönsuojelulain uudistaminen: <http://www.ymparisto.fi/download/no-name/%7B735D07CE-039C-4496-ADE8-CE1D3F2394EF%7D/30851>.

Energiateollisuus ry (2015). Jätteiden energiahyödyntämien Suomessa - Loppuraportti. Pöyry Management Consulting Oy, 23.10.2015. Haettu 10.8.2016 osoitteesta [https://energia.fi/files/405/ET\\_Jatteiden\\_energiakaytto\\_Loppuraportti\\_161015.pdf](https://energia.fi/files/405/ET_Jatteiden_energiakaytto_Loppuraportti_161015.pdf)

Euroopan komissio (n.d.) EU-lainsäädännön tyypit. Haettu 10.12.2017 osoitteesta [https://ec.europa.eu/info/law/law-making-process/types-eu-law\\_fi](https://ec.europa.eu/info/law/law-making-process/types-eu-law_fi)

Hallintolaki 434/2003. Haettu 13.1.2019 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030434#O2L6P40>

Heikkinen, K ja Jantunen, J. (2016). Tilastokatsaus YVA-menettelyihin, 23.8.2016. Haettu 1.3.2017 osoitteesta [www.ymparisto.fi/download/no-name/%7B7079BD0D-C5A4-45E4-81A9.../39286](http://www.ymparisto.fi/download/no-name/%7B7079BD0D-C5A4-45E4-81A9.../39286)

Hyyrynen, M. (2013). Ympäristön kannalta haitalliset tuet. – Ympäristöministeriön raportteja 13/2013. 132 s. ISBN 978-952-11-4164-5, ISSN 1796-170X. Haettu 25.6.2017 osoitteesta [www.ymparisto.fi/download/YMra132013\\_Ympariston\\_kannalta\\_haitalliset\\_tuet/.../40297](http://www.ymparisto.fi/download/YMra132013_Ympariston_kannalta_haitalliset_tuet/.../40297)

Jantunen, J. ja Heikkinen, K. (2016). Yva tilastoina. Luento 7.9.2016, Ympäristöhallinnon YVA-SOVA-päivät 7.9.2016, Kouvola.

Jätelaki 646/2011. Haettu 13.1.2019 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20110646>

Karhula ja Tauriainen (2011). Suomen Siipikarja 3/11, MTT taloustutkimus. Haettu 21.5.2017 osoitteesta [http://www.siipi.net/images/stories/siipikarja\\_lehdet\\_pdf/tuotanto\\_huipussa.pdf](http://www.siipi.net/images/stories/siipikarja_lehdet_pdf/tuotanto_huipussa.pdf)

Kymenlaakson liitto (n.d.), Kymenlaakson liiton ajantasa maakuntakaava. Haettu 6.5.2017 osoitteesta [kuml.maps.arcgis.com](http://kuml.maps.arcgis.com)

Kymiring (n.d.). Elämyskeskus Kymiring. Haettu 25.6.2017 ja 19.1.2019 osoitteesta <https://www.kymiring.fi/>

Laki kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta 64/1986. Haettu 13.1.2019 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860064>

Laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista 200/2005. Haettu 13.1.2019 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2005/20050200>

Laki ympäristövaikutusten arvioinnista 468/1994. Haettu 13.1.2019 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1994/19940468>

Laki ympäristövaikutusten arvioinnista 252/2017. Haettu 13.1.2019 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2017/20170252>

Leinonen, A. (2010): Turpeen tuotanto ja käyttö. Yhteenvedo selvityksistä. VTT tiedotteita – Research Notes 2550, 104.s. Haettu 6.5.2017 osoitteesta <https://www.vtt.fi/inf/pdf/tiedotteet/2010/t2550.pdf>

Luke (2016a). Maatalouden kannattavuus kriisirajoilla. 10.3.2016. Haettu 6.5.2017 osoitteesta <https://www.luke.fi/uutiset/maatalouden-kannattavuus-kriisirajoilla/>

Luke (2016b). Maatilojen määrä vähenee – toiminta monipuolistuu. 17.10.2016. Haettu 6.5.2017 osoitteesta <https://www.luke.fi/maatilojen-maara-vahenee-toiminta-monipuolistuu/>

Luke taloustohtori (n.d.). Tuotantosuunnat. Haettu 21.5.2017 osoitteesta <https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/taloustohtori/rakennekehitys/aikasarja/tuotantosuunnat>

Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999. Haettu 13.1.2019 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990132>

Maaseudun Tulevaisuus (2016). Luke: Maatilojen tulos katastrofaalinen, sikatiloilla jäätiin ilman palkkaa. 10.3.2016. Haettu 7.5.2017 osoitteesta <https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/politiikka-ja-talous/luke-maatilojen->



tulos-katastrofaalinen-sikatiloilla-j%C3%A4%C3%A4tiin-ilman-palkkaa-1.140521

Maaseutuvirasto (n.d.). Maksut ja valvonta. Haettu 6.5.2017 osoitteesta [www.mavi.fi/fi/maksut-ja-valvonta/maksut/sivut/raportointi.aspx](http://www.mavi.fi/fi/maksut-ja-valvonta/maksut/sivut/raportointi.aspx)

Motiva (n.d.). Haettu 15.5.2017 osoitteesta [www.tuulivoimaopas.fi](http://www.tuulivoimaopas.fi)

Mtk (n.d.). Maataloustilastot. Haettu 6.5.2017 osoitteesta [https://www.mtk.fi/maatalous/tilastot/maataloustilastot/fi\\_FI/maataloustilastot/](https://www.mtk.fi/maatalous/tilastot/maataloustilastot/fi_FI/maataloustilastot/)

Mtk (2017). Maatilat Suomessa. Haettu 6.5.2017 osoitteesta [https://www.mtk.fi/maatalous/maatalous\\_suomessa/fi\\_FI/maatilat\\_suomessa/](https://www.mtk.fi/maatalous/maatalous_suomessa/fi_FI/maatilat_suomessa/)

National Environmental Policy Act of 1969, 42 U.S.C. §§ 4321–4370f. NEPA. Haettu 6.5.2017 osoitteesta [https://www.fsa.usda.gov/Internet/FSA\\_File/nepa\\_statute.pdf](https://www.fsa.usda.gov/Internet/FSA_File/nepa_statute.pdf)

Nippala, E. (2016). Infrarakentamisen tulevaisuuden haasteet. Kiviaines- ja murskauspäivät 21.-22.1.2016. Luento. 6.5.2017 haettu osoitteesta <https://www.rakennusteollisuus.fi/globalassets/infra/infra-akatemia/kivianespaivat-2016/eero-nippala---rakentamisen-haasteet.pdf>

Nurmeksen kaupunki (2015). Nurmeksen bioteollisuusteollisuusaluehanke – Ympäristövaikutusten arviointiselostus 6.1.2015. 224 s.

Nyrölä, L. (2016). Yhteisneuvottelu ja viranomaisyhteistyö ympäristöasioissa. – YVA- ja lupamenettelyjen yhteyden vahvistaminen. Elinvoimaa alueelle 2/2016. 63 s. Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Helsinki 2016. ISBN (painettu) ISBN (painettu) 978-952-314-496-5, ISBN (pdf) 978-952-314-494-1. [http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/124764/EA\\_2\\_2016\\_web.pdf?sequence=12&isAllowed=y](http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/124764/EA_2_2016_web.pdf?sequence=12&isAllowed=y)

Nyrölä, L., Joensuu, I. ja Johansson, A. (2017). Sujuvammat ympäristömenettelyt yhteistyöllä. - YVA- ja lupamenettelyjen yhteyden vahvistaminen. Elinvoimaa alueelle 1/2017. 92 s. Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja Etelä-Suomen aluehallintovirasto. Helsinki 2017. ISBN (painettu) 978-952-314-555-9, ISBN (pdf) 978-952-314-556-6. [http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/133837/Elinvoimaa%20alueelle%201%202017\\_web.pdf?sequence=2&isAllowed=y](http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/133837/Elinvoimaa%20alueelle%201%202017_web.pdf?sequence=2&isAllowed=y)

Oikeusministeriö (n.d.). Perustuslaki. Haettu 29.12.2018 osoitteesta <https://oikeusministerio.fi/perustuslaki>

Pölönen, I. (2007). Ympäristövaikutusten arviointimenettely – Tutkimus YVA-menettelyn oikeudellisesta asemasta ja kehittämistarpeesta ja ympäristöllisen vaikuttavuuden näkökulmasta. Suomalaisen lakimiesyhdistyksen julkaisuja A-sarja N:o 280. 304 s. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 2007.

Rakli ry (n.d.). Kasvukeskuksissa rakennetaan uusia alueita. Haettu 6.5.2017 osoitteesta <https://www.rakli.fi/media/yhdyskunta/20160929-inf-rasuhdanteet-2016-2017.pdf>

Ranta, E., Rita, H. ja Kouki, J. (1989). Biometria – Tilastotiedettä ekologeille. Yliopistopaino 1989. 569 s. ISBN 951-570-032-9.

Satakunnan liitto (n.d.). Satakunnan vaihemaakuntakavaa 1. Haettu 6.5.2017 osoitteesta [www.satakuntaliitto.fi](http://www.satakuntaliitto.fi)

Somerla, M. (2007). Yrityksen sijaintipaikkapäätökseen vaikuttavat tekijät ja alueiden kilpailukyky Suomessa. - Diplomityö. Lappeenrannan teknillinen yliopisto, tuotantotalouden osasto. 99 s, 16 kuvaa ja 1 liite. Sivut 7-31. Haettu 26.5.2017 osoitteesta <https://www.doria.fi/handle/10024/29960>

Suomen Tuuliatlas (n.d.). Haettu 6.5.2017 osoitteesta [www.tuuliatlas.fi](http://www.tuuliatlas.fi)

Suomen Yrittäjät ry (n.d.). Haettu 1.5.2017 ja 26.5.2017 osoitteesta <https://www.yrittajat.fi/>.

Susi, A. (2008). Ympäristövaikutusten arviointilain soveltamien jätteen käsittely- ja hyödyntämishankkeissa. - Tampereen ammattikorkeakoulu 66 s., 4 liitesivua. Haettu 6.5.2017 lähteestä <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/8431/Susi.Anu.pdf?sequence=2>

Tilastokeskus (n.d.). Suomen virallinen tilasto (SVT): Yritysrekisterin vuositilasto [verkojulkaisu] ISSN=1798-6214. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 1.5.2017]. Saantitapa: <http://www.stat.fi/til/syr/index.html>

Tilastokeskus (.2017). Tilastokeskus/ rakennus- ja asuntotuotanto, findikaattori.fi-internet sivusto, päivitys 25.4.2017. Haettu 6.5.2017 osoitteesta <https://findikaattori.fi/fi>

Tuulivahinko (n.d.). Haettu 15.5.2017 osoitteesta <http://tuulivahinko.fi/>

Uudenmaan liitto (n.d.). Uudenmaan maakuntakaava. 6.5.2017 osoitteesta [www.uudenmaanliitto.fi](http://www.uudenmaanliitto.fi)

Vainio, T. ja Nippala, E. (2013). Infrarakentamisen rakenne ja kehityksen ennakointi. 6.5.2017 haettu osoitteesta [https://www.vtt.fi/sites/infra2030/Documents/Infrarakentamisen\\_rakenne\\_27-2-2013.pdf](https://www.vtt.fi/sites/infra2030/Documents/Infrarakentamisen_rakenne_27-2-2013.pdf)

Valtioneuvoston asetus viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista 347/2005. Haettu 13.1.2019 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2005/20050347>

Valtioneuvoston asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä 713/2006. Haettu 13.1.2019 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2006/20060713>

Valtioneuvoston asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä 277/2017. Haettu 13.1.2019 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2017/20170277>

Valtioneuvoston kanslia 2011: Valtioneuvoston kanslia 2011: Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma. 22.6.2011. Haettu 25.6.2017 osoitteesta [https://valtioneuvosto.fi/hallitusohjelmat/-/asset\\_publisher/72-paaministeri-jyrki-kataisen-hallituksen-ohjelma](https://valtioneuvosto.fi/hallitusohjelmat/-/asset_publisher/72-paaministeri-jyrki-kataisen-hallituksen-ohjelma)

Valtioneuvoston kanslia (2015). Ratkaisujen Suomi – Pääministeri Juha Sipilän hallituksen strateginen ohjelma 29.5.2015. - Hallituksen julkaisusarja 10/2015. 38 s. + 7 liitettä. Haettu 25.6. 2017 osoitteesta [https://valtioneuvosto.fi/documents/10184/1427398/Ratkaisujen+Suomi\\_FI\\_YHDISTETTY\\_netti.pdf](https://valtioneuvosto.fi/documents/10184/1427398/Ratkaisujen+Suomi_FI_YHDISTETTY_netti.pdf)

Varsinais-Suomen liitto (n.d.). Varsinais-Suomen maakuntakaava, tuulivoima vaihemaakuntakaava, vahvistettu kaavakartta. Haettu 6.5.2017 osoitteesta [www.varsinais-suomi.fi](http://www.varsinais-suomi.fi)

Vesilaki 587/2011. Haettu 13.1.2019 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110587#L3P3>

Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu (n.d a). Ympäristövaikutusten arviointi. Haettu 6.5.2017 osoitteesta [https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Asiointi\\_luvat\\_ja\\_ymparistovaikutusten\\_arviointi/Ymparistovaikutusten\\_arviointi](https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Asiointi_luvat_ja_ymparistovaikutusten_arviointi/Ymparistovaikutusten_arviointi)

Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu (n.d. b). Tuulivoimarakentaminen, Häme. Haettu 6.5.2017 osoitteesta [www.ymparisto.fi](http://www.ymparisto.fi)

Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu (2013). Maakuntakaavoitus. 16.7.2013. Haettu 6.5.2017 osoitteesta [https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Elinymparisto\\_ja\\_kaavoitus/Maankayton\\_suunnittelujarjestelma/Maakuntakaavoitus](https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Elinymparisto_ja_kaavoitus/Maankayton_suunnittelujarjestelma/Maakuntakaavoitus)

Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu (2015). Turvetuotanto vähenee Suomessa. 15.4.2015. Haettu 6.5.2017 osoitteesta [https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Kartat\\_ja\\_tilastot/Ympariston\\_tilan\\_indikaattorit/Luonnonvarat/Turvetuotanto\\_vahenee\\_Suomessa\(27970\)](https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Kartat_ja_tilastot/Ympariston_tilan_indikaattorit/Luonnonvarat/Turvetuotanto_vahenee_Suomessa(27970))

Ympäristömenettelyjen arviointiryhmä (2015). Ympäristömenettelyjen sujuvoittaminen ja tehostaminen. Arvio toteuttamisvaihtoehdoista. Ympäristöministeriön raportteja 13/2015. 76.s. Ympäristöministeriö, Helsinki 2015. Haettu 25.6.2017 osoitteesta [https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/153891/YMra\\_13\\_2015.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/153891/YMra_13_2015.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

Ympäristönsuojelulaki 527/2014. Haettu 19.1.2019 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20140527>

YVA ry (n.d.). Uusi YVA-laki voimaan – oletko valmis. Haettu 2.1.2019  
osoitteesta <http://www.yvary.fi/2018/01/uusi-yva-laki-voimaan-oletko-valmis-2/>

